సతీహితబోధిని.

—— ·:·:) ——

చదువెఱుఁగని స్త్రీలు తమబిడ్డలకు శత్రువులు.

(గూరా3 వ సం॥ మేయి నెల.)

—:(0):—

స్త్రీలు చదివి వివేకము గలవారయినపక్షమున తా మెప్పుడును పరుషవాక్యములును తిట్లును నోట రానియ్యక యెవ్వరితోను కలహము పెట్టుకొనక శాంతత గలవారయి మంచినడవడిక గలవారయి యుందురు. తల్లిచాలు పిల్లలకు వచ్చునన్న సామెతప్రకారముగా తల్లి మంచి దగుటవలన బిడ్డలును మంచి నడత గలవారయి, అందఱికిని ముద్దుగా నుందురు. చిన్నతనములో మంచిచెడ్డలను విచారించి నడుచుకొనెడి శక్తియుండక బాలురు తమయింట నున్నవారేప్రకారముగా నుందురో వారినిచూచి తామాప్రకారముగా నడుచుచుందురు గనుక,తల్లిదండ్రులు చెడ్డవారయినపక్షమున తఱుచుగా బిడ్డలును వారివలెనే చెడ్డవారయి పొరుగుపిల్లలతో పోట్లాడుచు పెద్దవారికి కూడ కలహములు తెచ్చి పెట్టుదురు. తండ్రి సాధారణముగా బయిటపోయి పనిచేయవలసినవాఁడును తల్లిమాత్రము సదా యింటనే యుండి కాలము గడపవలసినదియుఁ గనుక, తల్లితోనే విస్తారము సహవాసముండి తల్లి గయ్యాళి దయినపక్షమున పిల్లలు మఱింత ముఖ్యముగా పాడగుదురు. తల్లి చదు వెఱుఁగని మూఢురా లయినపక్షమున చదువునిమిత్తము తండ్రి కూకలు వేసినప్పుడును శిక్షించినప్పుడును తల్లి కల్పించుకొని యడ్డము వచ్చి కోమాళ్ళచదువుకూడ చెడఁగొట్టి వాండ్రను ఎందునకుంబనికి రానివారినిగాఁ జేయును. తల్లి విద్యావతి యయ్యెనేని బిడ్డలచదువును తాను స్వయముగా కనుఁగొని యింటివద్ద పాఠములు చెప్పి చదివించి

రిని విద్యా బుద్ధులయందు ప్రవీణులనుగాదిద్దును. పూర్వకాలమునం దొక రాజు గ్రామపాఠశాలను పరీక్షించుటకయి వెళ్లి యందులో నొక చిన్నవాఁడు తానడిగిన ప్రశ్నల కన్నిటికిని మంచి సమాధానములు చెప్పుటచేత ఆశ్చర్యపడి, ఉపాధ్యాయులను పిలిచి యీపిల్లవాఁడింత తెలివితో చదువుట కితని విద్యావిషయమయి నీవెక్కువ శ్రద్ధ పుచ్చుకొనుచున్నావా అని అడిగెను. ఆయుపాధ్యాయులు తానందఱి కంటెను ప్రత్యేకముగా ఈబాలునివిషయమయి యెక్కువశ్రద్ధపుచ్చుకొనలేదనియు, అతనితల్లి చదివిన దగుటచేత ఇంటివద్ద ఆమె శిక్షచేతనే యీచిన్నవాఁడు తనతోడివారికంటె వయస్సున చిన్నవాఁడయినను విద్యయందు వారందఱికంటెను తెలివి గలవాఁడయ్యెననియు, రాజుతో చెప్పెను. ఆమాటలకు రాజు మిక్కిలి సంతోషించి పిల్లవానికి మంచి బహుమాన మిచ్చుటయే కాక కొడుకు చదువువిషయమయి యంత శ్రద్ధ పుచ్చుకొన్నందుకయి తల్లికి కూడ స్వర్ణమయమయిన రత్నాభరణమును బహుమతిగా నంపెను. అందఱు తల్లులును ఈప్రకారముగా విద్యావతులయి కొడుకుల విద్యావిషయమయి శ్రద్ధచేసెడివా రయినయెడల లోకములో బిడ్డ లందఱును విద్యయందును బుద్ధియందును పెక్కురెట్లు గణనకెక్కి పెద్దవారయిన తరువాత సుగుణములుగలవారయి తాము సుఖపడి యితరులను సుఖపెట్టఁగలుగుదురనుటకు సందేహము లేదు.

తల్లులు మూర్ఖురాండ్రయి గయ్యాళిగంపలయినయెడల బిడ్డలు చదువు లిన్నగారాక మూర్ఖులయి దుర్మార్గులయి చెడిపోయి కడపట తాము దుఃఖములపాలయి తమవారికకూడ దుఃఖమును తెచ్చిపెట్టుదురు. పూర్వకాలమునందు మూఢురాలయిన తల్లి తన కొమారుని పొలములలోనికి వెళ్లి తోటకూర యెత్తుకొనివచ్చితనకిమ్మనిబోధపఱిచి వానిచేత చిన్న దొంగతనములు చేయించుచు, ఎవ్వరైన మీపిల్లవాఁ

డీప్రకారముగా చేసినాఁడుగనుక మందలింపవలసినదని చెప్పవచ్చినచో మాపిల్లవానిమీఁద లేనిపోనినిందలు కట్టెదరా యని వారితో జగడ మాడుచుండెను. ఈవిధముగా వాఁడు తల్లివలన దొంగతనము నేర్చు కొని క్రమక్రమముగా పెద్ద దొంగతనములకుదిగి పదియాఱుసంవత్సర ముల ప్రాయమప్పు డొకసారి చెఱసాలలో పెట్టఁబడెను. అప్పుడేడ్చుచు చెఱసాలవాకిట నిలుచున్నతల్లి నొక్కమాఱు చూడ వలసినదని అధి కారులను వేఁడుకొని, వా రాప్రకారముగా సెలవిచ్చి పంపినప్పుడు తన కెదురుగావచ్చి కౌఁగిలించుకొని యేడువఁబోయినతల్లినిచూచియా చిన్నవాఁడు విచారపడక కోపముతో దగ్గరగా వెళ్ళి ముందఱిపండ్లతో ముక్కు కటుక్కున కొఱికి ముక్కలూడఁదీసి నెత్తురువఱదలు వాఱ వికారపినిజేసి చిన్నతనములో నొకటకూరనాఁడే చెప్పక ఉపేక్షచేసి, తిన కెట్టిపాట్లు తెచ్చి పెట్టినందుకకయి నీకిది శిక్షయని తల్లితో చెప్పిలోపలికి పోయెను. ఈప్రకారముగానే తమబిడ్డలను ముద్దుచేతను గారాబము చేతను నెత్తిమీఁద నెక్కించుకొని తప్పుచేసినప్పుడు మందలింపక యి రుగుపొరుగులవారేమైన నన్నప్పుడు గయ్యాళితనమున వారితోపోట్లాడి వారిని తిట్టి తమబిడ్డలను చెడఁగొట్టినతల్లులు లెక్కకెక్కువ గా నున్నారు. దీనిని చదివినవా రిటువంటిమార్గము నవలంబింపక తమ బిడ్డలను విద్యయందును బుద్ధియందును దిద్ది బాగుపఱుప ప్రయత్నింతు రని నమ్ముచున్నాము.

పతివ్రతాధర్మము.

(౧౮౮౭ సం॥ జూన్ నెల.)

లోకములో స్త్రీలకు పతివ్రతాధర్మముతో సమానమైనధర్మము మఱియొకటిలేదు. కాఁబట్టి, ఓనారీమణులారా! మనము సమస్త విధ

ములచేతను పాతివ్రత్యమును కాపాడుకొనుటకయి ప్రయత్నపడ వలయును. అరకాసుతో పోయిన మాన మాఱువేలవరాలిచ్చినను రాదన్న సామెతప్రకారముగా, మన మొక్కసారి కొంచెము కళ్కాతికి పడినపక్షమున మనయావజ్జీవము విచారించినను కూడి రాదు. మననడత నిష్కళంక మయినదయినయెడల మన మెంతకురూపురాండ్ర మయినను మన మెంతనగలులేనివార మయినను యోగ్యులందఱును మనలను భగవదర్పితమైన పుష్పమాలనువలె కన్నులనద్దుకొందురు. మనము చెడు తిరుగుడు తిరుగుచుంటిమేని మనము రతీదేవివంటి సౌందర్యముకలవారమైనను దేహమునిండ కనకాభరణములను దిగవేసికొన్నను, ఉత్తములయినవారందఱును మనలను స్మశానవాటికయందలిపూలదండలనువలె దూరమున విడుతురు. నూఱునోము లొక్కఱంకుతో పోవు నన్నట్లు మన నడత తిన్ననిది కానప్పుడు మనము లక్షవ్రతములు పట్టినను కోటి దానములు చేసినను వానివలన నేమియు ప్రయోజన ముండదు. అగ్ని సాక్షికముగా వివాహ మాడినప్పటినుండియు భార్యాభర్త లొక్క దేహమగుదురుగనుక, వా రొకరికొకరు ద్రోహముచేసి అన్యత్ర తిరుగుట మహాపాతకము. మానాభిమానములుగల దంపతులు మఱియేమి చేసినను సహించి యూరకుండఁ గలుగుదురుగాని రెండవారుల నతిక్రమించి సంచరించుటచూచి యోర్చియుండఁ జాలరు. మానభంగమునకంటె ప్రాణభంగము మేలనియెంచి కొన్నిసమయములయందు తమ ప్రాణములకును ఎదుటివారి ప్రాణములకునుకూడ తెగింతురు. అందుచేతనే సదా పురుషులు స్త్రీల పాతివ్రత్యమును రక్షించుటకయి పూర్వకాలము నుండియు సర్వప్రయత్నములును చేయుచున్నారు. అయినను ఈపాతివ్రత్యము విద్యాప్రభావమువలనఁ గలిగినవివేకముచేత నిలువవలసినదేకాని పురుషులు చేయు నిర్బంధములచేత నిలుచునదికాదు. ఈ సంగతి నాలోచించియే ధర్మశాస్త్రకారులలో నెల్ల ప్రధానుఁడయిన

మనువు ఈపత్రికాముఖమున నుదాహరింపఁబడిన వచనముచేత * పురుషులు స్త్రీలను గదులలోపెట్టి తాళమువేసి కావలియుంచి నిరోధించుట వలన పాతివ్రత్యమును రక్షింపఁజాలరనియు స్త్రీలకు విద్యావివేకాదులు కలిగించి వారియాత్మలను వారు కాపాడుకొనునట్లు చేసిననే పాతివ్రత్య రక్షణము కలుగుననియు స్పష్టముగా కనఁబఱిచియున్నాఁడు. కాఁబట్టి మనము కష్టపడి విద్యాధనమును సంపాదించి, వివాహబంధముయొక్క గౌరవస్వభావమును చక్కఁగా గ్రహించి, పురుషులవలని భీతియు నిర్బంధములును పనిలేక మనంతటమనమే రూపమున మన్మథులైనను పరపురుషులను తృణప్రాయముగా చూచి మనమానము కాపాడుకొనవలయును. మన మొంటిగానున్నప్పు డెప్పుడయిన దుర్బుద్ధిపుట్టవచ్చును గనుక, సాధ్యమయినంతవఱకు గుణవంతురాండ్రను తోడుగా నుంచుకొనుచు, అట్టి యిల్లాండ్రు దొరకరని తోఁచినయెడల సద్గ్రంథ కాలక్షేపము చేసికొనుచు మనమనస్సునకు దుర్మార్గపు చింతల కవకాశము లేకుండ చేసికొనుటయేకాక మనహృదయ మెప్పుడును సన్మార్గముమీఁదికే పోవునట్లు చేయుటకయి జీవదయాపరుఁడయిన పరమేశ్వరుని నిత్యమును వేఁడుకొనుచుండవలయును.

మనకు భగవంతుఁ డీలోకములో ననుగ్రహించిన శ్రేష్ఠపదార్థములలోనెల్లను పతియే యుత్తముఁడు కాఁబట్టి మనము భగవదాజ్ఞకు తరువాత పతియాజ్ఞయే శిరసావహించి, ఆయనయెడల భక్తివిశ్వాసములుంచి, వినయవిధేయతలు గలవారమయి, సమస్తవిషయములయందును పతియాజ్ఞకులోఁబడి నడుచుకొనవలెను. మనకు భగవంతుఁ డొ

---

* శ్లో. అరక్షితా గృహే రుద్ధాః పురుషై రాప్తకారిభిః
ఆత్మాన మాత్మనా యాస్తు రక్షేయు స్తాస్సురక్షితాః. మనువు, ౯–౧౨

[అర్థము—ఆప్తులైనపురుషులచే గృహమున నిర్బంధింపఁబడు స్త్రీలు రక్షితురాండ్రు కారు; ఏస్త్రీలు తమయాత్మను తామే కాపాడుకొందురో వారే సురక్షితురాండ్రు.]

క్కడే పతిని మించినప్రభువు. భగవదాజ్ఞకు విరుద్ధముగా నుండనంత వఱకుసమస్త విషయములయందును మనము పెనిమిటి కాజ్ఞానువర్తినుల మయి భయభక్తులుకలిగి మెలఁగవలయును. ఒకవేళ పతియాజ్ఞయైనను భగవదాజ్ఞకు విరుద్ధములగుటవలన దొంగతనము మొదలైన దుష్కృత్యములను మనమెన్నఁడును చేయరాదు. మూర్ఖులయిన భర్తలు చెడు కార్యములుచేయ నియమించినప్పుడు మనము వారితో నెదురొడ్డి కలహింపక శాంతత యవలంబించి మంచిమాటలచే వారిబుద్ధిమళ్ళించుచు వారిని సన్మార్గులనుగాఁ జేయవలయునని యీశ్వరుని బ్రార్థించుచుండవలయును. లోకములో నందఱికిని మంచిభర్తలే లభింపవలెనని కోరిక యున్నను పురుషులందఱును మంచివారుగనే యుండుట యెన్నఁడును సంభవింపనేరదు గనుక, అందఱికిని మంచివారే దొరకరు. దైవఘటనచేత మనకు లభించెడు పురుషు లొకవేళ కుంటివారైనను కురూపులయినను దుష్టులయినను అప్రయోజకులయినను మఱియెట్టివారైనను వారు మనకు నాథులేయగుదురు గనుక వారినెంతమాత్రము మనమవమానింపక గొప్పగా భావించి వారియందు పరిపూర్ణస్నేహ ముంచవలెను. వారిదుర్గుణములను గాని లోపములనుగాని మఱిచిన్నదైనను పరులతో బ్రస్తావింపరాదు. ఒకానొకప్పుడు భర్తలు మనమీఁద నన్యాయముగా కోపపడినను, ఆసమయమునందు వారిమాటకెదిరించి యుత్తరమియ్యక శాంతతయవలంబించి చల్లనిముఖము చూపి కోపము చల్లాఱిన తరువాత హితవాక్యములు చెప్పి శాంతాత్ములను జేయవలెను. పెద్దగాలి వీచునప్పుడు వంగి నేల యంటియున్నచెట్లు చెడక తలయెత్తి యెదిర్చి నిలిచినగొప్పవృక్షములే వేళ్ళతో పెల్లగిల్లునట్లుగా, భర్తలకు పట్టరానికోపమువచ్చినప్పుడు మాఱుమాటాడక వంగియున్న భార్యలే యపాయము చెందక సుఖపడుదురు;అట్లు చేయక మగనిమీఁదతిరుగఁబడి మాటకు మాఱుమాట చెప్పుచు ఎదిరించినవారు తప్పక చెడు

దురు. ఒకవేళ మనము భర్తల కెంతయనుకూలముగా నడుచుకొను చున్నను వారు మనలను బాధించుచు వచ్చినయెడల దానికెల్లను మన మోర్చి భార్యాభర్త లేకదేహమగుట విచారించి ప్రియవచనములచే వారికోపమును మఱపింపఁ జూచియు, ఉపచారవార్తలు చెప్పి శాంతి పఱుపఁ జూచియు ప్రయాస పడవలెనేగాని తొందరపడకూడదు. మన పల్లె యొకానొకప్పుడు మననాలుకను కఱచినచో మనమేమి చేయ వచ్చును? మనము మాత్రము సన్మార్గమున నడచుచువచ్చినయెడల మన యోగ్యతను కనిపెట్టి కాలక్రమమున మననాథులే మనలను ప్రేమింతురు.

మనభర్తలు బయిటపనిచేసి యలసి యింటికివచ్చినప్పుడు పొరుగు వారితోడి కలహములనుగాని సంసార దుఃఖములనుగాని చెప్పి వారికి విసుగుపుట్టింపరాదు. వారింటికి వచ్చునప్పటి కిల్లు పరిశుభ్రముగానుంచి తాముశుచిగానుండిమంచిమాటలచేతను మజ్జనభోజనాద్యుపచారముల చేతను వారిని తృప్తిపఱుప వలయును. బుద్ధిహీనురాండ్రయినమూఢ స్త్రీలవలె భాగ్యవంతులు ధరించుకొను వస్త్రాభరణాదులను తెమ్మని పట్టుపట్టి భర్తలను బాధింపక బుద్ధిగలిగి మనకున్నదానితో తృప్తిపొంద యుండవలెను. బాహ్యావేషమున కనుకూలముగానుండు నగలు లేక పోయినను సుగుణములే మన కాభరణములుగానుండును. ఈసంగతు లను సదా మనసునం దుంచుకొని పతిభక్తిగలవారమయి ప్రవర్తింతు మేని మనకు సర్వాభీష్టములును కలుగును.

—(:o:)—

అత్తగారి కోడండ్రటీకము.

(ఫిబ్రవరి ౨ సం॥ జూలయి నెల.)

--- ———

ఏమిపాపమోకాని మనదేశమునందు సాధారణముగా అత్తలు తాము కోడండ్ర నెంతబాధ పెట్టినఁ దమ కంతప్రతిష్ఠగా భావించు

కొను చున్నారు. కోడండ్రుతమతల్లిదండ్రులను బంధువులను వదలిపెట్టి భర్తలయింట సుఖపడవలెనని కొండంతయాశ పెట్టుకొని వచ్చిరనియు, అందుచేత వారికేమియు మనస్తాపము కలుగకుండ బిడ్డలవలెనాదరింప వలయుననియు, తలంపక వారు తప్పిదముచేసినప్పుడును చేయనప్పుడును కూడ నేదోవంకపెట్టి తిట్టుచు చీటికిమాటికి కోపపడుచు, మూర్ఖురాండ్రయిన అత్తలు తాము తినికూరుచుండి యింటిపని యంతయు వారిచేతనే చేయించుచు, తిన్నఁగా కట్టుకొనుటకుబట్టయును తినుటకన్నము ను పెట్టక సకలవిధముల బాధ పెట్టుదురు. అందుచేత కోడలు అత్త గారిని చూచెనా యెలుక పిల్లికి జడిసినట్టు భయపడుచు, ఈయత్తగా రెప్పుడు చచ్చునా నేనెప్పుడు హాయిగా నుందునా యని లోపల కోటి వేల్పులకు మ్రొక్కుకొనుచుండును. కొన్నికుటుంబములలో అత్తగారి సెలవయినంగాని కొడుకునకును కోడలికిని మాటలేలేవు. కొడుకప్రయో జకుఁడయి జీవనమునిమిత్తము విధవయయినతల్లి నేనమ్ముకొనియుండుట తటస్థమయ్యెనా, ఆకుటుంబములో కోడలికి బ్రతుకే లేదు. తిట్లును చీపురుకట్టదెబ్బలును త్రికాలములయందును నిత్యకర్మలుగా నే యుండు ను. అత్తగారు కోడలిమీఁద కొడుకుతో చెప్పెడినేరములు వ్రాసినచో నిత్యమును నొక్కొక్కపుస్తకమునిండును. ఆనేరములునమ్మి కొడుకు కోడలిని కొట్టెనా, ఆదిన మత్తగారికి స్వర్గలోకములో నున్న బంధు వులు లేచివచ్చినంత సంతోషమువచ్చి గొప్పపండువుగా నుండును; ఒక వేళ తన చాడీలను నమ్మి కొట్టకపోయెనా నాటిదిన మత్తగారికి ఇంట పీనుఁగు వెడలినంత దుఃఖమువచ్చి నూతిలోనుగోతిలోను పడఁబోవును. కొన్ని సమయములయం దత్తగారు పెట్టుబాధలు తలఁచుకొన్న, పురు షులకు వివాహమాడుటకన్న సన్యాసాశ్రమము స్వీకరించి యడవుల పాలగుట యెంతో సుఖకరముగా తోఁచును. తల్లిమాటవినినిష్కారణ ముగా భార్యను కొట్టుటకు మనసొప్పదు; కొట్టకున్న తల్లియొక్కకోఁతి

పడుటకు శక్యముకాదు ఏమియు నెఱుఁగన ట్టూరకున్నచో ప్రతిదిన మునుకలహములతోను దుర్భాషలతోను గృహముమహాయుద్ధరంగము వలె నుండును. భార్యనే తిట్టికొట్టుచువచ్చినయెడల లోకనింద్యమాత్ర మే కాక కొన్ని సమయములయం దెక్కుడను సుఖము లేకపోవుటచేత భార్య నూతిలోనో నదిలోనో పడి యాత్మహత్య చేసికొనుటయు సం భవించును; కొంచెము తల్లిమీఁద కోపపడినయెడల కొడుకును కోడ లిని అడలఁదిట్టుచు గోలయెత్తి యిల్లువిడిచి లేచిపోయితనకొడుకుకోడ లితోఁజేరి తనకు తిండిపెట్టక యిల్లువెడలఁ గొట్టెనని యెల్లచోట్ల నల్లరిచేయును. అటువంటి అత్తలుఁ కొడుకేమయినను సరే కోడలి త్రాడు తెగినంజాలునని సంతోషింతురు. విద్యాగంధమును యుక్తా యుక్త వివేకమును లేకపోవుటవలన మనలోనిస్త్రీలు పలువురుప్రత్యక్ష రాక్షసులుగా నున్నారు. కోడండ్రను సుఖపెట్టెడి యత్తలును కొంద ఱుందురుగాని మొత్తముమీఁద వారు మిక్కిలి యరుదుగా నున్నారు. అత్తలను బుట్టలోపెట్టి తత్తఱపెట్టెడు గయ్యాళి కోడండ్రును కొంద ఱుందురుకాని వారును మిక్కిలి తక్కువగా నున్నారు. ఈవిధముగా సకల కష్టములును పడిన కోడండ్రు సహితము తమకడుపున నొక్క కొడుకు పుట్టి జేనెడుకోడలు వచ్చినతోడనే తమపూర్వావస్థ మఱచి పోయి దానిని కోసిపెట్టుట కారంభించి సిగ్గు లేక తమకాలములో నున్న కోడండ్రికములో నిప్పుడు నూఱవపాలు లేదని తోడివారితో ప్రతిష్ఠగా చెప్పుకొనుచుందురు. ఇటువంటి మూఢవనితల కెప్పుడు వివేకము వచ్చునో తెలియఁజాల కున్నాము. దీనింజదువువారందఱును తమ యవివేకమును వదలి చక్కఁగా నాలోచించి తమకు కోడండ్రు వచ్చినప్పుడు వారి నెంతమాత్రమును చిన్నపుచ్చక తమగర్భవాసమున పుట్టిన వారివలెనే యాదరించి సమస్తవిధముల సుఖపెట్టుచు తామును తమకొడుకులును కూడ సుఖపడుచు గృహము భూలోక స్వర్గమువలె నుండునట్లుచేయ ప్రయత్నింతురని నమ్ముచున్నాము.

—:(0):—

బాలశిక్షణము.

(౧౮౮౩ వ సం॥ ఆగష్టు నెల.)

——?(0)?——

ఈదేశములో పసితనమునుండియు బాలురను మంచియదపునం దుంచి వారికి బుద్ధినేర్పుక్రమము బొత్తిగా తెలియదు. పలువురు బాలురను చిన్నతనములో మనసువచ్చినట్లు తిరుగనిచ్చినను పెద్దపెరిగిన తరువాత వారికే బుద్ధివచ్చునని తలంతురు. కొందఱు పిల్లలల్లరిపని చేసినప్పుడు వారిని శిక్షించుటకుమాఱుగా ముద్దుచేత నవ్వుచు నూరకుండి ప్రోత్సాహము కలుగఁజేయుదురు. అటువంటిబిడ్డలు భయభక్తులు లేక చెడ్డపనులయం దలవాటుపడి తరువాత తల్లిదండ్రులకే లొంగక చెప్పిన మాట వినక పాడగుదురు. మొక్కయి వంగనిది మ్రానయి వంగునా యన్న సామెతను జ్ఞప్తియందుంచుకొని యెల్లవారును తమబిడ్డల విషయమయి పసితనమునుండియు గట్టి శ్రద్ధచేసి చిన్నతనములోనే వారు మృదుసంభాషణమును వినయవిధేయతలును మంచినడవడియు నేర్చుకొనునట్లు చేయవలెను. వారెల్లకాలమును పిల్లలుగానే యుండెడిపక్షమున వారి నడనడివిషయమయి మన మొకవేళ నుపేక్షచేసినను చేయవచ్చునుగాని వారును కొంతకాలములో మనవలెనే పెద్దవారయి లోకవ్యవహారములయందు మెలఁగ వలసినవా రగుటచేత వారినడతవిషయమయి మన మెంతమాత్రమును అశ్రద్ధ వహింపఁగూడదు. ఈవిషయములో మనము ముఖ్యముగా శ్రద్ధచేసి బాలురను తల్లితండ్రులమాట కెదురుచెప్పక వారియాజ్ఞకు లోఁబడియుండునట్లు చేయవలయును. అట్లుగాక వారు జననీజనకుల యాజ్ఞల నతిక్రమించి లక్ష్యము చేయనప్పుడు మనము చూచీ చూడనట్లూరకుందుమేని వారిని సత్ప్రవర్తనమున దిద్దుటకు మన మెన్నఁడును శక్తులముకానేరము. కాఁబట్టిమాతాపితలు సమస్త ప్రయత్నములచేతను తమబిడ్డలకు ఆజ్ఞానువర్తులయి యుండు

గుణమును మొట్టమొదట నేర్పవలయును. ఈవిషయమయి మాత్రము కొన్ని ముఖ్యాంశముల నిక్కడ చెప్పుచున్నాము. పిల్లలకు విధేయత నేర్పవలెనని వారి నెప్పుడును కొట్టితిట్టుచు సదా భయముచేత పడఁకు నట్లు చేయఁగూడదు; వారుత్సాహముతోనే మనయాజ్ఞలకు మాఱుమాటాడక లోఁబడునట్లు చేయవలెను. పిల్లవాండ్రకు హేతువులుచెప్పి వారిని ఒప్పుగించి వారిచేత మనము చెప్పినపని చేయించుటయు మంచి పద్ధతికాదు. పిల్లలు మంచిచెడ్డలను పూర్ణముగా గ్రహించెడి శక్తికల వారు కారుగనుక, వారిని ఒప్పించియే పనిచేయుట తఱుచుగా సాధ్యము కాదు. కాఁబట్టి మనము చేసెడిపనులు వాండ్ర మేలుకొఱకే యని వారు తెలియునట్లు చేయుట యావశ్యకమే యైనను వారియిష్టప్రకారముగా పనిచేయనిచ్చుట మాత్రము క్రమముకాదు. వారియిష్టమెట్లున్నను మనము విధించినట్లే చేయుటకు వారి నభ్యాస పఱుపవలయును. ఇట్టి యభ్యాసము వారికి కలిగించుటకయి వారు లోఁబడ వలసినదని మన ముద్దేశింపని యాజ్ఞలను వారి కెన్నఁడును ఇయ్యకుండవలెను. ఒకపని చేయవలసినదని వారినాజ్ఞాపించి వారు దానిని చేయనప్పుడుపేక్షించి యూరకుండుటకంటె వారి కవిధేయతను నేర్పుమార్గము మఱి యొకటి లేదు. ఒక్కసారి మన మాటలాగున నుపేక్ష చేసినతోడనే మన మాటను నిర్లక్ష్యము చేయుట వారి కలవాటయి పోవును.

ఆనఱకు ముట్టుకో కూడదని చెప్పిన బల్లమీఁది గాజుపన్నీటి బుడ్డిని పిల్లవాఁడు ముట్టుకొనఁగా చూచినప్పుడు సాధారణముగా దాని నెప్పటి స్థలమున పెట్టుమని మాత్రము చెప్పుదురు. అంతేకాని వాఁ డప్పుడు చేయితీసినను మరల నిమిషమునకు దానిని యథాప్రకారముగా ముట్టుకొన నారంభించినపక్షమున చూచీచూడనట్లూరకుందురుగాని చెప్పినమాటను విననందుకు శిక్షింపరు. ఒవేళ వాఁ డాబుడ్డిని తీసి నప్పుడు చేయిజాఱి పగిలిపోయిన యెడల మాత్రము తిట్టరాని తిట్లను

తిట్టి క్రూరముగా గొట్టుదురు. అది పగులక పోయెనా మరల నెప్పటి యట్ల యుపేక్షచేసి యూరకుందురు. అట్లుచేయుట యెంతమాత్రము సరికాదు. పిల్లవాని తప్పిదము మనయాజ్ఞను మీఱుటలో నున్నదిగాని పగిలిపోయినవస్తువులో నెంతమాత్రము లేదు. మనము చెప్పినమాటకు విరుద్ధముగా పిల్లవాఁ డెప్పుడు నడచెనో యప్పుడే వానిని మన మాతప్పిదమునకయి తప్పక శిక్షింపవలెను. అట్లుచేయక యొక్కసారి యుపేక్షించి యూరకుందుమేని వాఁడు ముందు మనయాజ్ఞలయందంత లక్ష్యముంచఁడు. కాఁబట్టి మన యాజ్ఞను మీఱుటవలనఁ గలిగిన నష్టమును గుఱించి మన మెంతమాత్రమును విచారింపక, అందువలన నష్టము కలిగినను కలుగక పోయినను కూడ చెప్పినమాట వినందుకే శిక్షచేయవలెను. వస్తువు చెడిపోయి నష్టము కలిగినదన్న హేతువుచేత వాని నధికముగా శిక్షింపరాదు. వాఁ డూరక యాటకొఱకే యాపని చేసియుండునుగాని నష్టము కలిగింపవలెనని యెంతమాత్రము నుద్దేశించి యుండఁడు. ఆజ్ఞను మీఱినప్పుడు మనము సహించి యూరకుండమని వాని మనస్సునకు తెలిసెనేని వాఁడు ముం దేవిషయమునందునుమీఱి నడవఁడు. పిల్లలుపట్టిన మంకుపట్టును మాత్రము మనమెన్నఁడునుగెలువ నియ్యకూడదు. కొందఱు పిల్లలు మంకుపట్టుపట్టి తల్లిదండ్రులకుమిక్కి లి ఆయాసముకలిగఁజేయుదురు. అటువంటిసమయములయందుమనము వారి మనస్సు వచ్చినట్టుగా విడుతుమేని తమపట్టే గెలిచినదని గర్వపడి ముందు మఱింత పెంకెపట్టు పట్టుచుందురు. కనుక అటువంటిదానిని మనము మొదటనే సాగనియ్యకుండవలెను. ఇందుకు నిదర్శనముగా నొక పుస్తకమునం దుదాహరింపఁబడిన యంశము నిక్కడ తెలుపు చున్నాము.

ఒకదొర తనమిత్రులతో కూరుచుండియుండి అయిదేండ్ల ప్రా యముగల తనకొమారుఁ డక్కడనుండి వెళ్ళుచుండఁగా పిలిచి “బాల

బోధ'' ను తీసి దీనిలో మొదటి యక్షర మేమియని యడిగెను. ఆచిన్న వాఁ డెందుచేతనో చిరాకుగా నున్నందున తెలిసియుండియు దానిని చెప్పకపోయెను. అప్పుడు తండ్రి బెదరించియు కార్యములేకపోఁగాపిల్ల వానిని మనసువచ్చినట్లు పోవిడుచుట యుచితముగాదనియెంచి గదిలో నికి తీసికొని వెళ్ళి యొకదెబ్బకొట్టి మరలతీసికొనివచ్చి, ఆయక్షరమేమని యడిగెను. అప్పుడును వాఁడు మోటుపట్టుపట్టి చెప్పకపోయెను. అందు మీఁద తండ్రి వానిని మరల గదిలోనికి తీసికొనిపోయి మఱి రెండు దెబ్బలుకొట్టి తీసికొనివచ్చి, చెప్పుమనియడిగెను. అప్పుడును వాఁడు మూర్ఖత్వమును మానక యథాప్రకారముగానే చేసెను. ఆపయిని తండ్రి పిల్లవానిని మరల గదిలోనికిఁ గొనిపోయి మనసులో నెంతో ఖేదముగానున్నను విధిలేక దిట్టముగా కొట్టితీసికొనివచ్చియీసారి చెప్పు మని యడిగెను. పిల్లవానికి దేహమునిండను చెమ్మట పట్టినది; దేహ మంతయు భయముచేత కంప మెత్తఁగా వెక్కివెక్కి యేడ్వసాగెనుగాని, ఆయక్షరమును మాత్రము చెప్పకపోయెను. అప్పుడు తండ్రికి మిక్కిలి దుఃఖమువచ్చి యేమిచేయుటకును తోఁచక బాలుని క్షేమమునుకోరిన యెడల వదలిపెట్టి యూరకుండకూడదని యెఱిఁగి మరల శిక్షించుట కయి నాలవసారి పిల్లవానిని చేయిపట్టుకొని గదిలోనికి తీసికొని వెళ్ళఁ బోయెను. అప్పు డాచిన్నవాఁడు ''ఏ'' యని మొదటి యక్షరమును చెప్పెను. అటుతరువాతి యక్షర మేమనఁగా ''బీ'' యనియు, దాని పయిది ''సీ'' యనియు, అడిగిన ప్రశ్నకెల్లను ప్రత్యుత్తర మియ్య నారంభించెను. అది మొదలుకొని తాను పట్టుపట్టిన కార్యములేదని తెలిసికొని యాచిన్నవాఁ డెప్పుడును తండ్రియాజ్ఞ నతిక్రమింపలేదు. అది చూచిన యింటనున్న తక్కిన పిల్లలుకూడ బుద్ధిగలిగి పెద్దవారి యాజ్ఞకు లోఁబడి నడుచుకొనుచు వచ్చిరి. ఇదియంతయు జరుగు చున్నప్పుడు తల్లికూడదగ్గఱనేయున్నను పిల్లవానిక్షేమమునుగోరియూర

కుండ నేకాని లోపల నెంతవిచారముగా నున్నను కొట్టవలదని మగ నితో నొక్కమాట యయినను అన్నదికాదు. అట్టి సమయముల యందు మనలోని స్త్రీలు చెంతనున్న పక్షమున వలవలయేడ్చుచు మగని కడ్డమువచ్చి పిల్లవానిని చెఱుపుదురు.

పిల్లవాండ్రను శిక్షించుట సదా దెబ్బలచేతనే కాదు. కొన్ని సమయములయందు కొట్టియు, కొన్ని సమయములయందు వారినాట విడుపుసమయములయందు విడిచి పెట్టకయు, మఱికొన్ని వేళలయందు వారికిచ్చు తినుబడి పదార్థముల నీయకయు, నీవీనేరము చేసినందున కిది శిక్షయని వారితోచెప్పి యాప్రకారముగా చేయవలయును. పొఱ పాటుచేత పిల్లవాఁ డేదైనను తప్పిదము చేసినప్పుడు వాని కాసంగ తిని చెప్పి శిక్షింపక యూరకుండవలెను. అట్లుచేయక ప్రమాదముచేత సంభవించినదానికి కూడ కొట్టుచువచ్చిన యెడల, పిల్లవాండ్రకు బుద్ధి పూర్వకముగా చేసిన యపరాధమునకును ప్రమాదమునకును భేదము తెలియక మొండికెత్తిపోదురు. మనలో స్త్రీలు సాధారణముగా స్వల్ప తప్పిదమునకుఁ గూడ బిడ్డలను నోట పట్టరాని తిట్లను తిట్టి పశువును బాదినట్టు బాదుదురు. ఒకానొకప్పుడు తమకితరులమీఁద కోపమువచ్చి నప్పుడు నిష్కారణముగా తమకోపము నంతను నిరపరాధు లయిన బిడ్డలమీఁద చూపి వారిని కొట్టి తిట్టుదురు. అట్లు చేయుటవలనబిడ్డలు చెడిపోవుటయేకాక పాపముకూడ సంభవించును. కాఁబట్టి యీసంగ తులను మనసునం దుంచుకొని మనస్త్రీలు నిర్హేతుకముగాతమబాలుర నెప్పుడు తిట్టి కొట్టకుందురనియు, వారు నిజమైన తప్పిదము చేసినప్పుడు ప్రేమచేత నూరకుండక తగిన శిక్షనుచేసి తరువాత మన్నింతు రనియు కోరుచున్నాము.

భూ త ద య.

(౧౯౨౩ వ సం॥ సెప్టెంబరు నెల.)

ఒక్క మనుష్యులయెడల మాత్రమేకాక దయాస్వరూపుఁడైన భగవంతుఁడు మనలను సృజించినట్టే సృజించి ప్రేమతోఁ కాపాడుచున్న సమస్తజీవరాసులయెడలను కూడ దయ కలిగియుండుట మిక్కిలి ఆవశ్యకము. మనుష్యుల కీయుత్తమగుణము అభ్యాసమువలననే స్థిరపడి రెండవస్వభావముగా నేర్పడును. మొదటినుండియు కొందఱీయభ్యాసము లేకపోవుటచేత జంతువులను నిష్కారణముగా హింసపెట్టుక్రూర స్వభావము గలవారయి, అనేకపాపముల కొడిగట్టుచున్నారు. కాఁబట్టి యింటివద్ద తల్లులు తమబిడ్డల విషయమయి మంచిశ్రద్ధను వహించి వారికి ఉగ్గుపాలతోఁ కూడ భూతదయను నేర్పవలెను. ఈసద్గుణమును బిడ్డలకు నేర్పుటకయి యేదయినజంతువునకు బాధకలిగినప్పుడు తాము విచారపడినట్టు వారికి తోఁచునట్టుచేసి వారుకూడ జాలిపడునట్లుచేయవలెను; జంతువులవిషయమయిపిల్లలు అక్రమముగా ప్రవర్తించినపక్షమున, తమ చూపులవలనను ఆకారమువలననుతమకదియిష్టములేనట్టు కనఁబఱిచి, తామట్టిపనిని మఱియొకసారి మరల చేసినయెడలతమతల్లిదండ్రులకు కోపము వచ్చునని పిల్లలనుకొనునట్లు చేయవలెను. తమ కోపమును కనఁబఱుచుటకు ముందు బిడ్డ లేజంతువునకైనను హాని చేసినపక్షమున వారు తాముచేసినహానిని తెలిసికొనునట్లుచేయవలెను. సాధారణముగా పిల్లలు ఆటలవేడుకచేత జంతువులకు బాధకలిగింతురే కాని బుద్ధిపూర్వకముగా నొప్పి కలిగింపవలెనని చేయరు. వారు చేతిలోని కఱ్ఱతో గోడలను తలుపులను కొట్టినట్టే జంతువులనుకొట్టుదురు గాని, అట్లు చేయుటవలన తాము వానికి నొప్పి కలుగఁజేయుచున్నామని యెఱుఁగఁజాలరు. కొందఱు తల్లులు తమబిడ్డలు పిల్లులు మొదల

యిన జంతువులను తోకపట్టిలాగియు, చెవులును మెడయు పట్టుకొని పిసికియు, హానిచేయుచున్నప్పుడు చూచి నవ్వుచు నూరకుందురుగాని వారి నట్లుచేయ వలదని మందలింపరు; ఒకానొకప్పుడు పిల్లిపిల్లగాని కుక్కపిల్ల గాని బాధ పడ లేక స్వసంరక్షణమునిమిత్తము ఎదురు తిరిగి పిల్లవానిని బరికినను కఱచినను అప్పుడు పిల్లవానిని తీసి చంకఁ బెట్టుకొని యేడు పుడుపుచు నిష్కారణముగా నోరెఱుఁగని యాజంతువులను కొట్టి తిట్టుదురు. అవి పిల్లవానికి కొంచెము హానిచేసినను, ముందట్టి క్రూరమైనపని నెప్పుడును చేయకుండునట్లు బుద్ధి చెప్పుటచేత తల్లులకంటె అవియే పిల్లలకు నిజమైన యుపకారమును చేసినట్లు ఎంచవలయును. కాఁబట్టి పిల్ల లటువంటిపనులను చేయునప్పుడు తల్లులుతగిన జాగ్రత్త పుచ్చుకొని "నాయనా! దానిజోలికి పోకు. పాపము! అది మంచి జంతువు" అని కొంచెము చెప్పుచువచ్చినచో పిల్లవానిమనస్సునం దది యెంతో పనిచేసి ముందు వారిని మంచివారినిగాఁ జేయును. అట్లు చేయక అటువంటిసమయములయందు పేక్షచేసికొంచెముతిరుగఁ బడినప్పు డాజంతువులనే కొట్టుచు వచ్చుటచేత, మొట్టమొదట పిల్లవానికి క్రూరత్వ మలవాటుపడును; రెండవది నోరులేనిజంతువునకన్యాయము చేసిన ట్లగును; మూడవది పగ తీర్చుకొనుబుద్ధిని పిల్లవానికి బోధించిన ట్లగును. పగ సాధించవలెననుబుద్ధికంటె లోకములోహానికరమైనది మఱియేదియు లేదు. కాఁబట్టి చిన్నతనమునందు బాలురమనసులలో అటువంటిబుద్ధి యుదయింపకుండఁ జేయుటకయితల్లులెంతో శ్రమపడవలెను. పిల్లలెప్పుడును తాముచేయుపనియొక్క ఫలమునాలోచించి యొకపనిని చేయరు. తామేదిచూచిన దానినెల్లను ఆలోచనలేక తా మవలంబింతురు. కాఁబట్టి తల్లిదండ్రులు సదా తమచేష్టలచేతను, ఆకారములచేతను తమబిడ్డలు భూతదయను సత్స్వభావమునునేర్చుకొనునట్లు ప్రవర్తింపవలయును. మనము చెప్పుమాటలు మనము చేయు కార్య

ములవలె వారిమనసులమీఁద పనిచేయవు. కాఁబట్టి మనము కోపము మొదలయిన వికారములను పిల్లల సమీపమున నెప్పుడును కనఁబఱుపక సాధ్యమైనంత సాత్వికముగా నడుచుకొను చుండవలెను.

తల్లిదండ్రులను పూజించుట.

(౧౮౯౩ వ సం॥ అక్టోబరు నవంబరు నెలలు.)

లోకములో మాతాపితలను పూజచేయుట యనఁగా మనకు మితిమీఱిన మేలు చేసియుండుటచేత వారియెడలనడుచుకోవలసినధర్మముల నెఱిఁగి యాప్రకారముగా కృతజ్ఞత గలవారమయి ప్రవర్తింప వలయు ననుటయేకాని విగ్రహములను జేయునట్లువారిమీఁదపువ్వులు మొదల్గయినవి చల్లి యారాధింప వలయు ననుట కాదు. వారియెడల మనము ముఖ్యముగాఁ గనఁబఱుప వలసినధర్మములు విధేయత, గౌరవము, ప్రేమము మొదలయినవి. మనము పుట్టకపూర్వమే మననిమిత్తమెన్నెన్నోతపస్సులుచేసి కష్టపడి మనలను తొమ్మిదిమాసములు కడుపులో మోచి మనము గర్భమున నున్నకాలములో మనకొక్కయాపద రాకుండ కాపాడుటకయి యిష్టదైవతమునకు సత్యమును మ్రొక్కుకొనుచు మిక్కిలి వేదనతో కన్నదినము మొదలుకొని వేయియంగరక్షలు చేసి చన్నుకుడిపి కాపాడుచు మంచముమీఁదను తొట్లలోను బెట్టి మనలను జోలలుపాడి జోకొట్టి నిద్రపుచ్చుచు మనము కన్నుమూతపడక పోరుపెట్టి యేడ్చినప్పుడు ఱొమ్ముమీఁదను బుజములమీఁదను వేసికొని త్రిప్పి పాటలు పాడి యోదార్చుచు మనము కాలు చేయి యుపయోగించుకోలేని యవస్థలో వేళపట్టున చన్నపానాదు లిచ్చి సమస్తవిధములసంరక్షించుచుమనకుకొంచెము కాలునొచ్చినయెడలమనదేహము మరల కుదుటపడు వఱకును నిద్రాహారములు మాని తల్లడించు తల్లి

విషయమునను, మనము గర్భమున పడినది మొదలుకొని మన నిమిత్త మయి సమస్త కష్టములును పడి ధనార్జనముచేసి మనము పుట్టిన తరువాత మన కేవిషయమునను లోపము రాకుండునట్లుగా బట్టలు మొదలయినవి తెచ్చి యిచ్చుచు అర్ధరాత్రివేళ మనకు కడుపు నొచ్చినదన్నను లేచి పరుగెత్తి వైద్యుని పిలుచుకొనివచ్చి తగినమందులు వేయించుచు బయిట పనిమీఁద వెళ్ళినప్పుడుకూడ ప్రాణములు మనమీఁదనే పెట్టుకొని యుండి వచ్చియిల్లు చేరినతోడనే మనలను "నాకన్నతల్లీ! నాముద్దుపాప!" యని ముద్దులాడి యెత్తుకొని తిరుగుచు మిక్కిలి ప్రయాసపడి విద్యయు బుద్ధియు చెప్పించి తనజీవితకాలములో మాత్రమే కాక తనయనంతరమును మనము సుఖ సంతోషాదులు గలిగి బ్రతుకవలయునని కోరి భగవంతుని ప్రార్థించు తండ్రి విషయమునను, మనము కృతజ్ఞత మొదలయినవి కలిగి యుండవలసినదని చూపుటకు శ్రమపడవలసిన పని లేదు. చిన్నతనములో జననీజనకులు మన విషయమున నంత శ్రద్ధపుచ్చుకొని కాపాడక పోయినయెడల మనము బ్రతికి బట్టకట్టి యింతవారముకానే లేకపోదుము. కాఁబట్టి యీలోకములో మనముసమస్తమునకును తల్లిదండ్రులకు ఋణపడి యున్నాము. ఈసంగతి నెఱిఁగినవారి మయి మొట్టమొదట మనము సర్వకార్యములయందును తల్లిదండ్రులకు లోఁబడి వారియాజ్ఞను శిరసావహించి చేయుచు వారియెడల వినయ విధేయతలు గలిగి మెలఁగవలయును. పుత్రులు గాని పుత్రికలు గాని న్యాయమైన విషయములలో తల్లిదండ్రుల మాటను వినక యెదురు తిరిగి ప్రవర్తించినయెడల వారిమన సెంతో ఖేదపడును. వారికన్నులనుండి యొక్కకన్నీటిబొట్టు మనమూలమున రానిచ్చుట యెంతో మనకు హానికరము. మనము తల్లిదండ్రులు చెప్పుదానిని మాఱుమాటాడక వెంటనే చేయవలెను. వారిచేత పలుమారు చెప్పించుకొని చేసినయెడల చేసినకార్యము గౌరవము సగము చెడును. కొం

దఱు బిడ్డలు తల్లిదండ్రులు లేదైన నొకపని చెప్పినప్పుడు విధిలేక చేసి నట్టు మొగము మటమట లాడించుచు నేడ్చుచు చేయుదురు. అ ట్లిష్టములేక చేయుటయు శ్రేయస్కరముకాదు. చేసెడిపని నెప్పుడును ఉత్సాహపూర్వకముగాను సంతోషముతోను చేయవలెను. ఆప్రకార ముగా చేయుట కభ్యాసము చేసినయెడల మనము స్వప్రయోజనపర త్వమును మఱచిపోయి యొక్క తల్లిదండ్రుల విషయముననే కాక లోక ము విషయముననుసత్కార్యముల నుత్సాహముతో చేసి పరోపకార చింతగలవార మగుదుము. తల్లిదండ్రుల కన్ని విషయములలోను లోఁబ డియుండవలసినదని కల్ల లాడుట దొంగతనము చేయుట హత్యలు చేయుట మొదలయిన నీతిమాలినపనులు తల్లిదండ్రులు చెప్పినను, అత్త మామలు చెప్పినను, గురువు చెప్పినను, ప్రభువు చెప్పినను, భర్త చెప్పి నను, మఱియెవ్వరు చెప్పినను చేయరాదు. అట్లు చేయనందునకు వారు మనల నొకవేళ దండించినను వారుచేసిన శిక్షకు సహించి యక్ర మము చేయక యూరకుండ వలసినదే కాని వారియభిమతప్రకార మెంతమాత్రమును చేయరాదు. సత్యము, భూతదయ మొదలయినవి మన కీలోకమునందును పరలోకమునందును కూడ సమస్తసుఖములను సుఖసాధనములనునిచ్చి పాలించువాఁడును జననీజనకులకంటెను నిమిటి కంటెను ప్రభువుకంటెను అందఱికంటెనుసర్వాధికుఁడు నయినపరమేశ్వ రునియాజ్ఞ లగుటవలన ఎన్ని కష్టములువచ్చినను ఎవ్వరికి కోపమువచ్చి నను మనము సత్యము మొదలయినవానిని విడువరాదు. అవి యెవ్వని యాజ్ఞలో యాభగవంతునియనుగ్రహము లేక పోయినయెడల మన మొక్కనిమిషమయినను సుఖమును పొందఁజాలము.

విధేయత తరువాతి తల్లిదండ్రులయెడల నడప వలసినధర్మము గౌరవము. మనము వారియెడల సదా గౌరవము చూపవలయును. మన జన్మమునకు హేతుభూతులయిమనలను పెంచి పెద్దవారినిచేసినమహా -

కారము నిమిత్తమయి వారిని ఘనతెపఱుపవలసియుండును గనుకవారు మనకంటె విద్యాదులచేత నధికులయినను కాకపోయినను కూడ గౌర వింప వలసినదే. అదిగాక గౌరవము సత్ప్రవర్తనమునుబట్టి యుండవలసి నదేకాని యదిలేని కేవలవిద్యనుబట్టి యుండవలసినది కాదు. విద్య లేని వారుకూడ మంచినడవడిక కలవారయి తమసుఖములను మానుకొని కడుపునఁబుట్టినబిడ్డలసుఖమునిమిత్తము పాటుపడుచున్నారుగనుకబిడ్డలు తాము చదువుకొన్నామని తల్లిదండ్రులకంటె నెక్కువవార మని గర్వ పడక వారికి సమస్తవిధములను గౌరవము చేయవలెను.కొందఱు తల్లి దండ్రులయెడ నిజమయినగౌరవము కలవా రయినను మర్యాద లేక మోటుతనముగామాటాడుచున్నారు.అట్లుమాటా డుట యనాగరికతకు గుఱుతు కాఁబట్టి యెల్లవారును మృదుత్వముతప్పక మన్ననతోమాటా డుటకు నేర్చుకోవలయును.

అన్నిటికంటెను కడపట చెప్పినను తల్లిదండ్రులయెడల ప్రేమ అన్నిటికంటెను ప్రధానమైన ధర్మము. ఇది లేకపోయినయెడల తక్కిన వేమియున్నను నిరర్థకములు. ఒకదుష్టుని సహితము ప్రేమ లేకపోయి నను భయముచేత విధేయతచూపి గౌరవింపవచ్చును. అట్లుగాక తల్లి దండ్రుల విషయమయిన మనవిధేయత మొదలయినవాని కిప్రేమయే కారణమగునట్లు చేయవలయును. ప్రేమయొక్కటి లేకపోయినయెడల నిజమైన గౌరవముండక రహస్యమున వారికిష్టము లేనిపనిచేయుట సంభ వింపవచ్చును. ప్రేమ లేకపోవుటచేత వారు ప్రేమించెడి యితర సోద రులవిషయమునఁగాని యక్క చెల్లెండ్రవిషయమునఁ గానిమనమేదైన కానిపని చేసినయెడల తల్లిదండ్రులకు కలకాలమును మనస్తాపముకలు గును. కన్నబిడ్డ లట్టివారయి రేని మంచిగృహము లున్నను సంపద లున్నను మఱియేమున్నను గృహయజమానులుసుఖములేక కృశింతురు. ప్రేమ గలుగుటకు కృతజ్ఞత ముఖ్యసాధనము. కాఁబట్టి మనసుఖము

నిమిత్తమయి మన తల్లిదండ్రు లెన్నికష్టములు పడి యెన్నిసుఖములను సంతోషములను వదలు కొన్నారో జ్ఞప్తియం దుంచుకోవలెను.

మితవ్యయము.

(౧౮౮౩ వ సం॥ అక్టోబరు నవంబరు నెలలు)

పురుషులు సంపాదించి తెచ్చిన పదార్థములను గాని ధనమును గాని పదిలముగా వాడుచు నేమియు వ్యర్థముగా పోనీయక స్త్రీలుసాధ్యమైనంత మితముగా సంసారము గడపవలెను. ఒకవేళ ధనికులయినను ధనము మొదలయిన వానిని వ్యర్థముగాఁగాని నిజముగా కావలసినదానికంటె నధికముగాఁగాని వాడకూడదు. కాలమెన్నటికి నేకరీతిగానుండదు. ఏదో యొక కారణముచేత మనధనాదులు పోయి మనము బీదలము కావచ్చును. వ్యాధులు మొదలయినవి వచ్చి మనముపాటుపడశక్తిలేని వారమయి క్రొత్తగా నార్జించుటకు శక్తులము కాకపోవుటయేకాక మును పున్నదానినికూడ కొంచెముకాలములోనే వ్యయముచేయుటయు సంభవింపవచ్చును. బొత్తిగా నేమియులేని బీదలు ముందు విచారించి కొంచెము నిలువచేసికొని జాగ్రత్తగా నుండనియెడల వ్యాధులు మొదలయినకష్టములు వచ్చినప్పుడు నారు పడెడుపాట్లు చెప్పనలవియేకాదు. కొంతధన మున్నవా రయినను మితముగా వాడుకొనుట కలవాటుపడి యుండనియెడల స్థితి తగ్గినప్పుడు సహితము మునుపటి యలవాటు చొప్పున నధికవ్యయము చేయుచు శీఘ్రకాలములోనే యప్పులపాలయి తలవంపులు తెచ్చుకొందురు. కాఁబట్టి యెల్లవారును తమరాఁబడికి తగినట్టుగా వ్యయమును జేయుచు సమస్తవిధముల నున్నదానిలో కొంచెము మిగుల్చుకొనుచు రావలెను. అట్లుచేసినయెడలముసలితనమువచ్చినప్పుడు గాని, వ్యాధి వచ్చినప్పుడుగాని, ఇతరబాధ లేవైనను తటస్థించినప్పుడు

గాని కష్టములపాలు గాక జీవింపఁ గలుగుదురు. ఉన్నవారుకూడ తమ
కు నిజముగా కావలసినవస్తువులు తప్పచౌకగా వచ్చినవను హేతువుచేత
నక్కఱకు మాలినవస్తువులను కొని ధనము పాడుచేయరాదు. కొందఱు
స్త్రీలన్న మెక్కువగా ఉడుకఁబెట్టి పాఱవేసియు, బియ్యముపోసి గవ్వ
లను గచ్చకాయలను కొనియు, కూరలు మొదలయిన వెక్కువగా తెప్పిం
చి కుళ్ళఁబెట్టియు, విశేషనష్టమును కలిగింతురు. మఱికొందఱు స్త్రీలు
దూబరతిండితనము మరిగి పెరుగు మొదలయినవి విస్తారముగాకొనియు,
ఉన్నడబ్బుతోననావశ్యకములయినగుడ్డలను మధురాహారములను తెప్పిం
చియు, పురుషులు ధనము నియ్యనియెడల చాటుగా బియ్యము మొద
లయినవానిని తక్కువ వెలకు విక్రయించి కోరినవస్తువులను పొందియు
సంసారమును పాడుచేయుదురు. ఈవిధముగా చేయు పాడు స్త్రీలవలన
గృహయజమానులకు రెండు నష్టములు గలవు. దుర్వ్యయమునకు తగి
నట్టుగా సంపాదించి తేలేనికష్టముండఁగా తెచ్చినదనుకూలముగా నుప
యోగమునకు రాకుండుటయు తెచ్చినవస్తువులను చాటున విక్రయించు
నప్పుడు కాసువస్తువు గవ్వకుపోవుటయు నొకనష్టమును, స్త్రీలనడతచెడి
దొంగతనము అసత్యములు పలుకుటయు మోసము చేయుటయు నట్టు
పడుట రెండవ నష్టమును, కలుగుచున్నవి. కొందఱు స్త్రీలు తామిటు
వంటి కానిపనులను చేయకపోయినను గృహోపకరణములు మొదల
యినవాని విషయమయి తాము శ్రద్ధపుచ్చుకొని కాపాడక చూచియు
చూడనట్టూరకుండుటవలన పనికత్తెలు మొదలయిన వారియజాగ్రత్త
వలన తినుబడిపదార్థములు వ్యర్థపడియు బల్లులు మొదలగునవి విఱి
గియు బిందెలు మొదలయినవి సొట్టలు పడియు సొమ్ము నష్టమగును. కాఁ
బట్టి కనుగలిగి యిటువంటివిషయములం దెల్లను మిక్కిలి శ్రద్ధ
వహించి గృహకృత్యములను చక్కఁబెట్టవలెను. ఇట్టివ్యయము లక్ష్య
ము లేనివారు సహితము వ్యర్థముగా పోయెడుదానిని నిలిపి దానిని

బీదల కుపయోగపఱిచిన నెంత పుణ్యముండును; ఈవిషయమున బాలికలును బాలురును కూడ మిక్కిలి జాగ్రత్తగా నుండవలెను. పిల్లలు సాధారణముగా వస్తువులను నలిపియు పగులఁగొట్టియు నెవ్వరికిని పనికి రాకుండ పాడు చేయుదురు. పిల్లలను తమకున్నదాని నితరులపిల్లలకు పెట్టునట్లు చేయవలెనుగాని యెవ్వరికిని పెట్టక తమ కెక్కువయినదానిని పాడు చేయనియ్య కూడదు.

దేహారోగ్యము.

(౧౮౮౩ వ సం॥ అక్టోబరు నవంబరు నెలలు)

———:o:———

ప్రపంచములో దేహారోగ్యముతో సమాన మయినసంపద మఱియొకటిలేదు. కోట్లకొలఁది ధనమున్నను, లక్షలకొలఁది బట్టలును, నగలును ఉన్నను, వేలకొలఁది పరిచారిక లున్నను, నూఱులకొలఁదిదివ్యభవనము లున్నను, ఈలోకములోనివి మఱియేవి యెన్ని యున్నను, అనుభవించుట కొక్క దేహారోగ్యము లేనియెడల వేనివలనను సుఖము కలుగదు. మన అవయవము లన్నియు వేనిపనియం దవి తిన్నఁగానడచుచు మనకిబ్బంది కలుగచేయ కున్నప్పుడు మనశరీర మారోగ్యస్థితియందుండి మనకు సుఖము కలుగుచుండును. మన అశ్రద్ధవలనను లోపమువలనను మనజీర్ణకోశమును పేగులును తిన్నయన్నమును తిన్నఁగా జీర్ణముచేయకయు, మనహృదయమును నాడులును రక్తము తిన్నఁగా ప్రవహించునట్లు చేయకయు, ఊపిరితిత్తులు తిన్నఁగా గాలినిపీల్చి పరిశుద్ధము చేయకయు, మనమెదడు తిన్నఁగా నుండక బుద్ధి మొదలయినవానిని క్రమముగా నుంచకయు, మనచర్మముశుచిగానుండి చెమట మొదలయినవానిని పయికి తిన్నగా రానీయకయు, ఉన్నప్పుడు పలువిధములయిన రోగములు పుట్టి సుఖముచెడి పెక్కుబాధలు కలుగును.

మనము నిజముగా సుఖపడఁ దలఁచిన యెడల, పయిని చెప్పిన లోపములు కలుగకుండ శరీరమును చక్కఁగా కాపాడుకొనుచుండవలయును. జీర్ణకోశము తిన్నఁగా పనిచేయునట్లు చేయుటకయి అతిభోజనమును అరగని వస్తువులను తినుటను మాని, పుష్టికరమయిన పదార్థములను వేళపట్టున తినుచు, ఎప్పుడు నొకవస్తువునే తినక భోజనపదార్థములను కొంచెము మార్చుచు, సారాయములను గాని మత్తువస్తువులను గాని పుచ్చుకొనక, పనిపాటులు చేయుచుండవలెను; మన హృదయమును రక్తనాడులను క్రమముగా తమ వ్యాపారములను చేయునట్లు చేయుటకయి శరీరమంతయు కదలునట్లుగా పనిచేయుచు నిర్మలజలపానము చేయుచు కాఁక మొదలయిన దుర్గుణములను పుట్టించు పదార్థములను తినకుండవలయును; శ్వాసకోశములు తమ వ్యాపారమును సరిగా జరపునట్లు చేయుటకయి తేమగల యిండ్లలో నుండక రాత్రులును పగలును పడకగదులును తక్కిన యిల్లును శుచిగానుంచి శుద్ధవాయువు ప్రవేశించునట్లు చేయుచు చలిగాలిలో తిరుగక ప్రాతఃకాలమునందుఁ గాని సాయంకాలమునందుఁ గాని రెండుమూడు గడియల సేపునకు తక్కువ గాకుండ బయలమంచిగాలిలో సంచరించుచు మురికికాల్వలు మొదలయిన వానినుండి పుట్టిన దుర్గంధముతో మిళితము కాని శుద్ధవాయువును పీల్చుచుండవలయును; బుద్ధికి స్థానమయిన మెదడు క్రమముగా పని చేయుచుండుటకయి ప్రతిదినమును ఎనిమిది పది గంటలసేపు దేహపరిశ్రమమును బుద్ధిపరిశ్రమమును గలపని చేయుచు తీఱికగానున్న కాలములో కొంతసేపు వేడుకగానుండు వినోదములతో ప్రొద్దుపుచ్చుచు కష్టము వచ్చినప్పు డతివ్యసనమును మాని ధైర్యమవలంబించుచు ప్రతిదినమును రాత్రులే డెనిమిది గంటలసేపు నిద్రపోవుచు నుండవలయును; దేహము శుచిగా నుంచుటకయి ప్రతిదినమును నిర్మలజలములలో స్నానము చేసి శరీరమును శుభ్రముగా తోముకొని తడియూరకుండ వెంటనే తుడుచు

కొనుచు నిమిషకాల మయినను తడిబట్టలతో నుండక చలిగాలి మొద లయినవి విశేషముగా సోఁకకుండుటకయి మురికిలేనిబట్టలనుధరించుచు మాసినబట్టలుతీసివేయుచు చెమ్మటపట్టునట్లుగా దేహసాధనము చేయుచు నుండవలయును. ఈవిషయము లన్నిటియందును మనవారుశ్రద్ధవహించి శరీరారోగ్యమును కాపాడుకొనుచు వచ్చినయెడల, ఎల్లవారును దృఢ గాత్రులయి చిరకాలజీవులయి సాధారణముగా జీవితకాలములో రోగ ములు లేక సుఖపడుదు రనుటకు లేశముకాని సందేహము లేదు. ఇల్లు శుచిగానుంచుట మొదలయినపనులనేకములుముఖ్యముగాస్త్రీలుచేయఁ దగినవి గనుక వారీవిషయములయందుమిక్కిలిజాగరూకతకలవారయి యుండవలెను. అట్లుండక యశ్రద్ధ చేసినయెడల తాముమాత్రమె కాక తమ బిడ్డలును భర్తలు మొదలయినబంధువులును జ్వరములు మొద లయిన బహువ్యాధులచేత బాధపడుచు నింట నెన్నఁడును సుఖము లేక దుఃఖపడవలసినవా రగుదురు. శరీరసుఖసాధనములయిన వాయువు జలము భోజనపదార్థములు మొదలయిన సమస్తవిషయములనుగూర్చి యు ముందు పత్రికలయందుక్రమక్రమముగా విశదముగా వ్రాయుచుం దుము. మన మెంతజాగ్రత్తగా నున్నను పరులదోషమువలన వచ్చెడు కొన్ని యంటురోగములు మొదలయినవి కలవుగాని, మనము శుచిగా నుండి పెంటకుప్పలు మురికినీరు మొదలయినవి సమీపమున లేకుండు నట్లు మనవాసగృహములను కూడ శుచిగానుంచి పయిని చెప్పినవిషయ ములలో సాధ్యమైనంత శ్రద్ధవహించినయెడల వానినిసహితము సామా న్యముగా తప్పించుకోనచ్చును.

అజీర్ణము.

(౧౮౯౩వ సం॥ అక్టోబరు నవంబరు నెలలు.)

———]:o:[———

మనదేశములో పురుషులును స్త్రీలును సాధారణముగా తిన్న అన్నమఱుగక బాధపడుచుందురు. ఈయజీర్ణవ్యాధి తిన్నఁగాపనిచేయక కూరుచుండుటచేతను విస్తారముగా పిండివంటలు మొదలయినవి తినుచుండుటచేతను కలుగును. అందుచేతనే యీరోగము పనిపాటులుచేసి సామాన్యమైన యాహారము పుచ్చుకొనుబీదవారిలో నెక్కడనో కాని లేకపోవుటయు దిట్టముగా తిని పనిలేక కూరుచుండు భాగ్యవంతులలో ఇంచుమించుగా అందఱిలోనుండుటయుతటస్థించుచున్నది. ఒకనాఁడొక ధనికుఁడు అజీర్ణరోగముచేత బాధపడుచు గొప్పవైద్యునియింటికిపోయి యడుగఁగా, అతఁడు రోగస్వభావమును కనిపెట్టి రోగినిగుఱ్ఱపుబండిలో నెక్కించుకొని ఊరుదాటి రెండుక్రోసుల దూరమువఱకు తీసికొని వెళ్ళి గుఱ్ఱపుకొరడా బుద్ధిపూర్వకముగా క్రింద పడవైచి దానిని తీసికొని రమ్మని యాధనికునిని క్రిందికి దింపి గుఱ్ఱములను మళ్లించి బండిని వేగముగా నింటికి తోలుకొనివచ్చెను. అప్పుడాధనికుఁడు మఱియొకబండి దొరకక విధిలేక యింటికి నడచివచ్చెను. ఆదినమతనికి తిన్నయన్నము చక్కఁగా జీర్ణమయినందున, తెలివి తెచ్చుకొని యతఁడు మఱునాఁటి నుండియు ప్రతిదినమును కొంతదూరము నడవనారంభింపఁగాతరువాత వ్యాధికుదిరి సుఖముగా నుండెను. మఱియొక ధనికుఁ డావైద్యునినే వెళ్ళి అజీర్ణరోగమునకు మందు చెప్పుమని యడిగినప్పుడు దినమునకు రెండణాలతో భోజనముచేసి ఆరెండణాలను స్వయముగా కష్టపడి సంపాదించుట గొప్పమందని చెప్పి పంపెను. మనలో ధనికులలోని స్త్రీలు సాధారణముగా పనిపాటులు చేయక బయల తిరుగక పోవుటచేతతిన్న యన్నము జీర్ణముకాక ముక్కుచు మూలుగుచు నుందురు. ఇది చది

వినవా రటువంటి సోమరితనమును విడిచియుపిరివిడిచినబొజ్జయలుగునన్న పిచ్చితలంపును పనిచేసిన పరువుతక్కువ యనుదురభిమానమునువిడిచి యెందఱు పనికత్తెలున్నను తాముకూడ ఇంటపని చేయుచు సుఖ మను భవింతురని కోరుచున్నాము.

స్త్రీలు చదువవలసిన విషయములు.

(౧౮౭౩–౭౪ వ సం॥ డిసెంబరు జనవరి నెలలు.)

—(:o:)—

స్త్రీలును పురుషులవలెనే గ్రంథములను చూచి చదువుటకును చదివినదాని నర్థము చేసికొనుటకును తమయభిప్రాయములు మొదల యినవానిని వ్రాయుటకును సాధనమైన భాషావిషయకజ్ఞానమునకుఁగా వ్యాకరణమును పద్యవచనరూపములనుండు సాహిత్యగ్రంథములను నేర్చుకొనవలయును; ఇవిగాకవిభాగజ్ఞానమునుకలిగించుగణితాదులను, దేశకాలవర్తమానములను తెలుపుచరిత్రములను, ప్రపంచజ్ఞానమును పుట్టించు భూగోళశాస్త్రమును, మూఢత్వమును పోఁగొట్టి యథార్థ జ్ఞానమును కలుగఁజేసెడు ప్రకృతిశాస్త్రవిషయములను, ప్రవర్తన మును తిన్నపఱిచెడు నీతిపుస్తకములను, భగవన్మహిమను బోధించు గ్రంథములను పురుషులవలెనే యవశ్యముగా చదువవలయును. ఈ పైని చెప్పినవిగాక స్త్రీలు ప్రత్యేకముగా నేర్చుకోవలసినవిషయములును కొన్నిగలవు. అవి గృహకృత్యములతీర్పును నేర్పెడుగ్రంథములును, పాతివ్రత్యధర్మములనుబోధించు పుస్తకములును, కుట్టుపనియు, సంగీ తమును, గృహాదుల నలంకరించు క్రమమును, పాకము చేయువిధ మును, శిశువులను పెంచురీతియు, నయియున్నవి. వీనిలో కుట్టుపనిని ప్రస్తుతకాలస్థితినిబట్టి స్త్రీలు మఱి యొకరియొద్ద నేర్చుకో వలసియె యుండును గాని యిటువంటి పత్రికల యందుఁజెప్పఁదగినదిగానుండ లేదు.

తక్కిన విషయములనుగూర్చి మాకు తెలిసినంతవఱకును బ్రసిద్ధులయిన యిప్పటికాలపువారును పూర్వకాలపువారును రచియించిన గ్రంథముల వలన సంపాదింప గలిగినంతవఱకును మాశక్తి వంచన లేక క్రమక్రమముగా నీపత్రికయందు వ్రాయఁ బ్రయత్నించెదము.

సభలకుపోయి పాడఁబోయెదరా, కులాంగనలకు సంగీతమెందుకని కొందఱు అభిప్రాయపడి యుందురు. అది సరికాదు. సంసారభారము మీఁదపడి యందుమూలమున పెక్కు కష్టములును మనోవ్యాకులతలును సంభవించినప్పుడు మనస్సున కుల్లాసము పుట్టించి యసారమయిన సంసారమునుసారవంతముగాఁజేయుశక్తి సంగీతమునందుతప్ప మఱిదేనియందును లేదు. లోకములో నొక్కొక్కవిషయ మొక్కొక్కరికి రుచించునుగాని సంగీతముమాత్ర మందఱికిని ఆనందమును గలిగించును. పురుషుఁడు పగలెల్లను బయల పనిచేసి శ్రమపడివచ్చి యిల్లు చేరినప్పుడు జిహ్వాకింపుగా నన్నపానాదులుపెట్టి తృప్తిపఱిచి శ్రావ్యమయిన గీతములనుపాడి మనస్సున కుల్లాసము పుట్టించి యాతని యాయాసము కనఁబడకుండఁ జేసి గృహము భూలోకస్వర్గమువలెఁ జేయవలసిన భారము స్త్రీలయందే యున్నది; ఈకారణమును బట్టియే పరమదయాపరుఁడైన పరమేశ్వరుఁడు పురుషకంఠమునందుకంటె స్త్రీకంఠమునందు సాధారణముగా నెక్కువ మాధుర్యమును మార్దవమును బెట్టియున్నాఁడు. సంసారమునుసారవంతముగాఁజేసెడి యీసౌఖ్యముగృహమున లేకపోఁబట్టియే కలహములతోను వైరాగ్యముతోనునిండియుండు గృహ మొకయరణ్యముగాకనఁబడిదూరాలోచనలేనివారనేకులురంభలవంటి భార్యలను విడిచిపెట్టి పాతివ్రత్యవృక్షములకు వేరుపురుగులైన వేశ్యలపంచలఁ బట్టి తమదేహములను ధనమును ఆపెనుభూతములకు సమర్పించి యాపడుపుకత్తెలకు దాసులై తిరుగుచున్నారు. ఇప్పుడుమనదేశముయొక్క యభాగ్యముచేత సంగీతమంతయుపండువంటిసంసారము

లను కూలంద్రోయ కంకణము కట్టుకొన్న భోగస్త్రీలపాలు కాఁబట్టి సాంసారికస్త్రీలు గానవిద్య నభ్యసింపఁగూడ దన్నంత దుర్గతి మన దేశ మునకు పట్టియున్నది. అయినను వేశ్య లన్నముతిందురను హేతువుచేత మనము పస్తుండి చావరాదుగనుక, వేశ్య లభ్యసింతురను హేతువుచేత సుఖప్రదమైన సంగీతమును మనముమానుట యుచితముకాదు. కాని యిప్పుడు వేశ్యలు పాడు మువ్వగోపాలపదములను,కృష్ణలీల లనెడు పేరు చేత తేనెపూసినకత్తులవలెనున్న పాడుపాటలను, శృంగార మనునామ ముచేత ప్రసిద్ధములయియున్న యటువంటి యితరగీతములను వర్ణము లను మాత్రము స్త్రీలెంతమాత్రము నభ్యసింపఁగూడదు; వారు భగవ ద్భక్తిని, సత్ప్రవర్తనమును, జ్ఞానమునువినోదమునుగలిగించు మంచి గీతములను నేర్చుకొనవలయును. అటువంటివాని నప్పుడప్పుడు కొన్ని యీపత్రికయందు ప్రకటింపుచుండ ప్రయత్నించెదము.

మఱికొందఱు పాకముచేయుటకు శాస్త్రముకావలయునాయని యాశ్చర్య పడుచున్నారు. మనయిండ్లలో పెక్కుచోట్ల చేయునట్లు ఉడకనియ్యక యోచిమిడిచియోమాడిచియో రెండుజాములకింతయన్న మువండి, ఉప్పెక్కువవేసియోతక్కువవేసియో రెండుకూరలుడుకబెట్టు టకు పాకశాస్త్రమక్కఱలేదుకాని జిహ్వా కింపుగా పలువిధములయిన వింతవింత పాకములుచేసి యారోగ్యప్రదము లగునట్టుగా నమర్చుట కవశ్యముగా శాస్త్రముకావలసియే యుండును. వస్తుస్వభావము తెలి యక చిలు మెక్కినమూనెతోను నేతితోను పాకముచేసి యజ్ఞానముచేత తమవారికి రోగమును ప్రాణభయమును తెచ్చిపెట్టిన ముద్దరాండ్రెందఱు లేన్నారుకారు? కాఁబట్టి మనము జీవించుటకు దేహసుఖము ననుభ వించుటకును ముఖ్యసాధనమైన పాకమువిషయమయితప్పకశ్రద్ధపుచ్చు కొనవలయును. మాకు హిందూపాకశాస్త్రమీవఱకొక్కప్రతిమాత్ర ము లభించినది; ఇంకను పుస్తకములనిమిత్తము ప్రయత్నించుచున్నా

ము. ముందుముందు వానిలోని భాగములను కొన్నిటిని తెనిఁగించి ప్రచురింపుచుందుము.

శిశుపోషణము స్త్రీలకు ధర్మమగుటచేత బిడ్డలకు రోగమును నొప్పియు లేకుండ సంరక్షించుటకును, అటువంటివి సంభవించినప్పుడు తగినచికిత్స చేయుటకును నేర్చి యుండవలెను. పురుషు లెప్పుడునుబయల తిరిగి పనిచేయవలసినవారు; స్త్రీలుమాత్రమే సదా యిల్లు కనిపెట్టుకొని యుండి యింటనున్న బిడ్డలు వృద్ధులు మొదలయినవారి యోగక్షేమ ముల విచారించుచుండ వలసినవారు. కాఁబట్టి యొక్క బిడ్డల విషయ మునసేకాక యింట నెవ్వరయినను గర్భము ధరియించి యున్నప్పుడును ప్రసవమయినప్పుడును జరుపవలసినపనులను, అకస్మాత్తుగా నెవ్వరికయిన గాయములుతగిలినప్పుడును రోగములు వచ్చినప్పుడును తాత్కాలిక ముగా చేయవలసిన వైద్యకృత్యములను, ప్రతిస్త్రీయు తప్పక నేర్చి యుండవలెను. అటువంటి యాపత్సమయములయందు తెలియుచుగాపురు షు లింటనుండుట సంభవింపదు; స్త్రీలేమియు తోఁచక విచారపడుచు పురుషులువచ్చి వైద్యునిపిలుచుకొని వచ్చువఱకునుఉపేక్షచేసినయెడల నొకానొకప్పుడు ప్రాణాంతము సంభవింపవచ్చును. అదిగాక ప్రతిస్వల్ప రోగమునకును వైద్యునిపిలుచుకొని వచ్చుచుండుట యాయాసమున కును ధనవ్యయమునకును, కారణమగును. కాఁబట్టి స్త్రీలయుపయోగ మునిమిత్తమయి సాధారణరోగములకు కావలసిన మందుల నిందు ప్రచురించుచుందుము. మేము గర్భిణీస్త్రీల విషయమును, ప్రసవావస్థ విషయమును, శిశుపోషణవిషయమును వ్రాసెడుసంగతులు శారీర శాస్త్రాదులను చక్కఁగానెఱిఁగి యనుభవశాలులయి సుప్రసిద్ధులయిన వైద్యశిఖామణుల గ్రంథములలోనివి. వైద్యవిషయమయి వ్రాయఁ బోయెడు మందులును శాస్త్రజ్ఞానమును అనుభవజ్ఞానమును గల మన వైద్యులిచ్చెడివియు ప్రసిద్ధులయిన యింగ్లీషువైద్యులు పరీక్షచేసి వాని

గుణములను కనిపెట్టి మంచిమందులని నిశ్చయించినవియు కొన్నిరోగములమీఁద నడవ నప్పుడు సహిత మేవిధమయిన దుర్గుణములనుపుట్టింపనివియుఁ గనుక మనవారు వానిని సులభముగా నుపయోగించుకొని సుఖింపవచ్చును.

—:)0(:—

ధ న ము.

(౧౮౭౩-౭౪ వ సం॥ డిసెంబరు జనవరి నెలలు.)

—:0:—

ధనము మిక్కిలి యుపయుక్తమయిన దేకాని మనవారు దాని యుపయోగమును తిన్నగా నెఱుఁగక అత్యాశ గలవారయి సుఖమునకు మాఱుగా లేనిపోని దుఃఖమును తెచ్చిపెట్టుకొనుచున్నారు. రూపాయలు, డబ్బులు, మొదలయిన నాణెములు లేని పూర్వకాలమునందు ధాన్యమును పండించుకాపు తనకు కుండలో కత్తులో కావలసివచ్చిన యెడల ధాన్యమును నెత్తిమీఁద పెట్టి మోచుకొని కుమ్మరవానియింటికిఁ గాని కమ్మరవానియింటికిఁ గాని వెళ్ళవలసియుండును. ఆసమయమునందా కుమ్మరవానికిని కమ్మరవానికిని ధాన్య మక్కఱలేక బట్టలు కావలసియున్న యెడల సాలెవానియింటికి పోయి ధాన్య మిచ్చి బట్టకొని దానిని మరల తీసికొనివచ్చి దానితో కుండలుగాని కత్తులుగాని కొనవలసియుండును. ఒకానొకప్పుడు సాలెవానికి ధాన్య మావశ్యకము లేకఉప్పో, పప్పో కావలసియుండినయెడల మరలనాధాన్యమును మఱి యొకనివద్దకు తీసికొనిపోయి యావస్తువుకొని దానితో బట్టకొని మరల నాబట్టతో కుండలు కొనవలసి వచ్చుచుండును. ఈప్రకారముగా చేయుచుండుట వలన. కాలహరణ మగుచుండుటయే కాక విశేషశ్రమకుకూడ కారణ మగుచుండెను. రూపాయలు మొదలయిన నాణెములను కనిపెట్టినతరువాత జనుల కట్టియిబ్బందులు లేక తమ కేవస్తువు కావలసివచ్చినను డబ్బి.

చ్చి కొనుచుందురు. డబ్బును సులభముగా తీసికొనిపోవచ్చునుగనుకను దానితో నన్నివస్తువులను కొనవచ్చును గనుకను ధనముమనకుమిక్కిలి యుపయుక్తముగా నున్నది. ధనసంపాదనము మన సుఖసంతోషాదుల నిమిత్తము కావలసిన వస్తువులను సంపాదించుకొనుటకొఱకేగాని కేవల ధనముతో మనకడు పెప్పుడును నిండదు. ఉపయుక్తములయిన వస్తువులను కొనుటకే పనికి రాకుండినయెడల ధనము కేవలము పనికిమాలినది. మన సుఖమునిమిత్తమే ధనము కావలసినదన్నమాట మఱచిపోయి లోభు లనేకులు ధనము నిమిత్తము సుఖముల నన్నింటిని చెడఁగొట్టుకొందురు. అత్యాశచేత తాము సంపాదించినధనములోనేమియు వ్యయముచేయక కడుపునకైన తిన్నగాతినక మంచిబట్టలను కట్టుకొనక ధనికులయ్యునుబీదవారికంటెనెక్కువగాబాధపడుచుందురు. బీదతనము నేవిధముగానైన పాటుపడి పోఁగొట్టుకొనవచ్చునుగానిలోభితనమువలన సంప్రాప్తమయిన డబ్బుగల బీదతనము పోఁగొట్టుట కెవ్వరును సమర్థులు గారు. లోభి యెంతధనము వచ్చుచున్నను తనివితీఱక మఱింత రావలెననియే యెప్పుడును కోరుచుండును గనుక, వానికి దేనివలనను తృప్తియు సౌఖ్యమును కలుగవు. అతిధనార్జనముచేత దొంగలవలనను పరులవలనను తుదకు స్వజనమువలననుకూడ పలువిధములయిన యుపద్రవములు వచ్చుచుండును. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతు లయినవా రతివిస్తారముగా ధనము కూడఁబెట్టక తాము ముసలివారయి కష్టపడలేని సమయముకొఱకును రోగములు మొదలయినవి వచ్చుకాలముకొఱకును కావలసిన దానిని మాత్ర ముంచుకొని తక్కినదానిని లోకోపకారకము లయినసత్కార్యములకొఱకును పరులకష్టములను తొలఁగించుట కొఱకు నుపయోగింతురు. అట్లుచేయువారే పరలోకసుఖమున కనుకూలమయిన యుత్తమధనమును కూడఁబెట్టినవారు.

సుగుణ దుర్గుణములు.

(౧౮౮౪ వ సం॥ ఫిబ్రవరి మార్చి నెలలు.)

సుగుణములుగలవారి నెల్లవారును ప్రేమింతురనియు, దుర్గుణములుగలవారి నందఱును ద్వేషింతురనియు, మీరనుభవముచేత నెఱిఁగి యుందురు. ఒకరియొద్ద సత్యము, శాంతత, దయ, వినయము మొదలయిన మంచిగుణము లున్నయెడల పయికిఁ గాకపోయిన మనసులోనయినను శత్రువులుసహిత మట్టివారిని మెచ్చుకొందురు. కల్లలు, కోపము, హింస, గర్వము మొదలయిన చెడుగుణము లున్నవారిని జూచి వారిపరమమిత్రులు సహితము పయికిఁగాకపోయిన లోపలనయిన నసహ్యపడు చుందురు. తన జీవనమును లోకోపకారార్థము ధారపోసెడు పుణ్యాత్మునిప్రియముతో నాదరింపనివారును పరహింసయే జీవనముగాఁగల పాపాత్మునియెడఁ గోపముపూననివారును లోకములో నెవ్వరుందురు? ఒకసత్పురుషునకు మేలు కలిగినప్పుడు తమ కామేలు లభించి నప్పటికన్నను ఎక్కువ సంతోషమును పొందుదుము. ఒకదుర్మార్గునివలననిరపరాధులయినవారికి నిష్కారణముగా బాధ సంభవించినపక్షమున తను కాబాధ సంభవించినప్పటికన్నను అధిక దుఃఖపడుదురు. దీనినిబట్టివిచారింపఁగా సుగుణముల నాదరించుటయు దుర్గుణములను తిరస్కరించుటయు లోక స్వభావమనియు, భగవన్మతమనియు స్పష్ట మగుచున్నది. అందుచేతనే మన మీకాలపువారిని మాత్రమేకాక యెప్పుడో పురాణములయందును కథలయందునువిన్న సత్పురుషులనుభూషించుచుదుర్జనులను దూషించు చున్నాము. శ్రీరాములచరిత్రమునువిన్నప్పుడు సంతోషముపూనుటకును రావణునిచర్య వినునప్పుడు కోపము పూనుటకును మనకు శ్రీరాములుచేసినయుపకార మేమున్నది? రావణుఁడుచేసినయపకార మేమున్నది? సీతకష్టములు విన్నప్పుడు దుఃఖపడుటకును శూర్ప

ణఖముక్కు చెవులు కోసిరని విన్నప్పుడు సంతోషపడుటకును మనకు సీతచుట్టమయి శూర్పణఖకాకపోయి సదా? హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును విన్నప్పుడు చంద్రమతిని భూషించుటకుమనకామెయిచ్చినలంచమేమి? కలహకంటకిని దూషించుట కామె యియ్యనిదేమి? ఈప్రకారముగా పుణ్యముపయి ప్రీతియుంచుటయు పాపము పయి రోతవహించుటయు మనకు భగవంతుఁడు ప్రసాదించినసహజగుణములగుటచేతనేకానిమఱి దేనిచేతను కాదు. లోకులకిట్టియభిప్రాయ ముండుటచేతనే లోకములో దొంగలునహితము తమ్మితరులు మంచివారనుకొనవలెనని కోరుచుం డుటయే కాక తమ్మెవ్వరైన దొంగాయన్న నెంతో కోపపడుదురు; లంజెను లంజెయని పిలిచినచో దానికెక్కుడు లేనికోపమునువచ్చును. పరు లను వంచనము చేయువారునుతమ్మితరులు వంచింపకుండవలయుననియే కోరుదురు; అన్యులయింట కన్నము వేసి వస్తువులెత్తుకొనిపోవువారుసహి తము తమయింటి కొరులు కన్నము వేయకుండవలెననియే వాంఛింతురు. తాము చెడ్డవారయియుండియు పరులుతమ్ముమంచివారని తలఁచునట్లు చేయుటకయి పాటుపడువారు తాము నిజముగా మంచివారే యగు టకు ప్రయత్నించినయెడల తాము సుఖ మనుభవించుటయే కాక లోక మునుకూడ నెంత సుఖపెట్టుదురు? లోకములో ననేకులున్యాయమార్గ మున ప్రవర్తించుట బహుకష్టమని భావించుచున్నారు. అది కేవలము భ్రమయేకాని దానియందు కొంచెమయినను సత్యములేదు. చక్కఁగా విచారించిచూడఁగా న్యాయముగా ప్రవర్తించుటకంటె సులభమయిన కార్యము మఱియొకటి లేదు. ఒక్కదొంగతనము చేసెడిచో కత్తులను కట్టెలను సంపాదించియు గోడలకు కన్నములువేసియు గోడలెక్కి దుమి కియు కన్నములోదొరకి సున్నములోని కెముకలు లేకుండ దెబ్బలుతినియు తరువాత పట్టుపడి చెఱసాలయందు పెట్టఁబడి సంవత్సరముల కొలఁది స్వేచ్ఛగోలుపోయిహింసపడియు లేశమయినను లాభములేకయే యెంత

కష్టపడవలెను? చౌర్యముమానినచో నీకష్టములన్నియునుండవుగదా? సత్యము పలుకుటయునఁగా జరగినసంగతిని జరగినట్టుగా చెప్పివేయుట యెంతసులభము? మనప్రయత్నమక్కఱలేకయే సత్యమెప్పుడునునాలుక చివరనుండి తనంతనేబయలుదేఱుటకుసిద్ధముగానుండును. అట్టిసత్యము నడఁచివేసి జరగనికార్యమును జరిగినట్టుగాఁ గాని జరిగినకార్యమును జరగనట్టుగాఁగానిచెప్పి పూర్వోత్తరవిరోధముకలుగకుండునట్లుగాచేసి పరులను నమ్మించుటకయి యెంత కష్టపడవలెను? అడుగున పునాది లేకుండ బయ్యల నిల్లుకట్టఁబూనిన దాని కెన్నిబోటులు పెట్టిన నది స్థిరముగా నిలువఁ గలుగును? అస్థిభారములేని గోడవలెనే యడుగునసత్యములేని కల్లలకోటయును ప్రయాసపడి వేయి మెఱుఁగులు పెట్టినను శీఘ్రకాలములోనే కూలిపోయి పడినయాయాస మాతయు వ్యర్థమగుటయేకాక చేసినవాని కవమానమును నష్టమును కలుగును. అసత్యము మోసము, చౌర్యము, హింస, కోపము, మొదలయినవానిని విడిచి సత్యము మొదలయినవాని నవలంబించి వంకరమార్గము వదలి ఋజుమార్గమున ప్రవర్తించుటలో నేమిశ్రమ యున్నది? ఒకవేళ కొంచెము శ్రమయున్నదే యనుకొన్నను పొట్టనిమిత్తమయి మహా సముద్రమును దాటియు, సేనలో కొలువు కుదిరి ప్రాణముల కాశపడక పోరాడియు, అడవులలోను కొండలలోను తిరిగియు,ఎండకును వానకునుసహించియు, కష్టపడువారికి ఇహలోకమునందును పరలోకమునందును గూడస్థిరసౌఖ్యము నిచ్చెడు సత్యము శాంతి మొదలయినవాని విషయమునకొంచెము శ్రమపడ నక్కఱలేదా? సన్మార్గమున ప్రవర్తించుటలోపయిని చెప్పిన కష్టములో సహస్రాంశమయిన నుండదుగనుక నుకలిగెడిఫలము సహస్రగుణము లధికముగానుండునుగనుకను అందఱునుసన్మార్గమునప్రవర్తించుటకయి ప్రయత్నపడవలెను.

పరివర్తనము. (వస్తువు లొండొరులు మార్చుకొనుట.)

(౧౯౦౮ ౫ సం॥ ఫిబ్రవరి మార్చి నెలలు.)

—:(0):—

క్రిందటిసారి ధనముయొక్క యుపయోగమునుగుఱించి కొంచెము వ్రాసియున్నాము. ఈధనమును ఒకవస్తువు కావలసివచ్చినప్పుడా వస్తువు చేసినవానివద్దకు పోయి దానిని తెచ్చుకొను శ్రమములేకుండ, నెవరికి కావలసినవస్తువులను వారే యేలచేసికొరాదని కొందఱికి సంశయము తోఁచవచ్చును. తమకు కావలసినవస్తువుల నన్నిటిని తామే చేసికొనుట యెంతటి సమర్థులకును సాధ్యము కాదు, ఒకవేళ కొంతవఱకు సాధ్యమయినను వస్తువు లేవియు ననుకూలముగానుండక కలుగవలసిన సుఖములో నాలవపాలయినను కలుగకుండును. ఎట్లనఁగా ఒక కుమ్మరివాఁడు కుండల నమ్ముకొని దానివలన వచ్చెడుసొమ్ముతో తినకుకావలసిన వస్తువుల నన్నిటిని కొని సుఖముగానుండక తినకు కావలసిన బట్టలను పాత్రసామగ్రిని వాసముచేయు గృహములు మొదలయినవానిని తానే చేసికొవలెనని ప్రయత్నించిన యెడలమునుపటికంటెపదిరెట్లుకష్టపడినను ఏపనియు తిన్నగా జరుగక దేనివలనను సుఖముకలుగకుండును. బట్టలు నేసికొనుటకయి మొట్టమొదట పొలముదున్నివిత్తనములునాటి పత్తి పండించి దానిని బాగుచేసి నూలువడికి కండెలుచేసియంత్రములు సంపాదించి మగ్గములలోవేసి నేసికొనవలసి యుండును. మొట్టమొదట పొలమును దున్నుటకయి కావలసిననాగళ్ళను తరువాత పత్తివడుకుటకయి కావలసినరాట్నములను కడపట బట్టలు నేసికొనుటకయి కావలసినమగ్గములు మొదలయిన సాధనములను చేసికొనుటమాట యటుండఁగా పత్తి పండించుకొని యొక్క బట్టను నేసికొనుటకే బహు మాసములు పట్టును. ఈప్రకారముగానే పాత్రసామగ్రులను బల్లలు మొదలయినవానిని చేసికొనుటకయి త్రవ్వుటకును నఱకుటకును సాధనములు

చేసికొని యడవులును కొండలును తిరిగి లోహములను ధాతులను తెచ్చుకొని లోహములను సాగఁగొట్టుటకయి సుత్తులు మొదలయినవానిని కట్టెలు కోయుటకయి ఱంపములు మొదలయినవానిని కూర్చుకొని పని చేయ నారంభించినయెడల నొక్క బిందె చేసికొనుటకుఁగాని యొక్క బల్ల చేసికొనుటకుఁగాని పెక్కు నెలలు పట్టును. కాపుర ముండుటకయి యిల్లు కట్టుకోవలసినయెడల నెంత చిన్న గృహమును నిర్మించుకొన్నను ఇటుకలు పెంకులు మేకులు బందులు తలుపులు ద్వారబంధములు తానే చేసికోవలసిన పక్షమున బహు సంవత్సరములు పట్టుననుటకు సందేహము లేదు. ఇట్లన్నిపను లొక్కమనుష్యుఁడు నేర్చికోవలసి వచ్చిన యెడల బహుప్రయాస పడినను ఒక్కపనియు తిన్నగానుండక చేసికొన్న యేవస్తువును తిన్నగా నుపయోగించుకొనుట కక్కఱకురాక మోటు గాను పనికిమాలినదిగాను నుండును. కాఁబట్టి యెల్లవారును తామేదో యొకవృత్తి నవలంబించి దానిని చక్కఁగా నేర్చుకొని పనిచేయుచు తాము చేసినవస్తువు లితరులకును ఇతరులు చేసినవస్తువులు తమకును ఉపయోగపడునట్లు చేయుచు జనులు పరస్పరసహాయు లయి యున్న యెడలనే యందఱును ధనసంపన్నులయి సుఖ మనుభవింపు చుందురు. అట్లు చేయక యెవరికి కావలసినవానిని వారే చేసికొన నారంభించిన యెడల నందఱునుకూడ బీదలయి యనాగరికులయి తగినంత సుఖము లేక కొండవాండ్రవలె నుందురు. అందఱును తలయొకవృత్తియు నవలంబించి కావలసిన వస్తువుల నన్నిటిని చేసికొని వీరు చేసినదానిని వారును వారు చేసినదానినివీరును మార్చుకొనుట యంతిగా లేక యెవరికి కావలసినవానిని వారే చేసికొనుచుండుటవలన కోయవాండ్రు మొదలయిన వారు మృగప్రాయులయి వేయిమంది జీవింపఁగల దేశములో పదిమంది యుండియు తిన్నగాతిండిలేక చింతంబలిత్రాగియు దుంపలుతినియు జీవనము చేయుచున్నారు; వాండ్రునివసించుగృహములుకోళ్ళగుడిసెలకంటె

మేలయినవిగా నుండవు; వాండ్రుధరించుకొనునవియాకులుగానో తోళ్ళు గానో చాపలుగానో యుండును; వాండ్ర గృహోపకరణములన్నియు నాలుగు రాళ్ళును గొబ్బరిచిప్పలునుసొరకాయబుఱ్ఱలును వెదురుగొట్టములు నయి యుండును; వాండ్ర కుండెడి తెక్కినసొత్తంతయు రెండు విండ్లును పదియీటెలును జిగురుకుండలును మట్టియుండలును అయి యుండును కాఁబట్టి యెవరికి కావలసినదానిని వారు చేసికొని తృప్తి పొందియుండక నాగరికు లయినవారు తమదేశములో నొకరుచేసిన వస్తువు లొకరుపయోగించుకొనుచు పరస్పరసుఖమునకు తోడుపడుటయేకాక తమ దేశములోని వస్తువుల నితరదేశములకుఁ బంపి యితర దేశములలోని సరకులను తాము తెప్పించుకొనుచు సమస్తవస్తు సమృద్ధియు కలవారయి సర్వసుఖములను పొందుచుందురు, ఇట్లుచేయుటయే వాణిజ్యమని పేరు.

శ్రీవిక్టోరియా మహారాజ్ఞిగారు.

(౧౮౮౭ వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల.)

—:(0):—

మనదేశము నెవరు పాలించుచున్నారో, ఎవరినూలమున మన ధన ప్రాణములకు రక్షణము కలిగి మనకు సుఖాభివృద్ధియగుచున్నదో, వారి విషయమై యెల్లవారును కొంతెనఱకైనను తెలిసికొనియుండుట యావశ్యకము. ఇప్పుడు మనదేశమును పాలించుచున్నది యింగ్లండు దేశమునకు రాణియైన శ్రీవిక్టోరియా యనునామె. ఈమె ౧౮౧౯ వ సంవత్సరము మేనెల ౨౪వ తేదిని జననమొందినది. ఈమె జన్మించి నప్పుడు తాతగారగు మూడవజార్జి యింగ్లండునకు రాజుగా నుండెను. ఈమెతండ్రి మూడవజార్జికి చతుర్థపుత్రుఁడైన కెంటుప్రభువు.

శ్రీవిక్టోరియా మహారాజ్ఞిగారు.

ఈమె జన్మించిన తరువాత సంవత్సరమున కెల్లను తండ్రిగారునుతాత గారును కూడ కాలధర్మమునొందిరి. అటుతరువాత నీమె పెత్తండ్రియైన నాలవవిల్లియము రాజ్యమునకువచ్చి౧౮౩౭వ సంవత్సరమువఱకును రాజ్యపాలనముచేసెను. విల్లియముతరువాతసింహాసనమున కీమెయే యర్హురాలని ముందుగానే తెలిసినను, ఈమెకాసంగతి చిరకాలముష్ఠఱ

కును తెలియనియ్యక మిక్కిలి శ్రద్ధతో విద్యాబుద్ధులను చెప్పించి తల్లి మొదలగునవా రీమెను బహువిషయములయందు సమర్థురాలినిగాఁ జేసిరి. ఆ కాలమందలి పండితులలో నగ్రగణ్యులయిన వారిచేత నీమెకు విద్య చెప్పించిరి. ఇంగ్లీషుభాషగాక యీమె జర్మన్ ఫ్రెంచి,ఇటాలియా భాషలను గూడ నభ్యసించి లాటిన్ భాషయం దొకమహాకవిచే రచి యింపఁబడిన ప్రబంధముల నితరసాహాయ్య మక్కఱలేక స్వయముగా నర్థము చేసికొనునంత పాండిత్యము సంపాదించినది; స్వదేశపు చరిత్ర ములయందును, ధర్మశాస్త్రములయందును, సాహిత్యగ్రంథముల యందును, ఆమె కసమానపాండిత్యముకలిగెను.సంగీతశాస్త్రమందును చిత్రలేఖనమునందును, ఆమె మిక్కిలి ప్రవీణురాలనిపించుకొనినది; ఆమె యనేక ప్రకృతిశాస్త్రముల నభ్యసించి వృక్షశాస్త్రమునందు ముఖ్య ముగా విశేషజ్ఞానము సంపాదించినది; కుట్టుపనియం దామె యెవ్వరికిని తీసిపోవునది కాదు. ఇట్లన్నివిద్యలయందు చిన్నతనములోనే సమర్థు రా లయిన దని నీతివిద్య మితవ్యయము మొదలైనవానిలో నశ్రద్ధ చేయలేదు. రాణిగా రొకనాఁడుబజారునకు వెళ్ళితమవద్దనున్న సొమ్ముతో బంధువుల పిల్లల కందఱకు నాటవస్తువులు కొని యింటికి మరలునప్పు డొక్కబాలుని మఱచిపోయినట్లు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. అప్పుడామె యెనిమి దణాలు వెలచేయుబొమ్మ నొకదానిని కొనఁబోఁగా దాదిసొమ్ము లేనిది కొనఁగూడదని మందలించి దుకాణమువా రరువిచ్చెదమన్నను కొన నీయకపోయెను. అప్పుడురాణిగారు తననిమిత్తమాబొమ్మనుతీసి ప్రత్యే కముగా మఱియొకచోట నుంచుఁడని వాండ్రతో చెప్పి, అన్నవేళకు స్వయముగా వచ్చి సొమ్మిచ్చిదానినిపట్టుకొనిపోయెను. చిన్నతనములో బాలురకుఁగాని బాలికలకుఁగాని తమవద్దసొమ్ము లేనప్పుడప్పుచేసియనా వశ్యకములయిన వస్తువులను కొనఁగూడదని నేర్పుటలో నింత కఠినము గానే యుండవలెను.

రాణిగారు తమకు రాజ్యము వచ్చునని మొట్టమొదట తెలిసి నప్పుడు ప్రప్రథమమున చెలికత్తెతో చెప్పినమాట 'తాను మంచి దానిగానుండుటకు ప్రయత్నించెద'నని పెత్తండ్రి కాలముచేసి,౧౮౩౭ వ సంవత్సరమున తన్నురాణిగా ప్రకటించి బహుతూర్యవాద్యములు మ్రోగఁగా వేలకొలఁది జనులు తన్నభినందింపవచ్చినప్పు డామె తల్లిని కౌఁగిలించుకొని యీరాజ్యకార్యభారమును తానెట్లు యుక్తముగా నిర్వహింపఁ గలుగుదునా యని కన్నుల నీరు పెట్టుకొనెను. ఆమె సింహాసనమునకు వచ్చిన మూఁడు సంవత్సరముల కవఁగా ౧౮౪౦వ సంవత్సరమునందు తన మేనమామకొమారుఁడును వయస్సున తనతో సమానుఁడును జర్మనీదేశములో శాక్సికోబర్గు గోథా దేశములకు ప్రభువు నగు ఆల్బర్టుప్రభువును వివాహము చేసికొనెను. అతఁడు విద్యయందును, సుగుణసంపదయందును,రూపమునందునుకూడసమానుఁడుగానుండెను. ఆయన విద్యను, శాస్త్రములను, కళలను,మిక్కిలిప్రోత్సాహపఱిచి దేశమున కెంతో మేలుచేసెను. అతఁడుకూడ గానవిద్యయందు నుచిత్రలేఖనాది శిల్పములయందును బహుసమర్థుఁడు. వివాహమైన తరువాత ఆ రాజదంపతులు పూవును తావియువలెఁ గలిసి యెంతోయైకమత్యము గలవారై లోకములో నితరభార్యాభర్తలు సుఖపడు విధము నారాజ దంపతులనుజూచి నేర్చుకోవలెనన్నట్టుగా ప్రవర్తించిరి. రాణిగారి పెద్ద కొమార్తెను జర్మనీచక్రవర్తియొక్క పెద్దకొమారున కిచ్చివివాహము చేసిరి. ఇప్పుడు మనకు యువరాజును రాణిగారి జ్యేష్ఠపుత్రుఁడు నయిన ఆల్బర్టు ఎడ్వర్డునకు డెన్మార్కుదేశపు రాజుకొమార్తె నిచ్చి వివాహము చేసిరి. ఇతఁడు ౧౮౪౧వ సంవత్సరమున జనన మొందినాఁడు.ద్వితీయ పుత్రుఁడయిన యింల్ఫ్రెడ్డునకు రష్యాచక్రవర్తిగారికొమార్తె నిచ్చి వివాహము చేసిరి. ౧౮౬౧వ సంవత్సరమునందు భర్తగారు లోకాంతరగతు లయినప్పు డామె దుఃఖసముద్రములో మునిఁగి కొన్నిసంవత్స

రములు బయిలికే రాలేదు. ఈనడుమను జ్యేష్ఠపుత్రికయు కనిష్ఠపుత్రుం డునుకూడ కాలము చేసినందున రాణిగారికికలిగినవ్యసనమింతంతయని చెప్ప నలవికాదు.

శ్రీమహారాజ్ఞిగారియోగ్యతయు భూతదయాదులును నిరుప మానము లయినవి. ఆమె రాజ్యకార్యభారమును నిర్వహించుచు తీఱిక చేసికొని యప్పు డప్పుడు తనరాష్ట్రములోని బీదలగుడిసెలకు సహి తము పోయి వారియోగక్షేమములు విచారించుచుండును. ఆమె బీద లకు ధనసాహాయ్యము చేయుచు, రోగులకౌషధదానములు చేయుచు, తాను బయలిపల్లెలకు వెళ్ళినప్పుడు పిల్లల కిచ్చుటకయి లండను నగ రమునుండి యాటవస్తువులను తీసికొనిపోవుచుండును.అప్పుడప్పుడు తాను స్వయముగా కుట్టినబట్టలు మొదలయినవానిని తీసికొనిపోయి ధర్మార్థ ముగా వినియోగింపు చుండును. ఆమె తనసేవకులయం దపరిమితప్రేమ గలది. దీనిం జదువు హిందూసుందరులు పరోపకారకృత్యములయందు రాణిగారివలెఁ బ్రవర్తించుటకు బ్రయత్నింతురని నమ్ముచున్నాము.

ఈమె ౧౮౭౭వ సంవత్సరమునందు డిల్లీనగరమున హిందూ దేశ చక్రవర్తినీపట్టమును వహించినది. ఇప్పుడీమెరాజ్యము ప్రపంచము నందలి యన్నిభాగములలోను వ్యాపించి భూమండలములోని యాఱవ పాలీమెక్రింద నున్నది. భూలోకములోని జనులలో నయిదవవం తిప్పు డీమెపరిపాలనములో నున్నారు. ఇంకను చిరకాల మీామె రాజ్యము చేయున ట్లనుగ్రహింప పరమేశ్వరునిఁ బ్రార్థించుచున్నాము.

తగవుల మాఱితనము.

(౧౮౯౪ వ సం॥ మెయి నెల.)

—:o:—

మనలో సాధారణముగా స్త్రీలు కారణము లేకయే కలహము లాడుదురని యొక నిందవచ్చియున్నది. సాధ్యమయినంత ప్రయత్నము

చేసి యీనిందను శీఘ్రముగాపోఁగొట్టుకొనుట స్త్రీలకందఱకునుముఖ్య కర్తవ్యము. లోకానుభవమునుబట్టి చూడఁగా, ఈనింద నిష్కారణముగా వచ్చినదిగా కనఁబడదు. మనలోని స్త్రీలు పదిమంది యొక్కచోట చేరినతోడనే యావఱ కెంతో యాదరముతో మాటాడుకొనుచున్నను నడుమ నేదో యొక స్వల్పవిషయమునం దేకీభవింపక తగవులాడి యొకరినొక రొకరు ముం దెప్పుడునుచూచుకొననిలాగున తెగఁబడి తిట్టుకొనుచుండుట తఱుచుగా చూచు చున్నాము. ఈకలహశీలత కొంతవఱకు చదువు లేకపోవుటవలనఁ గలిగినమూర్ఖతవలన సంభవించుచున్నను విశేషభాగము చిన్నతనమునందు తల్లిదండ్రులుచేసినయుపేక్షవలననే పొసఁగుచున్నదని మనము దృఢముగా చెప్పవచ్చును. కల్లలాడినప్పుడుకాని,దొంగిలించినప్పుడుకాని మనము బాలికల నేలాగున శిక్షింతుమో తగవులాడినప్పుడునుఆలాగుననే శిక్ష చేయవలెను. పిల్లలు పెట్టుకొను స్వల్పకలహములయందు మనము జోక్యము కలుగఁజేసికో కూడదనియు వారు కొంచెము సేపుతగవులాడి మరల వారే కలిసికొందు రనియు కొందఱు చెప్పుచున్నారు.కాని వారుచెప్పెడిదిసరికాదు.అసత్యము పలుకుటయు దొంగతనము చేయుటయు నెంత పాపమో యితరులతో కలహము లాడుటయు నంత పాపకార్యమే. చిన్నతనములోనే తగవులాడుట పాపమని బాలికలమనస్సులకు పట్టింపకపోయినపక్షమున, వారి కంత కంతకు తగవులు పెట్టుకొనుట యభ్యాసమయి తరువాత విడువవలెనన్నను సాధ్యముకాక పెద్దపెరిగినపిమ్మట కుటుంబసౌఖ్యమునకంతకును భంగము కలిగించును. మనలో నెన్నికుటుంబములయందు నెమ్మది లేక స్త్రీలమూలమున సోదరులుసహితము భ్రాతృస్నేహమును విడిచి కాట్లకుక్కలవలె కయ్యము లాడవలసినవా రగుచున్నారు? ఎన్నికుటుంబములలో పురుషు లింటికి వచ్చునప్పటికి స్త్రీలు కుడిచికూరుచుండి పని లేక తగవులాడి గృహము మహారణ్యమువలె చేయఁగా వారు మనో

వ్యాధిచేత బాధపడ వలసినవా రగుచున్నారు? ఈహేతువుచేత నే యొక యింట నూఱుజుట్లుముడుచునుగాని రెండుకొప్పులిముడవన్న సామెత మనలో వెలసి యున్నది. సాధారణముగా కలహములకు దురాశయో, ఆగ్రహమో, ఓర్పులేనితనమో, స్వప్రయోజనపరత్వమో, కారణములుగా నుండును గనుక చిన్నతనములోనే నాని నడఁచి వేయనిపక్షమున ముం దాదుర్గుణములు మేరమీఱి తమకును పొరుగువారికిని సంబంధులకును మితిమీఱిన నష్టముల నాపాదించును. కాఁబట్టి యిద్దఱు పిల్లలు పోట్లాడు చుండఁగా చూడఁగానే కారణమునువిచారించుట మానివేసి వెంటనే యీపిల్లల నిద్దఱిని చెఱియొకచోటికి పంపివేసికాని, వారిద్దఱు మీఁదను కోపపడిగాని ముందుగా కలహము నడఁచివేయవలెను. ఎవ్వరిది తప్పిదమయినను కారణ మున్నను లేకపోయినను కూడ వారుముందెప్పుడును ఏవిషయమునందును పోట్లాడఁగూడదనిఖండితముగామందలించి వారింపవలయును. చిన్నతనములో నెవ్వరును న్యాయాన్యాయములను విచారించి ప్రవర్తింపఁ జాలరు. ఈచిన్నకలహముల నీప్రకారముగా మొలకలోనే యడఁచి వేయక యుపేక్షించినపక్షమున వయస్సు మీఱినకొలఁదిని వారు మఱింత కయ్యాళులయి పుట్టినయింటికిని చొచ్చినయింటికిని కూడ నపఖ్యాతిని తీసికొని వత్తురు. వారిని జూచి వారి పిల్లలును తల్లులవంటివారే యయి చీటికి మాటికి కలహములకు కాలుద్రువ్వుచు నెల్లవారికిని కంటకముగా నుందురు. తల్లిచాలు పిల్లకు వచ్చుననియు, తల్లిని చూచి పిల్లను చేసికొమ్మనియు, మన పెద్దలు చెప్పినమాట వ్యర్థముకాదు. కాఁబట్టి బిడ్డలను పెంచువారందఱును తా మీవిషయమున గట్టిశ్రద్ధ చేయుదురని కోరుచున్నాము.

పరులమీఁది దోషములు చెప్పకొనుట.

(౧౯౦౪ వ సం॥ జూన్ నెల.)

సాధారణముగా మనలోని స్త్రీలు నలుగు రొక్క చోట కూడి నప్పుడు వారువిద్యాగంధ మెఱుఁగనివారుగనుకముచ్చటించుటకుమంచి సంగతులు దొరకక పరులదోషములనుగుఱించి మాటాడు కొందురు. అట్టిసంగతులను మాటాడుకొనుట యవివేకకార్యము. మాటాడిన మాటలాప్రకారముగానే యావలికిఁ బోవు. ఒకచోటిమాటల నొక చోటికిఁ గొనిపోయి చెప్పటయే పనిగాతిరిగెడువారు తాము విన్నసంగతులను కాసంతయున్న గంపంతగా పెంచి యితరులవద్ద చెప్పదురు. విన్నమాటకన్న చెప్పెడుమాటచేటన్నా మెతకందఱునువినియే యుందురు. అందుచేత నెవరివిషయమామాటలు చెప్పఁబడినవ్రో వారికిని మాటలన్నవారికిని విరోధము సంభవించును. ఇచ్చకమునకయి యిద్దఱివద్దను జేరి యిష్టులవలె నటించి తంపులు పెట్టి తాము లాభమును పొందెడివారివలన నీవిరోధములు ప్రబలి కొన్ని సమయములయందు బహుదుఃఖములకు కారణ మగును; ప్రాణములవంటి మిత్రులు సహితము గిన్నిశత్రువు లగుదురు; అప్తబంధులు సహితము పరులగుదురు. కాఁబట్టి యెదుటలేనివారివిషయమయినదోషములను చాటున మాటాడెడుదురాచారములనుసాధ్యమయినంతకృషిచేసిమానివేయవలయును. ఒక్కమాఱునోరుజాఱి వచ్చినతరువాత దానిమరల కూడఁ దీసికొనుటకెంత మాత్రమును శక్యము కాదు; మన మది యెంతమనసు కలిసినవారి ముందన్నను వారు తమయిష్టులతోఁ జెప్పఁగా నానోటిమాట యానోటను అందఱియొద్దకును పోవును. సాధారణముగా నిరుగుపొరుగుల వారిలోఁ గలహములు సంభవించుట కిదియే కారణ మగును. కాఁబట్టి యొకరిమీఁద నేరము లెన్నెడుదుర్గుణమును మానుకొనుట చిన్నప్పటి

నుండియు నభ్యాసము చేసికొనవలెను. ఒక్కసారి యలవాటుపడ్డదానిని విడిచిపెట్టుట యెంతో దుర్ఘటముగా నుండునుగనుక తల్లులయినవారు తామాదోషమున కెడమియ్యక పోవుటయేకాక తమ బిడ్డలుకూడ నొకరిమీఁద కొండెములు చెప్పకుండునట్లుజాగ్రత్తపుచ్చుకొనివారట్లు చేసినప్పుడు నయమున-భయమున బుద్ధిచెప్పుచు రావలెను. అన్యుల దోషములనే సదా చింతించుచుండెడిమనస్సు తఱుచుగా తానే యా దోషములను చేయుటకు పాలుపడ వచ్చును. ఇట్లుచెప్పుటచేత పరులు దోషములు చేసినప్పుడు వానిని కప్పి పుచ్చవలయునని కాని, ఆదోష ములసంగతి నెవ్వరితోను జెప్పఁగూడదని కాని మాయభిప్రాయము కాదు. పరులదోషములను వారికి కనఁబఱిచి వారిని దిద్దుకొనునట్లు చేయుటకయి శక్తియుండిన తప్పక యాప్రకారముగాఁ జేసి వారిని మంచిమార్గమునకు త్రిప్పుటకు సర్వవిధముల ప్రయత్నము చేయవలసి నదే. తనచేత కానప్పుడు శక్తిమంతులయినయితరులతోఁ జెప్పి వారి మూలమున చెడుతెరువు పట్టినవారిని దిద్దుటకయి ప్రయత్నించుటయు మంచిదే. కాని నిష్ప్రయోజనముగా మొగము వెనుక పరులమీఁద దోషారోపణము చేయుటమాత్రము కానిపని.

పరోపకారము.

(౧౮౭౪ వ సం॥ జూలై నెల.)

——?(0)?——

లోకములోని సమస్తజనులను సృజించినవాఁడొక్కఁ యీశ్వ రుఁడే. ఆసర్వేశ్వరుఁడు మనల నందఱిని పుట్టించినందున మన కతఁడు తండ్రివంటివాఁడు. సృజింపఁబడిన మన మందఱమును సోదరులవంటి వారము. ఒక్కకుటుంబములోకొందఱసమర్థులయినను కుటుంబక్షేమము నిమిత్తమందఱు పాటుపడుట యెట్లు ధర్మమో, ఈశ్వరకుటుంబమైన

ఈప్రపంచమునందలియెల్లవారును సోదరభావమును వహించిపరస్పరానురాగము కలవారయి యన్యోన్యసాహాయ్యము చేసికొనుచుండుట యట్లే పరమధర్మము. మనము నడుమ తెచ్చిపెట్టుకొన్న జాతిమతాభిమానములను పూని యొకరి నొకరు ద్వేషించుచుదూషించుచుపరస్పర సహాయులు కాకుండుట పాపమూలము. భగవంతునిదృష్టియందు జనులందఱును సమానులు; ఆయన తనబిడ్డలయినసమస్తజనులను సమానమయిన దయతోనే కాపాడు చున్నాఁడు. ఆయన రా జని, కా పని, బ్రాహ్మణుఁ డని, పంచముఁ డని, ధనికుఁడని, దరిద్రుఁడని, పండితుఁడని, పామరుఁ డని, హిందు వని, మ్లేచ్ఛుఁడని, క్రైస్తవుఁడని, వైష్ణవుఁడని చూడక యెల్లవారికిని సమానముగా కరచరణాద్యవయవములను,మనోబుద్ధ్యాదులను, సుఖసాధనములను దయచేసి యున్నాఁడు. రాజులదివ్యభవనములమీఁద ప్రకాశించునట్లే బీదలగుడిసెలమీఁదకూడసూర్యుఁడు నిత్యమును ప్రకాశించి వెలుతురు నిచ్చునట్లు చేసియున్నాఁడు. బ్రాహ్మణులకును పంచములకు నొక్కరీతిగామంచినీరిచ్చునట్లుమేఘములను జేసియున్నాఁడు. వాయు వెల్లవారును సమానముగా ననుభవించునట్లుగాఁ జేసియున్నాఁడు. కాఁబట్టియే యీభూతములన్నియునీశ్వరాజ్ఞ చేత మనకు జీతబత్తెములు లేనిపరిచారకులవలె విడువక సేవ చేయుచున్నవి.సూర్యుఁడుచమురుపోయనిదీపమువలెకాలముతప్పక ప్రతిదినము వెలుఁగుచున్నాఁడు. వాయువు వీధులు మొదలగువానిని శుద్ధిచేయుచు మనచెమ్మటలార్చుచు సదా పనిచేయుచున్నది; అగ్ని మనచలి పోఁగొట్టి నీళ్ళుకాచి పాకముచేయు చున్నది; భూమి యాహారపదార్థముల నిచ్చుచున్నది. ఈప్రకారముగా నొక్క భూతములుమాత్రమే కాక ప్రపంచములోని సమస్తజీవరాసులును సమస్తచరాచరములును భగవదాజ్ఞచేత మనకందఱకును సమానముగా నేదోయొకవిధమున పనిచేసి మన సుఖసంతోషాదులకు సహాయపడుచున్నవి. ఈలోకమునకుఁబంపు

నప్పుడును మనల నందఱిని సమానముగానే పంపియున్నాఁడు. శైవుని బిడ్డ విభూతిరుద్రాక్షలతోను పుట్టఁడు; వైష్ణవునిబిడ్డ తులసీనళినాక్షమాలలతోను పుట్టఁడు; రాజుబిడ్డ పీతాంబరముతోను కిరీటముతోను పుట్టఁడు; కాపుబిడ్డ గోచిపాతతోను కొడవలితోను పుట్టఁడు. చక్కఁగా విమర్శించిచూచినయెడలభగవంతునకెవ్వరియందునుపక్షపాతము లేదని విశదముగాక మానదు. ఆయనయుద్దేశానుసారముగానెవ్వరుపాటుపడుదురో యెవ్వరు సన్మార్గమున ప్రవర్తింతురో వారందఱునుభగవత్కటాక్షమునకు పాత్రులై సుఖసంతోషాదుల ననుభవింతురు. అంతేకాక యీశ్వరుఁడు మనుష్యు లందఱును స్వార్థపరత్వమును విడిచి పరస్పర సహాయులయి పని చేయునప్పుడే సుఖాతిశయమును పొందునట్లు విచిత్రముగా చేసియున్నాఁడు. రాజున కయినను బీదవాని కయిననుఒక్కదినము సుఖముగా జీవించుట కెందఱిసాయమో కావలసియుండును. శ్రీమంతులు భుజించుపంచభక్ష్యపరమాన్నముల కెట్లో నిరుపేదలు తినుగంజిమెతుకులకట్లే పలువురు భూమిదున్ని, గింజలుచల్లి నీరుపెట్టి, కలుపుతీసి, కావలికాచి, పంటకోసి కుప్పలువేసి, ధాన్యముచేసి, దంచిబియ్యము చేసి, పలువిధముల పాటుపడవలయును. ఈవిధముగా నేమనకుకావలసిన బట్టలు మొదలయినవానివిషయములోను బహుజనులు బహువిధముల కష్టపడవలయును. ఒకకుటుంబములోనిపలుపనులు చేయుటకు కుటుంబములోనివారు పాటుపడవలసినట్లే యీగొప్పభగవత్కుటుంబమయిన ప్రపంచములోనివారును పరస్పరసహాయు లయి సర్వజనసుఖార్థమయి ప్రయాసపడవలయును. ఒక్కకుటుంబములో నెవ్వరికయినను వ్యాధిగాని విపత్తుగాని వచ్చినప్పుడు తక్కినవారు నిద్రాహారాదులు మాని కష్టపడి వారిక్షేమమునిమిత్తము పాటుపడునట్లే లోకకుటుంబములోను జనులన్యోన్యక్షేమమునిమిత్తమయి శ్రమ పడుచు నొకరి నొకరు మోసపుచ్చక యొండొరులకు కీడుచేయక వ్యాధులుమొదల

యినయాపదలు వచ్చినప్పుడు చేతనయినంతసాహాయ్యమును జేయుచు జాతిమతద్వేషములను విడిచి సర్వజనయోగక్షేమార్థమయి శ్రమపడవలెను. ఇదియే పరోపకారము. ఇందు విషయమయి ముందు కొంత వ్రాసెదము. ఈశ్వరదృష్టి కందఱును సమానులే యయినను దేశక్షేమము నిమిత్తమయి కుటుంబమునందువలెనే జగత్కుటుంబమునందును గౌరవతారతమ్యము లుండవలెను.

భవిష్యత్తును జెప్పుట.

(౧౮౮౫ వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల)

తాత్కాలికస్థితిని మాత్రమేకాక ముందురాఁబోవుదానినిగూడ విచారించుట మనుష్యులకు సహజగుణ మయియున్నది. ఈగుణమే మృగాదులకంటె మన కున్నయాధిక్యములలో నొక్కటిగానున్నది. దీనిని బట్టి మానవులు సామాన్యముగా భవిష్యత్తును తెలిసికోవలెననెడియాసక్తి కలవారుగా నుందురు. ఈయాసక్తి కలిగియుండుట యాధారము చేసికొని స్వప్రయోజనపరులైనవారు తమయొక్కయుతమసంతతివారియొక్కయు తమజాతివారియొక్కయు జీవనాధారమునకునుధనాకర్షణమునకును వివిధములయిన మాయోపాయములను గల్పించియున్నారు. అందులో గొన్ని యిప్పుడు శాస్త్రములని కూడ పేర్కొనఁబడుచున్నవి. అఱచేతిలోని రేఖలనుబట్టి యొకశాస్త్ర మేర్పఱుపఁబడి యున్నది. ఈ శాస్త్ర మొకదేశములో నొకవిధముగాను, మఱియొకదేశములోమఱియొకవిధముగాను ఉన్నది. ఆభేద మెట్లున్నను పలువురకు చేతులలో తొమ్మండ్రు కొడుకులున్నను, భార్యలకొక్కఁడునుఁ డఁడు; చేతులలో దీర్ఘమయినధనరేఖయున్నను, ఇంట చిల్లిగవ్వ యుండదు; హస్తములలో పూర్ణాయుర్దాయ మున్నను, లోకములో నర్ధాయుస్సుసహిత ముండదు. ఒకానొకప్పుడు కాకతాళీయన్యాయముగా చేతులలో నున్నదియుగృహ

మునమున్నదియునరిపోనువచ్చును. ఈప్రకారముగా భవిష్యత్తును సూచించు ననునది యొక్క హస్తమే కాదు. ముఖములును, నఖములును, మెడలును, తొడలును, తక్కిన సమస్తావయవములును, వాని దీర్ఘతలును హ్రస్వతలును, స్థూలతలును, సూక్ష్మతలును, శుభాశుభములను సూచించు నని శాస్త్రములు వ్రాయఁబడి యున్నవి. ఈశాస్త్రములకు సాముద్రికశాస్త్రము లని పేరు. ఒక్క మనుష్యుని అవయవములు మాత్రమే కాక, అతఁడు వేసెడియంకెలును, వ్రాసెడియక్షరములును, విడిచెడు శ్వాసములును, పలికెడుకంఠస్వరమును, గూడ శుభాశుభసూచకములని వ్రాయఁబడిన శాస్త్రములు పెక్కులు గలవు. ఈశాస్త్రములను చేసినమహానుభావులు వాయువులో సంచరించెడుపక్షులను, గోడలమీఁదప్రాఁకెడుబల్లులను, ఆకాశమున తిరిగెడుగ్రహనక్షత్రాదులను, గూడ విడిచిపెట్ట లేదు. పక్షిశాస్త్రములని, గౌళిశాస్త్రములని, జ్యోతిశ్శాస్త్రములని, పేరులు పెట్టి యవి మనయొక్క కలిమిలేములను, లాభనష్టములను, ఆయవ్యయములను, శుభాశుభములను, జననమరణములను, సుఖదుఃఖములను, ఆయురారోగ్యములను, వ్యాధిబాధలను, యోగక్షేమములను, పాడిపంటలను, పేర్కొనఁగల సమస్తమును ముందుగా తెలుపుదు చేయునని వ్రాసియున్నారు. మూఢత్వమే దేశమునందధికముగా నుండునో దీనియందు నమ్మక మా దేశములో నధికముగా నుండును. మనదేశములో నొకపురుషుఁడు నిద్రలేవఁగా నేతనవిధవతోఁబుట్టువును జూచినను త్రాచుపామును జూచినప్పటికంటెను నెక్కువభయపడును; జోడుకాకులను చూచినపక్షమున పెన్నిధి దొరకినట్లు సంతోషించును. రాత్రివేళ తీతువుకూఁత వినఁబడినపక్షమున మీఁదికి వచ్చెడు పులిగాండ్రింపువ కన్నను జడియును; గరుడపక్షికూఁత వినఁబడినచో దేవుఁడు ప్రత్యక్ష మయినట్లు బ్రహ్మానందము నొందును. ఇటువంటి నిదర్శనములు లక్షలు చెప్పవచ్చునుగాని గ్రంథవిస్తారమువలన ప్రయోజనము లేదు.

ఇటువంటి శాస్త్రములే లేకపోయినయెడల పైని వివరించిన రీతి యనావశ్యకమునైన భయము లుండవుగదా? ఈశాస్త్రములు లేనివారాపదలు వచ్చినప్పుడు మాత్రమే చింత నొందుదురు. ఈశాస్త్రము లుండి నమ్మినవారో యాపదలు సంభవించినప్పుడు మాత్రమేగాక శోక హేతువు లేవియు లేనప్పుడుసహితము గుడ్లగూబ కూసినను, బల్లిపడినను, ఆకాశమునతోఁకచుక్కనుజూచినను,ఒంటిబ్రాహ్మణుఁడెదురుపడినను,పొరుగువాఁడు తుమ్మినను,తనయెడమకన్నదరినను,లేనిపోనిచింతనొందుచుందురు. కాఁబట్టి యీశాస్త్రములవలన దుఃఖ మధికమగుననుటనిస్సంశయము. ఈశాస్త్రములయందు విశ్వాసము గలవారు నిజమయినయాపదలవలనఁ బొందెడుభయమునకంటె నాపదలు రాఁబోవుననిపొందెడు భీతినే విస్తారముగా పొందుదు రనియు,వచ్చుననుకొన్నయాపదలశాంతికయి తాంత్రికుల కిచ్చుటకే కుటుంబపోషణమునకంటె నెక్కువధనమును వ్యర్థముగా పోఁగొట్టు కొందురనియు,చెప్పనక్కఱలేకయేయెల్లవారును తమంతనే తెలిసికోవచ్చును. వివాహముల కెందఱుజ్యోతిష్కులుమంచి ముహూర్తములు పెట్టినను, జన్మపత్రికలను పరిశీలించినను, శకునములు చూచినను, శాంతులుచేసినను, ఇట్టిశాస్త్రవిశ్వాసములేనిహూణులు మొదలయినవారి దాంపత్యములే యెక్కువ సుఖకరములుగా నున్నవో మనవే యున్నవో, వారిలోనే విధవ లధికముగా నున్నారో,మనలోనే యున్నారో, కొంచె మాలోచించిన పక్షమున,ఈభాగ్య(లేకనిర్భాగ్య) శాస్త్రములయం దెంతవిశ్వాస ముంచవలయునో తేటతెల్ల మగును; ఈలోకములో కలిగెడుఫలము లన్నియు మన ప్రయత్నములకునుకర్మలకును ననుగుణముగా నుండుననని తెలిసికొన్నపక్షమున, పయిశాస్త్రములయందలి వెఱ్ఱినమ్మకము పో వచ్చును. అఱచేతిలో విద్యారేఖ యెంత పొడుగుగా నున్నను, కష్టపడి చదువుకొన్నఁగాని పండితుఁడు కానేరఁడు. ధనరేఖయెంతదీర్ఘముగానున్నను, కోటికొక్కనికెప్పుడోపాతుదొరకినం

గాని సాధారణముగా పాటుపడిగడింపకపూలకాసులభింపదు; చేతియం దెందఱు బిడ్డలున్నను, వివాహముచేసికొనిభార్యతోసంసారముచేసినం గాని యొక్కకొడుకయిన నాకాశమునుండి యూడిపడఁడు. ఈప్రకారముగానే తక్కిన శుభములును, అశుభములును, మనముచేసెడిసత్కార్యదుష్కార్యములవలనఁ గలిగెడిఫలములే యగును గాని వేఱుగాదు. భవిష్యత్తును దెలిసికొనుటవలనను మనకు విశేషప్రయోజనము లేదు గనుక, దానికై మన మంతప్రయత్నము చేయవలసినపని లేదు. ఆపద ముందుగా తెలిసినపక్షమున దుఃఖముద్విగుణమగును; శుభముముందుగా తెలిసినయెడల సంతోషము తగ్గును. కాఁబట్టియటువంటిభావిశుభాశుభములకయి వ్యర్థముగా మన మేల యాయాసపడవలెను? అట్టిశాస్త్రము లొకవేళ నిజమనుకొన్నను మన కవి యక్కఱలేదు. అవిచెప్పెడుకీడే నిజమైనయెడల నెప్పుడో రాఁబోయెడుదుఃఖ మిప్పుడే యారంభమగును; నిజముకానియెడల పడినదుఃఖముకారణములేనిదగును. అవిబోధించెడు మేలే నిజమయినయెడలమేలుకలిగినప్పుడు కలుగవలసినసంతోషమప్పుడు లేకపోవును; తనకు భూములమీఁద వేయిరూపాయలు వచ్చునని యెఱిఁగినవాఁ డెవ్వఁడు కాపు సొమ్ము తీసికొనివచ్చినప్పుడు బ్రహ్మానందము నొందును? ఆమేలు నిజముకానియెడల, ఏమో కలుగునని చిరకాలము నుండి యెదురుచూచుచు నది రాకపోవుటచేతనపరిమితమయిన పరితాపము కలుగును. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులగువా రటువంటి వింతశాస్త్రములకును శాస్త్రజ్ఞులకును తమవద్దకు రాకుండ దూరమునుండి నమస్కరించుచు, భగవంతుఁడుతమ కనుగ్రహించిన జ్ఞానముచేత తెలిసికొఁదగినదానితో తృప్తి వహించి సమస్తమునకును భగవంతునిదయామహిమనే నమ్ముకొని నిర్విచారముగా నుండవలెను.

జ్యోతిశ్శాస్త్రము.

(౧౯౧౭ వ సం॥ మెయి నెల)

సమస్తశాస్త్రములలోను జ్యోతిశ్శాస్త్రముమిక్కిలి మనోహరమయినది. ఈశాస్త్రమునందలి జ్ఞానమెంతయెక్కువదైన, బుద్ధివికాసమంతయెక్కువగుటయే కాక భగవంతునిమహిమనహిత మధికముగాఁ దెలియును. ఈశాస్త్రవిషయముల నప్పుడప్పుడు ముందు పటములతోఁగూడ కొంతకొంత వివరింపుచుందుము.

ఈబ్రహ్మాండపటలమందున్న యాకాశమునందలిప్రకాశమానములయిన జ్యోతిర్మండలములలో నెల్ల సూర్యుఁడు మధ్యగా నుండును. సూర్యునకును సూర్యునిచుట్టును దిరిగెడుజ్యోతిర్మండలములకును గ్రహములని పేరు. మనము నివసించెడుభూమికూడ గ్రహములలోనొకటి. ఈభూమియందుండువారికి యంత్రసాహాయ్యము లేనిపూర్వకాలమునందుఏడుగ్రహములుమాత్రము తెలియును. సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, అంగారకుఁడు, బుధుఁడు, బృహస్పతి, శుక్రుఁడు, శని, అని వానినామములు. ఈయేడుగ్రహములను బట్టియే మొట్టమొదట వారము లేర్పడినవి. కాఁబట్టియే వానికి భాను(సూర్య) వారము, సోమ (చంద్ర) వారము, అంగారకవారము, బుధవారము, బృహస్పతివారము, శుక్రవారము, శనివారము, అనునామములు కానఁబడుచున్నవి. మనపౌరాణికులాయాగ్రహములను పురుషులనుగాఁ జెప్పి పెక్కుచర్యలను సంబంధములను కల్పించుటయే కాక, ఆకాశమున లేని రాహుకేతువు లను రెండుకల్పితగ్రహములనుగూడ వానితోడఁజేర్చి విచిత్రకథలను గల్పించిరి. పయిని జెప్పినవిగాక సూర్యునిచుట్టును తిరిగెడుగ్రహముల ననేకముల నిప్పటివారు దూరదర్శకయంత్రసాహాయ్యముచేత కనిపెట్టి యున్నారు. ఈగ్రహములలో కొన్నిటికి తమచుట్టుతిరుగుచుండెడియుపగ్రహములు

సహితము కలవు. సత్యము విచారింపఁగా చంద్రమండల మొకగ్రహము గాక భూమి కొకయుపగ్రహముగా నున్నది. అందుచేతనే చంద్ర బింబము ఇరువదియేడు దినముల, ఏడుగంటల, నలువదిరెండు నిమిష ముల, అయిదు సెకనుల కాలములో నొకసారి భూమిచుట్టు తిరిగిమరల యథాస్థానమునకు వచ్చుచుండును. ఈకాలమున కేమాసమని పేరు. ఈ ప్రకారముగానే బృహస్పతికి చంద్రునివంటి యుపగ్రహములునాలుగు కలవు; శనిగ్రహమున కేడున్నవి.

గ్రహములన్నిటిలో బుధగ్రహము సూర్యునకు మిక్కిలి సమీ పముగా నున్నది. ఇది గ్రహము లన్నిటిలో మిక్కిలి చిన్నదియయినను స్ఫటికమువలె ప్రకాశమానమయిన కాంతికలిగి యుండును. ఎప్పుడును సూర్యుని సమీపమునందుండుటచేత బుధగ్రహము తెలియుచుగా నగ పడక పోవుటయేకాక కనఁబడినప్పుడు సహితము తనయొక్క శీఘ్రగతి చేత మిక్కిలి యల్పకాలముమాత్రమే కనఁబడును. అది సూర్యాస్త మాన మయినతరువాత కొంచెము సేపును, మరల సూర్యోదయమునకు పూర్వము కొంచెము సేపును మాత్రము కానఁబడును. చంద్రునివలెనే దీనికిని కళలు గలవు. ఈగ్రహము ౮౭ దినముల, ౨౩ గంటల, ౧౪ నిమిషముల, ౩౪ సెకనుల కాలములో తనకక్ష్యలో సూర్యునిచుట్టును తిరిగివచ్చును. ఒకగ్రహము సూర్యునిచుట్టును తిరిగివచ్చెడు కాలమునకే సంవత్సరమని పేరుగనుక, బుధగ్రహమునందు వాసము చేయువారి కెనుబదియెనిమిది దినములకే సంవత్సరమగును.

గ్రహములలోనెల్ల శుక్రగ్రహము మిక్కిలి సుందరమయినది. ఇది వజ్రమువలె ప్రకాశించుచుండును. తెల్లవాఱుజామునఁనుదయించు నప్పుడు దీనిని వేగుచుక్కయందురు. చంద్రునికివలె దీనికిని కళలుగలవు. ఇది ౨౨౪ దినముల, ౧౬ గంటల, ౪౧ నిమిషముల, ౩౦ సెకనుల కాలములో నొక్కసారి సూర్యునిచుట్టునుతిరిగివచ్చును. ఇందుండెడివారి

కీకాలమే సంవత్సరము. బుధుని తరువాత సూర్యునికి సమీపములో నున్నగ్రహ మిదియే. ఒక గ్రహము సూర్యునిచుట్టును తిరిగెడుమార్గ మును కక్ష్యయందురు.

శుక్రునితరువాత నున్నగ్రహము భూమి. భూమికిని సూర్యునకును గల దూరము ౮౧౦౦౦౦౦౦ మైళ్ళు. హిందూజ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులు భూమికిని సూర్యునకును గల దూరము ౬౮౮౬౨౮ యోజనము లని చెప్పియున్నారు. ఈభూమి౩౬౯ దినముల,౯ గంటల, ౪౮ నిమిష ముల, ౫౭ సెకనుల కాలములో సూర్యునిచుట్టును తిరిగి వచ్చును. ఈభూలోకమునం దుండెడిమన కిదియే సౌరమానమునుబట్టి సంవత్స రము. భూమి తనయక్షము (ఇరుసు) మీద౨౩ గంటల, ౫౬ నిమిష ముల, ౪ సెకనుల కాలములో నొకసారి గిఱ్ఱున తిరుగును. ఈకాలము నకే దిన మని పేరు.

భూమితరువాతనంగారకగ్రహ మున్నది. అంగారకుఁడుపగడము వలె నెఱ్ఱగా నుండును. ఈగ్రహము పరిమాణమునందొకానొకప్పుడు శుక్రునియంత యున్నను, అంత కాంతి కలది గాదు. ఇది యొకప్పుడు సూర్యునకు మిక్కిలి సమీపముగాను, ఒకప్పుడుమిక్కిలిదూరముగాను ఉండును. ౧సంవత్సరము, ౩౨౧ దినముల, ౨౨ గంటల, ౧౬ నిమి షముల, ౧౯ సెకనుల కాలములో నంగారకుఁ డొక్కసారిసూర్యుని చుట్టును తిరిగివచ్చును. ఇందుండువారి కీకాలమేసౌరసంవత్సరము.

అంగారకుని తరువాత బృహస్పతిగ్రహ మున్నది. గురుమండ లము తెలుపుగా సూర్యునకు మిక్కిలి దూరముగా కానఁబడును. ఈ గ్రహము మిక్కిలి ప్రకాశముగల పుష్యరాగమువలె బంగారు చాయను ప్రకాశించు చుండును. ఇది ౧౧ సంవత్సరముల, ౩౧౩ దినముల, ౮ గంటల, ౩౯ నిమిషముల, ౪ సెకనులలో నొక్కసారి సూర్యుని చుట్టును తిరిగివచ్చును. ఈకాలమే యిం దుండువారికి సంవత్సరము.

బృహస్పతిగ్రహము సరాసరి పండ్రెండు సంవత్సరములలో భచక్రమున నొక్కసారి భ్రమణముచేయునని సూర్యసిద్ధాంతమునందు చెప్పబడి యున్నది గనుక, ఇప్పటి యంత్రములు లేక మనపూర్వులు చేసిన గణనమునకును దూరవస్తుదర్శకయంత్రములలో వర్యాణులుచేసినగణనమునకును విస్తారవ్యత్యాసముండదు.

బృహస్పతి తరువాతశనిగ్రహమున్నది. శనిగ్రహముకూడ తెలుచుగా సూర్యున కత్యంతదూరమున కనఁబడును. ఈగ్రహము మెఱుగు పెట్టిన నల్లసీసము వలె వెలవెలపోయినరంగు కలదిగా నుండును. దుర్భిణితోఁ జూచెడుపక్షమున తక్కినగ్రహములకంటె శనిగ్రహము చిత్రవిచిత్రముగా నుండును. ౧౦౭౫౦ దినముల, ౧౩ గంటల, ౧౪ నిమిషముల, ౪౨ సెకనులలో నొక్కసారి శనిగ్రహము సూర్యుని చుట్టును తిరిగివచ్చును. శనిలోకమునం దుండెడివారికీకాలమే సౌరసంవత్సరము. శనిగ్రహము సరాసరి ౨౯ సంవత్సరముల ౧౫౭ దినములకు భచక్రమున నొకభ్రమణము చేయునని గోళాధ్యాయమునఁజెప్పఁబడి యున్నది. కాఁబట్టి మనపూర్వుల లెక్కకును వర్యాణుల లెక్కకు నించుమించుగా సరిపోయినది.

ఇప్పుడు చెప్పిన గ్రహములును, ఉపగ్రహములును గాక తోఁక చుక్క లనెడి మఱియొకరీతి తేజోరూపములుకూడ సూర్యునిచుట్టును తిరుగు చుండును. వానిగతులును బహువిధముగా నుండును. సమస్తగ్రహములును తనచుట్టును తిరుగ గ్రహరాజని పేరుపొందిన, అసమానమయిన దుస్సహకాంతితో ప్రతిదినమును వెలుఁగుచుండు సూర్యుని యుపరిభాగమున నల్లనిమచ్చ లున్నట్టును, అవి రూపమున కాలక్రమమున పెద్దవియు చిన్నవియు నగుచు వివిధాకారములు పొందుచున్నట్లును యంత్రములతోఁ జూచినచో తేటపడును.

ఇఁక నక్షత్రములకును భూమికిని గలదూర మింతంతయని చెప్ప

టకు శక్యముకాదు. ఆనక్షత్రము లన్నియు సూర్యులనియు మన సూర్యమండలముచుట్టును గ్రహములు తిరుగుచున్నట్లే వానిచుట్టును పెక్కుగ్రహములు తిరుగుచుండుననియు, శాస్త్రజ్ఞు లూహించుచున్నారు. దూరదర్శకయంత్రముతోఁ జూచెడుపక్షమునఁ గొన్ని నక్షత్రముల కాంతి సూర్యుని దానికంటెను, పెక్కుమడుఁగు లధికముగా నుండును. ఇంచుమించుగా వానిరూపములనుబట్టి మనవారు నక్షత్రములను రాసులనుగా భాగించి యున్నారు. సూర్యుఁడు సంవత్సరములో నిప్పుడుచెప్పబోయెడు రాసులగుండ తిరుగును. సౌరమానమునుబట్టి యొక్కొక్క రాశియందుండుకాలము నాయారాశి పేరుగల మాసమునుగా వ్యవహరింతురు. ఎట్లనఁగా సూర్యుఁడు సింహరాశియం దుండుకాలమునకు సింహమాసమనియు, మీనరాశియందుండు కాలమునకు మీనమాసమనియు, ఈరీతిగానే వ్యవహారముకలదు. మేషము, వృషభము, మిథునము, కర్కటకము, సింహము, కన్య, తుల, వృశ్చికము, ధనస్సు, మకరము, కుంభము, మీనము;—ఇవి పండ్రెండును రాసులు.

గృహిణీ ధర్మము.

(౧౮౮౮ వ సం॥ జూన్ నెల)

—(:౦:)—

కొందఱనుకొనునట్లుమంచిబట్టలనునగలనుధరించుకొనిమగనిని సంతోషపెట్టుటయు, దాసివలె నింటిపనులు చేయుటయు, మాత్రము నిజమయినపత్నీధర్మములుకావు. తల విఱియఁబోసికొనిచింపిబట్టలతో రాకాసివలె నగపడక యలంకరించుకొని శుచిగా నుండుటయు, నోటపెట్టుకొన్న నరుచికలుగునట్లుగావంట చేయక జిహ్వాకింపుగా శాకపాకాదులను జేయఁగలుగుటయు, ఆవశ్యకము లేమైనను గృహిణి కమూల్యాలంకారము లయినధర్మములు వీనికంటె భిన్నమయినవనేకములున్నవి

భార్య యనుసరింపవలసినధర్మము లెన్ని యున్నను, అవి యన్నియు గృహకృత్యములతో సంబంధించినవేకాని యితరములుకావని భార్యా పర్యాయమయిన గృహిణీశబ్దమే తెలుపుడుచేయుచున్నది. భార్యగృహమునందు రాణి; గృహకృత్యములను విచారించిపాలించి కుటుంబమును సుఖపెట్టుట యామెకు పరమధర్మము. ఆమెభర్తకు సమస్త సత్కార్యములయందును సహాయురాలుగాను హితబోధకురాలుగాను నుండవలెను; బిడ్డలకు విద్యాబుద్ధులు చెప్పి కాపాడు సన్మాతగానుండవలెను; దాస దాసీజనములను చక్కఁగా విమర్శించి యెవ్వరిచేత నెట్లు పని చేయింపవలెనో తెలిసిన యుత్తమయజమానురాలుగా నుండవలెను; కుటుంబమున కుత్సాహమును సంతోషమును నాగరికతనువృద్ధిపఱుచు ప్రౌఢురాలుగానుండవలెను. ఇట్టికృత్యములయందు నేర్పుగలభార్యయే భార్యకాని యింటిపనికినిభర్త యొక్కయింద్రియసుఖమునకును మాత్ర ముపయోగపడెడు గృహిణి గృహిణికాదు. పయిని వివరించిన కృత్యములయందు పరమనిపుణురాలయినభార్య యేగృహమునం దుండునో యాగృహము భూలోకస్వర్గమని చెప్పవచ్చును. ఈగుణములు విద్యాభ్యాసము లేక పట్టుపడ నేరవు. సమస్తవిషయములందును మంచి జ్ఞానమును గలిగించుటకు సాధన మయినదిమాత్రమే విద్యయనిచెప్పఁదగినదిగాని యుత్తరములు వ్రాయుటకును చదువుటకును మాత్రము శక్తిగలిగించునది విద్య యనఁదగినది కాదు. కాఁబట్టి కుటుంబముల యందు సంపూర్ణసుఖమును నెమ్మదియుఁ గలిగింపఁ దలఁచినయెడల స్త్రీలకుయుక్తాయుక్తపరిజ్ఞానము కలిగించెడుసద్విద్యను చెప్పింపవలెను. సద్విద్యాప్రభావమే లేకపోయిన పక్షమున, విద్యావివేక సంపన్నుఁడయినభర్తతో నేకీభవించి భార్య సత్కార్యాచరణమునెట్లు ప్రోత్సాహపఱుపఁ గలుగును? బిడ్డలమనస్సులను నీతిమార్గమునకుఁ ద్రిప్పి వారి నెట్లు గుణవంతులనుగాఁ జేయ శక్తురాలగును? తాను ధర్మసూక్ష్మతల

నెటేఁగియెట్లు న్యాయపథమున ప్రవర్తింపఁ గలుగును? సత్యమునందును న్యాయమునందును జ్ఞానసంపాదనమునందును తానెట్లుగాఢానురాగము కలదిగా నేర్చును? ఈగుణసౌందర్యము లేని శరీరసౌందర్యము స్త్రీ కలంకారము కాదు. ఎఱ్ఱనితోలును, గుండ్రనిముఖమును, వస్త్రాభరణములును తప్ప వేఱు యోగ్యతలులేని చిత్రప్రతిమవంటిభార్య వివేకియైనభర్త కెవ్వనికి సంతోషజనకముగా నుండును? జ్ఞానశోభయు, నీతిభూషణములును, లేని మానవరూప మేరసికున కాహ్లాదకరముగా తోఁచును? పురుషునకుఁ గావలసినది సుఖదుఃఖములయందు సహధర్మచారిణిగానుండి సఖ్యమున కర్హురాలయినవివేకురాలు కాని చూచుకొని సంతోషించుటకయిచిత్రపుబొమ్మవంటిరూపము కాదు; ఆలోచించుటకు శక్తికలదయి, యుక్తాయుక్తతలను గ్రహించి, సత్కార్యావలంబనమునందు ధైర్యసాహసములు కలదయి, హితముచెప్పి దుఃఖములను శాంతిపఱుచుచు, సంతోషమును వృద్ధిపఱుచుచు, సరసవచనములతో చెవులను దనుపుచు, ధర్మగుణమును స్థిరపఱుచుచు, సదాచరణమును పురికొల్పుచు, దురాచారముల నిరసింపఁజేయుచు నుండెడు ప్రాణేశ్వరి యనఁదగిన భార్య కావలెనుగాని పురుషునకు జంత్రపుబొమ్మవలె కేవలమాడుచు పలుకుచు తిరుగుచు పనులుచేయు చుండెడురూప మక్కఱలేదు. విద్యామహిమచే మనదేశమునందు భార్య లిట్టియర్హతలు గలవా రయ్యెడికాలము శీఘ్రముగానే వచ్చునుగాక! అట్టికాలమే వచ్చిన యెడల, అప్పుడు భార్యలు గృహముల కలంకారములుగాను, ఇరుగుపొరుగులవారలకు ప్రాణములు గాను, సుగుణములకు జన్మభూములుగాను, భర్తలకు సుఖదాయకములయిన యర్థాంగములుగాను, బిడ్డలకు నీతివిద్యావినయదాయినులుగాను, చూచువారికి కన్నులపండువు గాను, ఉందురుకదా? ఆహా! అటువంటిభాగ్య మీదేశమున కెప్పుడు కలుగునో! బిడ్డలు తల్లులయొడిలోఁ గూరుచుండి యెకేశ్వరుని మహిమల

నెప్పుడు తెలిసికొను చుందురో! భార్యలు భర్తలసరసఁ గూరుచుండి యైహికాముష్మికవిషయముల ముచ్చటించుచు వారికి హితోపదేశము నెప్పుడు చేయఁగలుగుదురో! అంతటిభాగ్య మీదేశమునకింతటఁగలుగు నని తోఁచదు. ఓకాంతలారా! మీరు బాలికాపాఠశాలలను విడిచినను చదువును మాత్రము విడువక, తీఱిక యైనప్పుడెల్లను మీవిద్యను వృద్ధి చేసికొనుటకు ప్రయత్నింపుఁడు; కోపంబ్రడను బాధించుటకు మాఱుగా నాదరించుటకు నేర్చుకొనుఁడు; బిడ్డలకు తిట్లునేర్పుటకు బదులుగా జ్ఞాన నీతుల నుపదేశించుట కలవాటు చేసికొనుఁడు; పరులమీఁది దోషము లను ప్రసంగించుటకు మాఱుగా సచ్చరిత్రములను ముచ్చటించుట కభ్య సింపుఁడు; కలహము లాడుటకు బదులుగా నైకమత్యము కుదుర్చుకొను టకు పాటుపడుఁడు; సత్కార్యములయందు భర్తలపూనికకు విఘ్నములు చేయుటకు మాఱుగా నుత్సాహము పుట్టింపఁజూడుఁడు. అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా సర్వకారుణ్యుఁడయిన యీశ్వరుని నిరంతరభక్తితాత్పర్య ములతో నారాధించుచు నీశ్వరాజ్ఞలను మీఱకుండుటకును, భూత దయ కలవారయి మానవకోటినెల్ల సోదరవాత్సల్యముతో నాదరించుట కును, ఎన్నికష్టములు వచ్చినను నీతిమార్గము నణుమాత్రమును తొలఁగ కుండుటకును, నేర్చుకొనుఁడు.

——:)o(:——

అ మి త త్వ ము.

(౧౮౮౭ వ సం॥ జూలయి నెల)

లోకములో సమస్తమయిన వానివలనను మనము సుఖ మనుభ వించుట న్యాయమే యైనను, దేనిని మితిమీఱి యనుభవించుట మాత్ర ము యుక్తము కాదు. అమితముగా ననుభవించుటవలన నెంత మంచి దానివలనను తప్పక కీడు కలుగును. కాఁబట్టి యారోగ్యము కలిగి చిర కాలము సుఖ మనుభవింపఁ గోరువారేవిషయములోను అతిమాత్రాను

భవమునకుఁ జూడక ప్రతిసుఖసాధనమును దేశకాలపాత్రములనువిచారించిమితముగా ననుభవించుటకు సమస్తవిధములచేతను బ్రయత్నింపవలెను. „అతి సర్వత్ర వర్జయేత్త” ను సంస్కృత నీతివాక్యము నెల్లవారును పలుమాఱు వినియుండవచ్చును. అతిభోజనము, అతిపానము, అతినిద్ర, అతిసంభోగము, మొదలైన మితము తప్పినకార్యము లన్నియు చెఱుపునకే కారణము లగును. అన్నాదులు లేక చచ్చెడివారికంటె నన్నాదు లెక్కువ యై చచ్చెడివారే ప్రతిదేశమునందును లెక్కకెక్కుడుగా నుందురు. మనలో నున్న మూఢత్వమునుబట్టి యాహార మెంత యెక్కువ తిన్న నంతబలము కలుగునని దుర్భ్రమపడుటయే కాని కావలసినదాని కంటె నధికముగాఁ దిన్న రోగాదికము కలుగునని జనులు తెలియఁజాలకున్నారు. మనకుటుంబములలో స్త్రీలు భోజనముచేయువారు వలదు వలదని చేతులడ్డము పెట్టుచున్నను మానక బలవంతముగానన్నము పిండివంటలను వడ్డించిపోవుచుండుటయు, భుజించువారువడ్డించిన పదార్థము విడిచిపెట్టఁబోవునప్పు డన్నము పరబ్రహ్మ స్వరూపమనియు వడ్డించినదానిని పరిహరించుట పాపమనియుఁజెప్పి వారిచేతఁ దినునట్లు చేయుచుండుటయు, తమబిడ్డలను కొట్టియుతిట్టియు బలవంతముగావారిచేత తినలేనంతయన్నమును తినిపించుచుండుటయు, తాముతినలేకతినలేక కడుపు నిమురుకొనుచు విస్తళ్ళవద్ద తడవుగాఁ గూరుచుండి వెక్కసముగా భుజించుచుండుటయు, ఎల్లవారికి ననుభవసిద్ధమయియుండును. ఇట్లెక్కువ తినుటచేతనే యజీర్ణము మొదలగు వ్యాధులు పుట్టుటయు ఆరోగ్యము చెడుటయు, మరణములుకూడ కొన్ని సమయములయందు సంభవించుటయు, కలుగుచున్నవి. ఈయనర్థమునకంతకునుమనవారిలో వ్యాపించియున్న మూఢతయే ప్రధానకారణము. కాఁబట్టి యిట్టిమాఢ్యము మానునట్లుగా స్త్రీలను విద్యావతులనుగాఁ జేయుటపురుషులకందఱకిని పరమధర్మము. అతిపానముచేత దేహపటుత్వము చెడి, వడఁకు

పుట్టి, బాల్యదశలోనే వార్ధక్యమువచ్చి, అకాలమరణము నొందుచున్న వారిని మన మెందఱిని జూచుచున్నాముకామా? పనిపాటులులేకయతి నిద్రవలన మాంద్యముప్రవేశించి,అవయవపాటవముతగ్గి, తిన్నయన్నము జీర్ణముగాక సొక్కుచుసోలుచు ముక్కుచు మూలుగుచు సదా వైద్యులకు చేతులు చూపుచుండెడువా రెందఱు మన కన్నులకుఁ గానఁబడు చున్నారుకారు? అతిసంభోగమువలన కన్నులు గుంటలుపడి, క్షయపుట్టి జీవచ్ఛవములవలె నయియు, బయలస్వేచ్ఛగాఁదిరిగిరోగాదికము తెచ్చుకొని యింద్రునికన్నులవలె దేహమునిండ పెట్టనిభూషణములను తగిలించుకొనియు, బాధపడువా రెందఱు నిత్యమును మనకన్నులకువ్యధచేయు చున్నారుకారు? ఈవిధముగానే సమస్తవిషయములలోనుఅమితత్వమే సర్వానర్థములకును మూలమగును. ఈసత్యమును వివరించెడి యొకచిన్నకథ నిందు వివరించు చున్నాము—

పూర్వకాలమునం దొకసారి మృత్యుదేవత తన భృత్యులలో నొకరికి మంత్రిపదము నియ్యఁదలఁచి తనపరివారమును రావించిమంత్రిత్వమున కెవ్వ రర్హులో వారు తమతమసామర్థ్యములను విన్నవించుకోవలసినదని సెలవిచ్చెను.

జ్వరము—ఓమహాప్రభూ! మంత్రిస్థానమునకు నేను ముఖ్యార్హుఁడను. నేను మిక్కిలి స్వామిభక్తి కలవాఁడనయిలోం చెమవకాశము దొరకఁగానే జనులను పట్టుకొని పీల్చిపిప్పిచేసి ప్రతిసంవత్సరమునువేలకొలఁది మనుష్యులను తమ సన్నిధానమునకుఁ బంపుకొను చున్నాను.

వాయువునొప్పులు—ప్రధానిత్వమునకు నే నత్యంతార్హుఁడను. కాలు మొదలుకొని తలవఱకును కీలుకీలునుస్వాధీనము తప్పించినేనపరిమితజనులను తమసాన్నిధ్యమునకుఁ బంపుచున్నాను.

సుఖరోగము—మంత్రిత్వమున కెవ్వరును నాకంటె నర్హులు కారు. నే నెప్పుడును ముదిమిచేత చావునకు సిద్ధముగానున్న వారిజోలికి

పోకవయసు లోనున్నవారివద్దకే పోయి రక్తముచెఱిచి, అవయవములు తినివేసి, అనుదినమును లక్షలకొలఁది పడుచువాండ్రను మీసన్నిధికిఁ బంపుచున్నాను.

దగ్గు ఉబ్బు, మొదలయిన సమస్త రోగములును క్రమముగా వచ్చి యీప్రకారముగా తమతమ శక్తులను ప్రభువుతో విన్నపము చేసి కొని మంత్రిపదమును తమ కిమ్మని చెప్పుకొనెను. అప్పు డందఱివిజ్ఞాపనములను మృత్యుదేవత యాలోచించి, అమితత్వమునకు మంత్రిత్వమిచ్చి యీక్రిందిమాటలు చెప్పి యందఱిని పంపివేసెను.—

ఓజ్వరాది ప్రియభృత్యులారా! జాగరూకులయి యుండువారు మిమ్ము శత్రువులనుగాఁజూచి దరికిఁ జేరనియ్యరు; చేరినను వైద్యులు మిమ్ము తఱుచుగాతఱిమివేయుదురు. అమితత్వమో యెల్లవారికనిప్రాణమిత్రమయియుండును. అమితత్వము నందఱును కోరితెచ్చుకొందురు. అమితత్వము మీవలె చేరఁగానే బాధింపక చేరినవారికి సుఖ సంతోషములు కలుగఁజేయుచునే వారిని చెఱుచును. అంతేకాక యమితత్వమే ముందుగా వారి నాశ్రయింపకపోయినపక్షమున, మీ కెవ్వరికిని పనియే లేకుండును. మీకందఱికిని పనిగలిగించి మిమ్మేలునది కాఁబట్టి మంత్రిపదము నొంది మీచేతపనిచేయించుటకయియొక్కయమితత్వమే యర్హమయినది. కాఁబట్టి మంత్రిపదము దానికిచ్చితిని. మీరందఱునుపొండు.

దేహమనస్సౌందర్యములు.

(౧౮౮౮ వ సం॥ ఆగష్టు నెల.)

—:(0):—

ఉ. సుందరకాయమున్ మొగముసోయగముం నునుమేనిచాయనున్
డెందమునందు మెచ్చ నొకటిన్; వినుమీయవి రానురాను దా
మందముఁగోలుపోవుఁ బ్రియునాత్మకు నిత్యముఁ జూచుచుంటచే;
సుందరి కందమిచ్చు గుణసుందరతాగరిమంబె యెప్పుడున్.

ప్రేమానుబంధము చిరకాలము నిలిచినను నిలువకపోయినను గూడ శరీరసౌందర్యమును జూచినమాత్రమున భ్రమపడి ప్రేమించుచుం డుట యెల్లవారికిని సహజగుణముగా నున్నది. అయినను దేహసౌంద ర్యము గుణసౌందర్యముతోఁ గూడనిపక్షమున, తఱుచుగా స్త్రీల యందుఁగాని పురుషులయందుఁ గాని యట్టిరూపవిశేషము కట్టకడపట దుఃఖమునకే కారణ మగుచున్నది. చక్కఁదనముగల బిడ్డలను జూచి సంతోషించుచు వారియందుండెడియతిప్రేమచేతతల్లిదండ్రులు సాధా రణముగావారివిద్యాబుద్ధులవిషయమయియశ్రద్ధచేయుచుందురు.అంద ఱును మెచ్చుచుండుటచేత సౌందర్యముగలవారికి మొదటినుండియు లోపల నొకవిధ మయినగర్వము కలుగు చుండును. తామే చక్కని వారమని గర్వము కలుగుటచే వారెల్లప్పుడును తమసౌందర్యమును పోషించుకొనుటయే ముఖ్యకార్యమని తలఁచి బొట్లు దిద్దుకొనుటలోను తలవెంద్రుకలుదువ్వి మెఱుఁగుపెట్టుటలోనువస్త్రాద్యలంకారధారణము లోను విశేషకాలమును గడుపుచు మనస్సునకు శోభ తెచ్చెడు విషయ ములయందు నిరాదరులయి యుందురు. కాఁబట్టి వారు పెద్దవారయిన కొలఁదిని తా మెంతచక్కనివార మని లావణ్యముగలవార మని శృంగా రుల మని గర్వపడు చున్నను, రసికజనులతోఁ చక్కఁగాఁ దినిమిషములు మాటాడుటకును గృహకృత్యాదుల ననుకూలముగా నిర్వహించుటకును మనోరంజకము లైనట్టియు నుపయుక్తములైనట్టియు మఱియేపనులను జేయుటకును బనికిరాక వివేకులసృష్టికిఁ బరిహాసపాత్రు లగుచుందురు. మొట్టమొదట దేహసౌందర్య మనేకులను వారివంక కాకర్షించినను, కొంతకాలము సహవాసము చేయఁగానే వారిమనస్సులయందు గర్వ మును వ్యర్థదంభమునుదప్ప మఱియేవియు లేవని తెలిసికొని వివేకులు వారినివిడిచి దూరముగా తొలఁగుచుందురు. అవివేకులకు సహితము చిర పరిచయముచేత చక్కఁదనమునందున్న మాధుర్యము తగ్గిపోయి

క్రమక్రమముగా కేవల శరీర సౌందర్యమునం దనాదరము కలుగును. అందుచేత నే మన దేశములో వివాహమాడిన వారిలో సహితమనేకులు రంభలవంటి తమభార్యలపొందొల్లక కోఁతులవంటివారితో నైనను వేశ్యలతో సుఖించు చుండుటయు, మన్మథులవంటితమభర్తలయందను రాగములేక కొండ్రముచ్చులవంటివారితో నైనను బరపురుషులతో సుఖించు చుండుటయు, తటస్థించు చున్నది. ఈయనర్థమంతయు మొట్టమొదట నొండొరులు కేవలశరీర సౌందర్యమునుజూచి గుణాతిశయాదులను పాటింపక పోవుటవలనఁ గలిగిన దేకాని వేఱుకాదు. దేహసౌందర్యమువలన నింకొక యనర్థముకూడఁ గలదు. ఎఱ్ఱనితోలును సుంద్రని ముఖమునుదప్ప వేఱుగుణాతిశయము లేనిభార్యయందు మగనికి నిత్యపరిచితివలన ననాదరము కలిగినను పయివన్నెలుచూచి భ్రమించుటయే లోకసామాన్యధర్మమగుటచేత ననేకులకట్టిసుందరి యుపేక్షణీయయయి యుండును. అందుచేత ఘాతుకమృగములవంటి నీతిమాలినపురుషులనేకు లింద్రియదౌర్బల్యముగల యట్టి యబలలను చెడకుండ సంరక్షించుటకు మాఱుగా గోముఖవ్యాఘ్రములవలెఁ బయికిఁ బరమసాధువులవలెఁ గానవచ్చుచు లోపలఁ గావలసినంతవిష మున్నను పయి కమృతములుకు చుండెడి తియ్యనిమాటలతోఁ దమ యావచ్ఛక్తిని వినియోగించి వారిని తమ వలలోఁ బడవేయు సమస్త ప్రయత్నములను జేయు చుందురు. విద్యావివేకములు లేకపోవుటచేత యుక్తాయుక్తవిచారమునకు సామర్థ్యములేక స్వభావముచేతనే యబల లయియున్న యాసుందరులుమనుష్యరూపములనున్న క్రూరమృగములయొక్క ప్రబలప్రయత్నములకు తఱుచుగాలోఁబడి చెడుచుందురు. ఈప్రకారముగానే కేవల శరీరసౌందర్యము నే నమ్ముకొని యున్నపురుషుఁడును విద్యావివేకసంపన్నుఁడు కాకపోవుటచే నుచితానుచితజ్ఞతలేక దుస్సహవాసములు చేయుచుదుర్వ్యయములు చేయుచు తనకాలమును జూదపానాదు

యైన దుష్కృత్యములయందు వినియోగించుచు లోకోపకారకమైనయే పనికిని బనికిరాక పలుగాకులచేతమాత్రమాదరింపఁబడుచువివేకులకుఁ బరిహాస పాత్రుఁడయి చెడును. ఇటువంటి పురుషులకును స్త్రీలకును వయసులో నున్నంతకాలము తమతోడిపాటి మిత్రులుండి కాలముసుఖముగానే గడచుచున్నట్టు కానఁబడినను, వయసు జాఱినతరుత వారికి సుఖసాధనము లేవియులేక యప్పుడు తమదుస్థితినిగూర్చిపరితాప పడవలసినవారగుదురు. కాఁబట్టి తల్లిదండ్రులు తమబిడ్డ లెంతచక్కనివారైనను వారిచక్కఁదనమున కతివ్యామోహపడి గారాబముచే విద్యాబుద్ధులవిషయమయి యశ్రద్ధచేయక కుమారులకును కుమారికలకును గూడ యుక్తసమయములో జ్ఞానమును నీతిని వృద్ధిపఱిచెడు సువిద్యను జెప్పించుచు, ఉపయుక్తములైన గృహకృత్యాదులయందుదిద్దుచు,ప్రవర్తనమును చక్కఁబఱుచుచు, సాధ్యమయినంతవఱకుసమస్తసద్విషయములలోను కుశలత గలవారినిగాఁ జేయవలెను. చిన్నతనములోఁ దల్లిదండ్రు లొకవేళఁ దమ పుత్రికాపుత్రుల విద్యాబుద్ధులవిషయమయి శ్రద్ధవహింపక పోయినను, బిడ్డలయినను తెలివి తెచ్చుకొని వయస్సును సౌందర్యమునే సమస్తమునకును నమ్ముకొనక సాధ్య మయినంతవఱకు జ్ఞానమును నీతిని వృద్ధిపఱుచుకొనుచు, సర్వవిధముల యుక్తప్రవర్తనమునకయి ప్రయత్నించుచు, ఉపయుక్తములయిన గృహకృత్యాదులను చక్కఁగా నిర్వహించుటకునేర్చుకొనుచు, సంభాషణాదులయందుమృదుత్వమును రసికతను జూపుచు, ఎల్లవారికిని హృదయరంజకముగానడుచుకొనఁ బ్రయత్నింపవలెను. అట్లుండుటచే భార్యాభర్తలలో ననురాగము చిరపరిచయమువలన తగ్గుటకుమాఱుగాదినదినాభివృద్ధి చెందుచుండును; పరులవలన నంతకంతకు గౌరవము కలుగుచుండును; తమ్ము చెఱుపఁ బ్రయత్నించు దుష్టుల కవకాశము లేకుండును; మన మీలోకములో ననుభవింపఁదగినంత సుఖము కలుగును; వయసు చెల్లిన తరువాత

పశ్చాత్తాప పడవలసిన యావశ్యకము లేకపోవును; వార్ధక్య మతృప్తికిని విచారమునకును హేతువుగాక సుఖదాయకమగును; ఈశ్వరానుగ్రహమునకు యోగ్యత కలుగును. కాఁబట్టి యీలాభముల నన్నిటినిబట్టి విచారింపఁగా లోకములో గుణసౌందర్యమే మనుష్యుల నలంకరించెడి దివ్యాలంకారముగాని యదిలేని పట్టిశరీర సౌందర్య మలంకారముగాదు. యౌవన మస్థిరము; వయసులోనుండి రూపసంపదను జూచి కులుకుచున్న కాలములోనసహితము స్ఫోటకాదులువచ్చి దేహమునిండ మచ్చలు పడియు నంగవైకల్యము కలిగియు నిమిషములో సురూపము చెడి వికారరూపము కలుగవచ్చును. కాఁబట్టి యెల్లవారును రూపముచెడినను చెడని గుణసంపదను గడించుకొనుటకయి సర్వవిధముల పాటుపడు చుండవలెను,

శకునములు.

(౧౮౮౮ సం॥ సెప్టెంబరు నెల.)

——:o:——

మన దేశమునం దనేకులు శకునములయందుమిక్కిలినమ్మకము కలవారయి యున్నారు. అట్టివారు సాధారణముగా లేనిపోనిభయముచేత మనస్సునకు సంతోషము లేక నిష్కారణముగాసుఖమునకుదూరులగుచున్నారు. రాత్రివేళ కడుపునొప్పివచ్చి యెప్పుడైన కుక్కయొకటి వీధిలో తమయింటి సమీపమునం దేడ్చుట సంభవించిన పక్షమున, శకునములయందు నమ్మకమున్నవారు తా మారాత్రియంతయు నిద్రపోనక పరితపించుటయేకాక, అందువలన తమ కేమో కీడుమూడునని బహుదినములవఱకును గూడ బెంగపెట్టుకొని మనోవ్యథ పడుచుందురు; రాత్రివేళ నొక గుడ్లగూబగాని తీతువుపిట్టగాని కూసినపక్షమున, తమ కనిష్టసూచకమనియెంచుకొని తమయింట నెవ్వరో చచ్చిపోదు

రని ముందుగానే యేడ్చుచుందురు. అట్టివారికి బల్లిపాటువల్లను, పక్షి కూఁతవల్లను, తుదకు బంధువు లైనవితంతువుల యెదురుపాటువల్లను, మితిలేనిభయము కలుగుచుండును. ,,అందఱకునుశకునములుచెప్పెడు బల్లి కుడితికుండలో పడ్డద''న్న లోకోక్తిని వారు తలఁచుకొనరు కాఁబోలును ! ఆహా ! ఏమి యీమూర్ఖత! సహోదరుఁడుకూడ కార్యము మీఁద వీధిలోనికిఁ బోవలసి వచ్చినప్పుడు వితంతువైన తనతోఁబుట్టు వెదురుగా వచ్చినను పెద్దపులి యెదురైనప్పటికంటెను నెక్కుడుభీతి నొందుచున్నాఁడుగదా! ఇట్టిసమయములయందు తామాదరింపవలసిన భర్తృవిహీనలైన తోఁబుట్టుపడుచులు మొదలయినవారిని దుర్భాషలాడి మానుషస్వభావమును మఱచియున్నవారినిమన మెందఱినిజూఁచుచున్నాముకాము? ఈదేశమునందిట్టి మూర్ఖతాపిశాచముయొక్క నిరంకుశప్రభుత్వ మింకను నెంతకాల ముండునో! విద్యాదేవత తననైజ తేజముతో పోయి యంధకారబంధురము లయియున్న కుటుంబ స్త్రీల హృదయములయందుఁ బ్రవేశించి చీఁకటిలో రాజ్యము చేయుచున్న మూర్ఖతాపిశాచముయొక్కస్థానమును కదల్చినం గాని యది మనదేశమును విడిచిపెట్టుటకు ప్రయత్నింపదు. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులయిన వారు సాధ్యమయినంత వఱకు స్త్రీలలోను సామాన్యజనులలోనువిద్యయభివృద్ధియగుటకు తగినప్రయత్నముల నన్నిటిని చేయవలెను. మనుష్యులకుఁదెలియరాని శుభాశుభములను నక్కలును, కుక్కలును, కాకములును, ఘూకములును దెలుపు ననుకొనుటకంటె మూర్ఖత వేఱుండునా ? జనులలో నుండెడియీమూర్ఖత్వమును బుద్ధిహీనతను గనిపెట్టియే కదా వంచకులయినవారు దుశ్శకునములవలని దుష్ఫలములను బోఁగొట్టుదుమని, అనేకతంత్రములు పన్ని తెలియనివారివలననేకవిధములుగా మోసముచేసి ధనమునాకర్షించుచున్నారు. శకునములను నమ్మెడి యవివేకమును దెలిపెడికథల నొకటిరెంటినిక్కడ చెప్పుచున్నాను.—

ఒక యజమానుఁడు నిద్రలేవఁగానే రెండుకాకులను జూచిన యెడల మేలుకలుగునని విని, తన సేవకుని బిలిచి ప్రాతఃకాలమున రెండు కాకులు జంటగాకూరుచున్న పక్షమున వెంటనేవచ్చి తన్ను లేపవలసినదని యుత్తరువు చేసెను. నాఁటనుండియు భృత్యుఁడు తనయజమానుని సంతోషపెట్టెడుసమయ మెప్పుడు వచ్చునా యని ప్రతిదినమును నిరీక్షించు చుండెను. ఇట్లుండఁగా నొకనాఁడు ప్రాతఃకాలమున వసారాలో పరుండి కన్నులు తెఱచి చూచునప్పటికి నిద్ర లేవఁగానే కన్నులయెదుర చెట్టుమీఁద రెండుకాకులుజంటగా నాసేవకునకుఁ గానఁబడెను. అప్పుడు వాఁడు మంచిశకునమయినదని సంతోషించి, యజమానుని వెంటనేలేపి యాకాకులను జూపినయెడలఁ దనకు మంచిబహుమానము దొరకునన్న యాసతో పరుగెత్తుకొనిపోయి యాతనిని లేపి తీసికొనివచ్చెను. ఇంతలో చెట్టుమీఁదనున్న రెండుకాకులలోనొకటియెగిరిపోఁగాయజమానుఁడొక్కకాకినిమాత్రమే చూచి రెండుకాకు లుండఁగా లేపనందునకయి యాసేవకుని దిట్టముగాకొట్టెను. సేవకుఁడాదెబ్బలతో బుద్ధితెచ్చుకొని, యజమానునివంకఁ దిరిగి, "అయ్యా! నేను నేఁడు నిద్రలేవఁగానే మొట్టమొదట చెట్టుమీఁద రెండుకాకులను జంటగానుండఁగాఁ జూచితిని. ఆమంచిశకునమయినందుకు ఫలముగానాకిప్పుడు దేహమునిండ కావలసినన్ని దెబ్బలుతగిలినవి మీరపేక్షించిన యామంచిశకునము నాకువలెనే తమకును నేఁటియుదయకాలమున కలిగి యుండినపక్షమున, నా కిప్పుడు లభించిన ఫలమే తమకును పూర్ణముగా లభించియుండు నేమోయని సందేహ మగుచున్నది" అనెను. ఆమాటలకు సిగ్గుపడి యజమానుఁడు తెలివి తెచ్చుకొని నాఁటినుండి శకునములయందలి విశ్వాసము మానుకొనెను.

ఒకరా జొకనాఁడు ప్రాతఃకాలమున నిద్రలేచి కిటికీసందులో తలదూరిచి వీధిలోనికిఁ జూచెను. అప్పు డొకయరుగుమీఁద తనవంకఁ

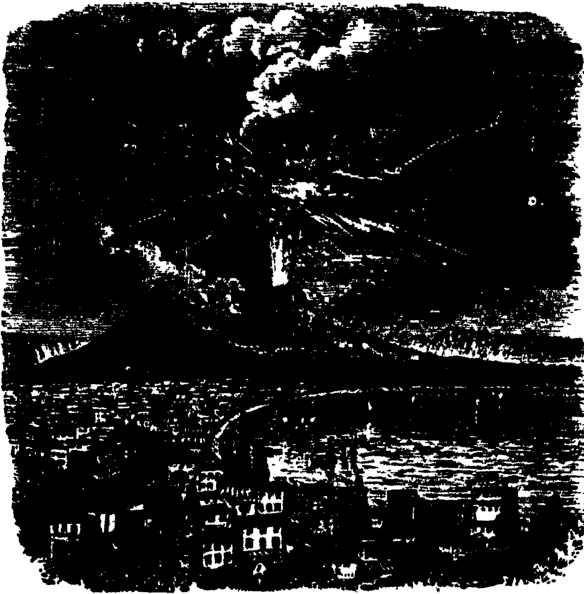
దిరిగి కన్నులు నలుపుకొనుచు నిద్రమత్తుతో నిలుచున్న యొకశూద్రుఁ డారాజున కగపడెను. అప్పుడే నిద్రలేచి కన్నులు నలుపుకొనుచున్న యాశూద్రునకును మొట్టమొదట మేడపైఁది కిటికిసందులో నుండి పయికిఁబెట్టిన యారాజుముఖమే కానఁబడెను. అంతట రాజుకిటికిసందు లోనుండు తనతలను పయికిఁదీసికొను నప్పుడు గుమ్మము నెత్తికితగిలి నెత్తురువచ్చి తలబొప్పికట్టెను. అప్పుడా రాజు తనతలకుదెబ్బతగులుట కా శూద్రుఁడే కారణమని యెంచుకొని, ఒకనాఁడు వానిమొగముచూచిన నాకే యింత యపాయకర మయినదెబ్బ తగిలినప్పుడు ప్రతిదినమును వాని మొగము చూచుచుండువారి కెందఱి కెన్నియాపదలువచ్చుచుం డునో యని యూహించి, వానిని బట్టుకొనిపోయి శిరశ్ఛేదము చేయుఁ డని రాజభటుల కాజ్ఞాపించెను. రాజభటులు వానిని బట్టుకొని వధ్య స్థానమునకుఁ దీసికొనిపోవుచు, ప్రొద్దుననేలేచి రాజుగారు నీమొగము చూచుటచేత రాజుగారికి దెబ్బతగిలినందునకయి నీకీదండనము విధింపఁ బడెనని వానితోఁ జెప్పిరి. వాఁడు తన్నుఁ జంపుటకుముం దొక్కసారి రాజుగారిదర్శనము చేయింపుఁడని వారినిబహువిధముల వేఁడుకోఁగా, వారాప్రార్థనను రాజుగారికి విన్నవించి, రాజానుమతిమీఁద రాజభటులు వానిని రాజసన్నిధికిఁ దీసికొనిపోయి నిలువఁబెట్టిరి. అప్పుడు వాఁడు చావునకు తెగించియున్నవాఁడు గాన భయపడక సాహసముచేసి, "ఓ మహాప్రభూ! దేవరవారు నేఁటియుదయముననే లేచి నాపాపపుముఖ మును జూచితిరి. అందుచేత దేవరవారి దివ్యశిరస్సునకు దెబ్బ తగిలినది. ఈపనికిమాలిన సేవకుఁడను నేఁటియుదయమున ముందుగా నేలినవారి పుణ్యముఖమునే సందర్శించెను. అందుచేత నాపాడుశిరస్సు శరీరము నుండి వేఱగుచున్నది. ఒక్కసారి నాముఖము చూచినమాత్రనే దెబ్బ తగిలినప్పుడు నిత్యమును జూచుచుండువారి కెంత యపాయకరముగా నుండునో యని ప్రభువువారికి సందేహము కలిగినట్లే నాకును దేవర

వారిదివ్యముఖసందర్శనలాభ మొక్కసారి లభించిన మాత్రముననే శిరశ్ఛేదము కలుగుచుండఁగా నిత్యమును లభించెడువారి కేమికలుగు నోయని సంశయము కలుగుచున్నది. సర్వజ్ఞులయిన దేవరవారు నాసంశ య నివారణముచేసి నాశిరశ్ఛేదము చేయింపుఁడు" అని పలికెను. రాజు వాఁడు చెప్పినదానిని వినిసిగ్గుపడి బుద్ధితెచ్చుకొని యప్పటినుండి వివేకము గలవాఁడయి శకునములు మొదలయినవి నమ్మక ప్రవర్తించు చుండెను.

కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులయినవారు శకునములని వెఱ్ఱిభ్రమ పడక గౌళిపలుకులవలనఁగాని గూబకూఁతవలనఁగాని యిటువంటి మఱి యే శకునములవలనఁగాని కీడు మేళ్ళు కలుగునని యెంచక, నిర్భయముగా ప్రవ ర్తింపవలెను. ఒకానొకప్పుడు దుశ్శకునమయినప్పుడు కీడును, మంచి శకున మయినప్పుడు మేలును నిజముగానే సంభవించినను, వాని కవి కారణములుకావనియుకాకతాళీయములుగాసంభవించి యుండుననియు తెలిసికొని వివేకియయి మెలఁగవలయును. శకునములయందు నమ్మకము గలవారికి దుశ్శకునము లైనప్పుడు వానివలన నిజముగా కీడేమియు కలుగక పోయినను ముందేమో కీడువచ్చునన్న భీతిచేత వారిమనస్సు లకు నిష్కారణముగా నొప్పి కలుగుచుండును. ఒకవేళ వారి మనస్సు లలోనున్న భయముచేత రోగాదికము వచ్చినను రావచ్చును.

— —

అగ్ని పర్వతములు

(౧౮౮౯ సం॥ సెప్టెంబరు నెల.)

ఈప్రపంచమునం దగ్నిపర్వతము లనేకములు గలవు. పూర్వకాలమునందు కృష్ణామండలములోని బొగ్గులకొండ యొక యగ్నిపర్వతముగా నుండెనని చెప్పుదురుగాని యిప్పుడు దానిచిహ్నము లేవియుఁ గానఁబడవు. ఈశ్వరానుగ్రహమువలన మనహిందూదేశమునం దుపద్రవకరము లయిన యగ్నిపర్వతము లేవియు లేవు. అందుచేత నిచ్చటిజను లగ్నిపర్వతములని వినుటయేకాని చూచియుండరు. గోళాకారమయిన యీభూమియొక్క లోపలిభాగ మగ్నిమయమయి యున్నదని ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. భూమిలోపలనున్న యగ్నిహోత్రమును మనము ప్రత్యక్షముగా చూడకపోయినను, అగ్నిపర్వతములనుబట్టి భూమియొక్క యంతరాళమునం దగ్నియున్నదని నిశ్చయముగాఁ దెలిసికోఁగలము. భూమియొక్క మధ్యభాగమునందు రాళ్ళతోను లోహములతోను గలిసి యగ్నియుండును. ఆయగ్నిచుట్టును

పెక్కు క్రోసులవఱకును రాతిబండలు వ్యాపించి యుండును. ఆరాతి బండలపయిని మన్ను మొదలయినవి చేరి భూమికి పయికప్పు గా నుండును. రాతిబండలు మొదలయినవానిలోనుండి లోపలనున్న యగ్ని యొక్క వేఁడిమిక్రమక్రమముగాపయికుబికి వెట్టకలుగుచుండును. భూమి త్రవ్వినకొలఁదిని లోపల వెట్టయధికమగుచుండును. పయినిచల్లగానున్న నేలయందు మోకాలిలోతు గొయ్యిత్రవ్వి దానియడుగుననున్నమంటి నంటిచూచినయెడల, ఆమన్ను పయిమంటికంటె వెచ్చగా నుండును. ఆ గోతినే మఱింతలోతుగా త్రవ్విన పక్షమున, అడుగునకు పోయినకొలఁదిని మన్నుయొక్క వేఁడిమి యధిక మగుచుండును. నూతులనుగానిగనులనుగాని మిక్కిలి లోతుగా త్రవ్వినప్పు డక్కడనున్న జలమునాయువు మొదలయినవి మిక్కిలి వెచ్చగా నుండును. మననూతులలోనినీరు వెచ్చగా నుండుటకు భూమిలోని వేఁడిమియే కారణము. ఈవఱకు మిక్కిలి లోతుగా త్రవ్వఁబడిన గనులుసయితమొక్క మయిలులోతయినపూర్ణముగానుండవు. మంచెస్టరునగరమునకు సమీపమున ౨౧౧౧ అడుగుల లోతువఱకును త్రవ్విన బొగ్గులగనియొక్కయడుగుభాగమునందు పయినిభూమిమీఁదనుండుదానికంటె ౨౮ భాగములు వేఁడియధికముగా నుండెను. ఈవఱకుఁ జేసిన పరీక్షలనుబట్టి శోధింపఁగా భూమిలోపల వేఁడిమి యఱువదియడుగులకొక్క భాగము చొప్పున హెచ్చుచున్నట్టు తేలినది. ఈలెక్కనుబట్టి చూడఁగా ౨౪ మయిళ్ళలోతున నున్న జలము కొలిమిలోనీరుగా కరఁగఁబడినబంగారమంత వేఁడిగానుండును. దీనినిబట్టి విచారింపఁగా భూమియొక్కమధ్యభాగమంత యునగ్నిమయమయియందున్న పదార్థము లన్నియు కరఁగి యావిరిరూపమునను జలరూపమునను నుండునుగాని ఘనపదార్థములుగా నుండవని స్పష్టమగుచున్నది. భూమి లోపల నగ్నియున్నదనుటకు వేఁడినీళ్ళబుగ్గలును భూకంపములునుగూడ నిదర్శనములుగా నున్నవి. కుండలో పాలుమొదలయినవి పోసి మంట

పట్టిన యెడల కాకచేత పాలు మొదలయినవి పొంగుచుండుట యెల్ల వారును జూచియుందురు. ఆ ప్రకారముగానే యంతరగ్నిచేత భూమి లోనిజలము పొంగి కొన్నిస్థలములలో భూమిలోని సందులగుండబహు దూరము లేచి సంతతధారగా పడుచుండుట ననేకులు వినియుందురు. అట్టి వేడినీరు గోదావరిమండలమునందుభద్రాచలమునకుఁబోవుమార్గముఁలో నొకచోట కొంతవఱకు పయికిపొంగుచుండుటయు, జనులువానిని "ఉష్ణ గుండములు" అనిపిలుచు చుండుటయు, పలువు రెఱిఁగియుందురు. ఇటువంటి యుష్ణధార ఉత్తర మహాసముద్రమునందలి యొకద్వీపము నందు మిక్కిలి వేఁడిమిగలదై రెండువందలయడుగుల యెత్తువఱకును లేచిపడుచుండును. అంతేకాక పాలకుండమీఁదఁగానినీటికుండమీఁదఁ గాని మూతపెట్టి క్రింద మంటపెట్టిన నో లోపలిజలమావిరిరూపమును వహించి పయికిలేచు చుండుటయు, దానిమూలమున పయిమూతకదలు చుండుటయు, అనేకులు కనిపెట్టి యుండవచ్చును. పయి విధముగానే భూమిలోపల కరఁగి పొంగుచుండెడు పదార్థములమూలమున భూమి కొన్ని స్థలములయందు కదలు చుండుటయుఁ గలదు. అట్టి కదలికకు భూకంపమని పేరు. భూకంపములుసాధారణముగానగ్నిపర్వతములున్న దేశములలో నగ్నిపర్వతములనుండి నిప్పులు మొదలయినవి పయికి లేచుటకు ముందుగా కలుగుచుండును. హిందూదేశము యొక్క యుత్తరభాగమునం దల్పములయిన భూకంపము లప్పు డప్పుడు కలుగు చున్నను, భరత ఖండమునందు గొప్ప భూకంపము లంతగా లేవు. డెబ్బదిసంవత్సరముల క్రిందట భరతఖండమునందలి కచ్చి దేశములో నొక గొప్ప భూకంపము కలిగి, ఏడామడల దూరమువఱకును పది యడుగులయెత్తున భూమి పయికి లేచుటయే కాక కొంత భాగము క్రిందికిదిగిపోవుటవల్లకచ్చిసింధుశాఖయేర్పడివిస్తారదేశముపట్టుగామారి పోయినది. కొన్ని సమయములయందు భూకంపమువలన భూమి కొంత

వఱకు పగిలి పట్టణములు మొదలయినవి పూడిపోయి వేలకొలఁది జనులు చచ్చుటయుఁ గలదు.

కడవలో సలసల లాడుచు కాఁగెడు నీరు చిల్లుల గుండ పయికి వెడలి పోవునట్లే, భూమధ్యమునందు కరఁగి ద్రవరూపమున సలసల లాడుచు పొంగు చుండెడు లోహాదులును భూమిలో నుండెడు మార్గముల గుండ గొప్పధ్వనితో బుస్సున పయికి లేచు చుండును. ఇట్లు కరఁగిన ద్రవపదార్థములు పయికి లేచెడు మార్గములకే యగ్ని పర్వతము లని పేరు. పయికి లేచెడి యాపదార్థవేగమువలన భూమియొక్క పయిభాగమునకు సమీపమున నుండెడు గొప్పరాళ్ళు సహిత మొక్కసమయమునందు తొమ్మిది మయిళ్ళ దూరము వఱకును పోయి పడినవి. ఆవిరి, దుమ్ము మొదలయిన పదార్థములు వందలకొలఁది మయిళ్ళ వఱకును లేచి పట్టపగలు కూడ ఆకాశమును అంధకార బంధురముగాఁ జేయును. రాళ్ళు దుమ్ము మొదలయినవి మాత్రమే కాక యగ్ని పర్వతముల ప్రక్కలనుండి లోపలినుండి కరఁగి వచ్చిన మృత్పాషాణాదుల ప్రవాహము బహు యోజనముల దూరము వఱకును బ్రవహించి దారిలో నున్న వృక్షాది సమస్త పదార్థములను కాల్చి భస్మము చేయును. నేపల్సు దేశమునందు పదునెన్మిది వందల సంవత్సరముల క్రిందట నొకయగ్ని పర్వత మాకస్మికముగా పగిలి దానిలో నుండి యగ్ని మొదలయినవి పయికి లేచినవి. అప్పుడా పర్వతసమీపమునఁ గట్టఁబడిన రెండు పట్టణములు రూపు లేకుండ పూడిపోవుటయే కాక, చుట్టునున్న దేశముకూడ నానవాలు పట్టుటకు వీలు లేకుండ మాఱి పోయినది. రాళ్ళు పడుట చేతను, దుమ్ము కప్పుకొనుట చేతను, అపరిమిత జనులు మృతులయిరి. ఆవఱకెంతో మనోహరముగ నుండిన ఫలవంత మయిన దేశ మంతయుఁ గొన్నిదినములలో పాడుపడిపోయి రాళ్ళకుప్పల తోను భస్మరాసులతోను నిండినయెడారి యైనది. అటుతరువాత పదునేను వందల సంవత్సరముల కాపర్వత ప్రాంతమున త్రవ్వుచుండఁగా నాశన

మయి పూడిపోయిన రెండునగరములలో నొకటగు పాంపేపురము బయలంబడినది. కప్పులేని మొండిగోడలుగల యాపట్టణముయొక్క పూర్వపువీధులగుండ మనుష్యు లిప్పుడుసహితము నడవవచ్చును.

ఆ భ ర ణ ము లు.

(౧౮౮౭ వ సం॥ అక్టోబరు నెల.)

——?,0,?——

స్త్రీలకువిద్యయును, వినయాదిసద్గుణములును, అలంకారములు గాని,అవిలేని లోహమయములును మణిఖచితములు నయిననగ లలం కారములు కావు. శరీరమునిండ తగిలించుకొన్న వెండిబంగారపునగలు తెలిసినవారిమనస్సులకు తమ్ము ధరించుకొన్నవారియజ్ఞతను దప్ప మఱి దేనిని చాటవు. లోహపునగలవలన నిజమైనగొప్పతన మేమియు రాదు. దొరతనమువారు నేరములు చేసినవారికాళ్ళకు మాత్రము సంకి ళ్ళను పేరుగల లోహపుకడియములను వేసెదరు. మూఢురాండ్రయిన స్త్రీలో తమకు తిండికిలేకపోయినను, బిడ్డలవిద్యకు లేకపోయినను,మఱిదేనికిలేక పోయినను విచారింపక భర్తలను బాధించి వారిచేత అకార్యములను సహితము చేయించి వారిని ఋణములపాలుచేసి తమకాళ్ళకును వ్రేళ్ళ కును కరములకును శిరములకును మెడలకును నడుములకును సర్వాంగ ములకును సంకిళ్ళవలె గొలుసులు మొదలయినవి తగిలించుకొందురు. ఇట్టి నగలు పెట్టుకొన్నవారిని జూచి వారివంటిమూఢులు సంతోషించి నను వివేకము గలవారిదృష్టియందు వారు పరిహాసపాత్రురాండ్రు గాక పోరు. సింహమునకుం గలస్వాభావికతేజము కుక్కకు వేయినగలు పెట్టి నను రాదు. సౌందర్యముగలవారికినగలక్కఱలేకయేవారిసౌందర్యము ప్రకాశించును; నగలవలన వారిసౌందర్యము మఱుగుపడినను పడును

సౌందర్యము లేనివారికి లక్షనగలు పెట్టినను క్రొత్త సౌందర్యము రాదు; నగలవలన వారియంగవికారము హెచ్చయినను కావచ్చును. లోకములో నెమలికందము తెచ్చుటకయి దానికి రంగులు వేయవలెనా? మూఢు లొకవేళ రంగులువేసినను,ఆరంగులవలన దాని సౌందర్యము చెడునుగాని వృద్ధియగునా? కాకికి రంగులువేసినను నెమలితోసమానమగునా? ఇట్టి పై వేషములవలన నేమియు ప్రయోజనము లేదు. స్త్రీలకు విద్యయును సుగుణములును మాత్రమే గౌరవమును దెచ్చెడియలంకారములు. అటుపిమ్మట దేహారోగ్యము గలిగి గుణవంతు లయియున్న బిడ్డలు గొప్పయలంకారములు. పూర్వ మొకధనికురాలయిన స్త్రీ తన దేహము నిండ రత్నాభరణములను ధరించుకొని తనకునగ లున్నవన్న గర్వముతో నొకబీదస్త్రీనిజూచి నీకుఁగలనగలు మా పెదవాయని యడిగెను. ఆబీదస్త్రీ తన్నామె నగలు లేవని పరిహసించు చున్నదని తెలిసికొనియుచింతనొందక, నాకునీకున్న వానికంటెమంచినగలుకలవుచూపెదను తాళు మని లోపలికిఁ బోయి యాడుకొనుచున్న తనకొడుకును కూఁతును దెచ్చి చూపెను. అప్పు డాధనికురాలు సిగ్గుపడి తలవంచుకొనెను.

లోహమయములయిన యాభరణములు శరీరమునకు నిజమయినయలంకారములు కాక పోయినను, మూఢులు నగలుగలవారినిధనము గలవారిని జూచి యాదరించి గౌరవింతురు. కన్నతల్లిదండ్రులు సహితము తమబిడ్డలలో ధనహీనులకంటె ధనికుల నెక్కువగా నాదరింతురు. అది యెంతయు కానిపని. పూర్వకాలమునం దొకస్త్రీకి కొమార్తెలు పలువు రుండిరి. వారిలోనొక్కతె తక్కినవారికంటె పేదదిగానుండెను. అందుచే తల్లి యాపేదకొమార్తెను దానిమగనిని తిన్నఁగానాదరింపక తక్కినయల్లుండ్రకును కొమార్తెలకును పీటలు వేసి కూరుచుండఁబెట్టి భోజనములు పెట్టి గౌరవించి, వీరికిపీటలువేసి గౌరవింపక యనాదరము

చేసెను. ఈబీదచిన్నది బంగారుభూషణములు, లేకపోయినను సుగుణ భూషణములు కలదిగనుక, తల్లిమీఁద నెంతమాత్రమును కోపపడక భర్తతో పుట్టినింట కొన్నిదినము లుండి తరువాత భర్తయింటికి వెళ్ళెను. ఆటుతరువాతకొంతకాలమున కామెభర్తకుగొప్పయుద్యోగమయి నందున, వారునుగొప్పవారయి నగలు మొదలయినవి సంపాదించుకొని గొప్పతనమును పొందిరి. ఇట్లు కొంతకాల మున్నతరువాత నొకనాఁడామెతనభర్తతోఁ గలిసిమరలపుట్టినింటికిఁ బోయెను. ఉప్పుడామెతల్లి కూఁతురు వచ్చుచున్నదనివిని యెదురుగాపోయి తీసికొని వచ్చి సమస్త గౌరవములును జేసిపిండివంటలు మొదలయినవిచేసెను. పెద్దవిస్తరివేసి విస్తరినిండ బహు విధము లయినకూరలును పిండివంటలును వడ్డించి పెద్దపీటవేసి తల్లి కొమార్తెను కూరుచుండుమని పిలిచెను. అప్పుడామె తల్లిని దగ్గఱ కూరుచుండఁబెట్టి, తనశరీరమున నున్ననగలనొక్కటొకటి నే తీసిపీటమీఁదఁబెట్టివిస్తరిలోవడ్డించినయుత్తమపదార్థములనువానికి నివేదన చేయుచు, "ఓముురుగులారా! మీరు బూరెలను భక్షింపుఁడు. ఓచంద్రహారములారా! మీరు గారెలను తినుఁడు. ఓకంకణములారా! మీరుపరమాన్నమునుతినుఁడు." అని వేరువేరువరుసలచెప్పి, తానుక్రింద కూరుచుండి తనకుసామాన్యమైనయన్నమునుపప్పునుమజ్జిగయువడ్డింపుమని తల్లినడిగెను. అదియేమని తల్లియడిగెను. అందు కామె "నేను మీమునుపటి కొమార్తెనేకాని క్రొత్తదాననుగాను. ఇప్పుడుక్రొత్తగా వచ్చిన వీనగలుమాత్రమే. ఈనగలమూలమున నే మీ రీదినమున నిన్ని పిండివంటలు చేసితిరిగాన, అవియన్నియు వానివేకాని నావికావు. నగలు లేక యీప్రకారముగా నున్నప్పుడు న న్నెట్లాదరము చేసితిరో యిప్పుడును నా కాయాదరమునే చేసి, అప్పుడు పెట్టుచు వచ్చినభోజనమునే యిప్పుడును పెట్టుఁడు. నా కదే పరమసమ్మతము" అని పలికెను. తల్లి యామాటలకు సిగ్గుపడి తలవంచుకొని యూర కుండెను. ఈప్రకారము

గానే ధనవంతుల ధనమువలన తమకేమియు లాభము లేకపోయినను వారి ధనమునుజూచి వారికి విందులుచేయుచు, ఆదరింపవలసిన బీదల కాపత్సమయమునందైన నన్నము పెట్టక యనాదరించుచుందురు. అట్టి వారికథనువిని బుద్ధి తెచ్చుకోవచ్చును. వినయమును, శాంతతయు, భూతదయయును, ఈశ్వరభక్తియును, భర్త్రనురాగమును స్త్రీలకమూల్యాలంకారములుగాని తుచ్ఛములయిన లోహములునురాళ్ళును గావు. స్వర్ణాలంకారములు నిమిషములో నశించును; వినయాదులు దేహము నశించిన తరువాతను స్థిరముగానుండును. వెండిబంగారు నగలవలన నొకప్పుడు ప్రాణమానములకు భంగముకూడ కలుగును; వినయాదులయినగుణాలంకారములవలన ప్రాణమానములకు రక్షణము కలుగును. కాబట్టివివేకురాండ్రెప్పుడునుగుణాలంకారములకై ప్రయత్నముచేయుచుండవలెను కలిగినవారు తగుమాత్రపునగలు పెట్టుకొన్నను పెట్టుకొనవచ్చునుగాని యెరువులు తెచ్చుకొనియు ఋణములు చేసియునగలు పెట్టుకొనుటకంటె బుద్ధిహీనత వేఱులేదు. ఎరువులసొమ్ము లెప్పుడును బరువులచేటుకదా!

జీవ కారుణ్యము.

(౧౮౮౭ వ సం॥ నవంబరు నెల.)

ఈశ్వరారాధనముచేయుట యెల్లవారికినిధర్మమెట్లగునోయట్లే సమస్తజనులకును జీవకారుణ్యముగూడ పరమధర్మమయియున్నది. ఈశ్వరసద్భావమునందు నమ్మకము లేనినాస్తికులవంటివారు సహితము జీవకారుణ్య మవశ్యముగా నుండవలసినదనియే బోధించు చున్నారు. మనకు జీవకారుణ్య మున్నందుకు ఫలములుగా మనమూలమున లోక

మునకు కలుగవలసినవి యుపకార శూన్యత్వమును సాధుజనోపకార మును, కాఁబట్టి మన మొకవేళ నెల్లవారికిని నుపకారముచేయ శక్తులము కాకపోయినను, ఎవ్వరికి నపకారమునయినను జేయకుండవలెను. జ్ఞానహీనులకు జ్ఞానదానమువలనను, ఆపన్నులకు దుఃఖశాంతి చేయుట వలనను, రోగపీడితుల కౌషధాదు లిప్పించుటవలనను, స్వదోషము వలనఁగాక ముదిమి వలనను క్షామాదులవలనను చోరబాధలు మొదలయినవానివలనను బీదతనమును బొందినవారి కన్నవస్త్రాదు లిచ్చుట వలనను, లోకులకు మనము చేయవలసినయుపకారములుబహువిధము లయియుండును. కాఁబట్టి మానవదేహమునుధరించినవారందఱునుశక్తి వంచనలేక యావశ్యకమయినప్పు డెల్లలోకమునకేదోచేతనయినయుప కారము చేయుచుండవలెను. పెట్టెలలో కావలసినంతధనమును దేహములనిండ మోయ నన్నినగలును ఉన్నవారుసహితమనేకులు కాటకపుదినములయందయిన నొక్కబీదవానికి పట్టెడన్నమును పెట్టినపాపమునఁ బోవకున్నవారిని మన మెఱుఁగుదుము. అట్టిలోభులజన్మములు నిరర్థకములు. వేయికుటుంబము లన్నములేక బాధపడు చుండఁగా, వేయికుటుంబముల యన్నమును జేర్చియొక్కయబల వెండిబంగారునగల రూపమున తనశరీరముమీఁద వేసికొని మోయలేక తిరుగుచు కులుకు చుండుటవలన నేమియాధిక్యము వచ్చును? బంగారపునగ లెన్నియైనను స్త్రీకొక్క పరోపకార మనెడుదివ్యాభరణముతో సమాన మగునా? ఈశ్వరుఁడు మనయందు దయగలవాఁడయి భూమిసస్యాదులిచ్చునట్లును పంచభూతములును సమస్తసౌఖ్యముల నిచ్చునట్లును జేసినిరంతరమును మనకు మహోపకారము చేయుచున్నప్పుడుమన మాతనిచేతసృజింపఁ బడిన మనతోడిమానవులు కష్టపడు చుండఁగాఁ జూచి యుపకారము చేయకుండుట న్యాయమగునా? పరోపకారమువలన లభించుపుణ్యము మాత్రమే మన మీలోకమునందలిసుఖదాయకములయిన సమస్తపదా

ర్థములను విడిచి పోయినతరువాత పరలోకసుఖమున కనుకూల మయిన యమూల్యధనముగా నుండును.

ఇట్లు పరోపకార మందఱికిని ధర్మమయినందున జనులు పరస్ప రోపకారమువలననె జగత్తునందు నిజమయిన సుఖమును పొందుదురుగాని యుపకారశూన్యత్వమువలన నెవ్వరును సుఖపడరు. మానవహృదయ ములు పరులవిషయమున ప్రేమచూపుటకును పరులవలన ప్రేమను పొందుటకు ననుసృజింపఁబడినందున, ఆ రెండును గలిగియున్నప్పుడు మాత్ర మే యవి లోకములో నిష్కళంకమయిన యానందమును పొందును. పరులను ప్రేమించి వారివలని ప్రేమను పొందనివారికి సత్యమయిన హృద యానందము గలుగదు. మనము లోకమును ప్రేమింపనియెడల మనలను మాత్రము లోక మెట్లు ప్రేమించును? మనమితరులయెడల దయగలవార మయి స్నేహమును జూపుచుండెడుపక్షమున, వారు మనయెడల దయ గలవారయి మనమీఁద స్నేహమును చూపకుండఁ జాలరు. ఇతరులయెడల దయగలిగి యుండవలెనని జాతిమతాదులవలనఁ గలిగిన దురాచారముల ననుసరించి వారియనుగ్రహమునకు పాత్రులమగుటకయి మన మెన్నఁడును ప్రయత్నపడఁగూడదు. మనము సదా సత్యమునే గ్రహించుచు జనుల దురాచారముల ననుసరింపక యీశ్వరప్రీతిని పొందుటకయి మాత్రమే ప్రయత్నించుచు వచ్చినపక్షమున, మన మంచితనమువలనను పరిశుద్ధ చింతవలనను కాలక్రమమున మనలను మొదట ద్వేషించువారు సహి తము కడపట ప్రేమించువారయి మిత్రులగుదురు. లోకమున కంతకు నుప కారము చేయుట యొక్కని కెవ్వనికిని సాధ్యముకాదు గనుక, మనము మొట్టమొదట నిరుగుపొరుగులవారిని బంధువులను ప్రేమించుటకు నేర్చు కొనవలయును. వారిని ప్రేమించుటకు గుఱుతుగా వారి మనస్సులకు నిష్కారణముగా నొప్పికలిగించెడు పనులను మన మెప్పుడును చేయకుండ వలెను; మన పశువులు మొదలయినవి వారితోఁటలలోను దొడ్లలోను పడి

పయిరులను పువ్వులచెట్లను మేయకుండులాగునను, మనబిడ్డలు మొదలయినవారు వారిబిడ్డలు మొదలయినవారితో పోట్లాడి తొందరకలుగఁ జేయకుండులాగునను, చేయవలెను; మన మెప్పుడును వారితో జగడములాడక వారియాపత్తునుమనయాపత్తువలెఁజూచుచువారికిచేతనయినంత సాయమును జేయుచుండవలెను; అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా వారిని మంచిమార్గమునందు నడిపించుటకై సమస్త ప్రయత్నములును జేయుచుండవలెను. ఈప్రకారముగా మనము చుట్టుపట్లవారివిషయమునను బంధువర్గము విషయమునను ప్రవర్తించుట కలవాటు పడినపక్షమున, మనప్రయత్న మక్కఱలేకయే మనము పరులవిషయమునఁగూడ దయగలిగి యోగ్యముగా ప్రవర్తించుటకు నేర్చుకొందుము. తెలిసినవారు పరులనుగూడ తమవలెనే భావించుకొనుచు, వారిసుఖమును తమసుఖమునుగాఁ జూచుకొనుచు, భగవత్కుటుంబమైన యీలోకములోని సమస్తప్రజలను తోఁబుట్టువులవలెనెంచి తమకష్టములకైనసహించి వారిక్షేమమునిమిత్తము పాటుపడు చుందురు.

హిందూసుందరుల ప్రస్తుతస్థితి.

(౧౮౮౮వ సం॥ డిసెంబరు నెల.)

—:(0):—

ఈభరతఖండమునం దిప్పుడున్న స్త్రీలస్థితికిని పూర్వకాలమునం దుండిన స్త్రీల స్థితికిని మిక్కిలి వ్యత్యాసము గలదు. పూర్వకాలమునందలిసుందరులు విద్యలయందును కళలయందును పాండిత్యము కలవారయి పురుషుల కుపదేశము చేయఁదగినంత మంచిదశయందుఁగూడనుండుచువచ్చిరి—వేదమునందు వర్ణింపఁబడిన గార్గి, మైత్రేయి, మొదలయినవారినే యిందుకు నిదర్శనముగాఁ జెప్పవచ్చును; ఆకాలమునందలి స్త్రీలు వేదవేదార్థము లెఱిఁగినవారనిచూపుటకు శకుంతల మొద

లయిన వారినిదృష్టాంతముగాఁ గొనవచ్చును; యజ్ఞాదులయందునువివాహాదులయందును స్త్రీలు పఠింపవలసినమంత్రము లుండుటయె మన పూర్వులు స్త్రీలు భాషాపాండిత్యము కలవారయి మంత్రార్థములనెఱిఁగి యుండవలెనని యుద్దేశించినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఆకాలమునందు స్త్రీలు పురుషులవలెనే గౌరవింపఁబడు చుండిరి గాని యిప్పటివలె గదులలో మూసిపెట్టఁబడు చుండలేదు. వారి కట్టిస్వాతంత్ర్యములు పూర్వకాలమునందుఁ గలిగియున్నవని చూపుటకుసీత మొదలగుక్షత్రియస్త్రీలు సహితము భర్తలతో వచ్చి సభలలో సింహాసనములమీఁదఁ గూరుచుండుచువచ్చినవార్తనుసూచించుటకంటెవిశేషమేమియుఁజెప్పనక్కఱలేదు. ఇవియవియుని వేఱుగఁజెప్పనేల? ఆకాలమునందలి స్త్రీలకుండవలసిన స్వాతంత్ర్యముల నన్నిటిని వారు గలిగియుండిరనుటకుసందేహము లేదు. వారి కప్పుడున్నవిద్యాప్రభావమునుబట్టి వారట్టిగౌరవములకును స్వాతంత్ర్యములకును నర్హురాండ్రయి యుండిరి. మనపూర్వులు గృహిణీధర్మములను వివరించుచు, భర్తకు భార్యమంత్రివలెనాలోచన చెప్పవలెననియు తల్లివలె నుపచారము చేయవలెననియు గురువువలెహితోపదేశము చేయ వలెననియు వైద్యునివలె శరీరారోగ్యమును కాపాడవలయు ననియు చెప్పియున్నారు. ఇటువంటిపనులను యుక్తముగా నిర్వహింపఁ గలుగుటకు స్త్రీ లెంతటివిద్యావతులుగా నుండవలయునో చెప్పుటకంటె నెవరికివా రూహించుకొనుటయే సులభముగా నుండును. జ్ఞానమూలమయిన విద్యానిక్షేప మేహేతువుచేతనోక్రమక్రమముగా మనదేశపుస్త్రీలను విడిచిపోయినది. ఆవిద్యాధనముతోనే వారికిఁగల సమస్తలాభములును సమస్తస్వాతంత్ర్యములును క్రమక్రమముగా నశించుచు వచ్చినవి. కడపట స్త్రీలకు విద్యకావలయునాయని సంశయపడునంత దురవస్థ మనదేశమున కిప్పుడు పట్టినది. స్త్రీలు విద్యావిహీనురాండ్రగుటచేమూఢత్వములోమునిఁగియుండిసంసారభారమును చక్కఁ

గా నిర్వహించుటలో మునుపటివలె పురుషులకు సహాయురాండ్రు కాఁ జాలకున్నారు. అందుచేత పురుషులకు స్త్రీలయందు పూర్వకాలమునం దుండెడు గౌరవ మంతయు తగ్గిపోయినది; ఏవిషయమునం దయినను స్త్రీల నాలోచన యడుగుటయే యనర్థదాయకమని సామాన్యముగా పురుషు లిప్పుడుభావించు చున్నారు. అందుచేతపురుషు లనేకులు స్త్రీల యొక్క యభిప్రాయమునుగానియంగీకారమునుగాని పొందకయేవారిని వివాహ మనుమిషమీఁద నంగహీనులకును వృద్ధులకునుగూడఁ గట్టి పెట్టు చున్నారు. మానవదేహమునకలంకారమయిన విద్యాభూషణము వారికి లేకుండఁజేసి లోహపునగలనుమాత్రము పెట్టి తమ వేడుకనిమిత్త మయి వారిని తోలుబొమ్మలవలెఁ జేయు చున్నారు; వారిని గృహయజమానురాండ్రను గాఁ జూడక తమ యుపచారమునిమిత్తమయి దాసులనుగాఁ జేయుచున్నారు. పురుషులు స్త్రీలవిషయమునఁ జేసినయిట్టి యన్యాయములవలన స్త్రీలనుమూఢురాండ్రనుగాఁ జేసిచెడఁగొట్టుటయే కాక తాము నువారితోడిపాటుగా మూఢశిరోమణులయి చెడిపోవు చున్నారు. అందుచేత పురుషులలోఁగూడనిజమయినయీశ్వరభక్తియు సద్వర్తనమును బోయి మూఢభక్తియు నీతిరాహిత్యమును వర్ధిల్లు చున్నవి. దానినిబట్టి నిజమయినసౌఖ్యమును సంతోషమునులేకయనేకులకు భూతలస్వర్గముగా నుండవలసినగృహము మహారణ్యమువలెనగు చున్నది. ఏయింటఁజూచినను నైకమత్యమునకు మాఱుగా కలహములును మనస్తాపములును పెరుగుచున్నవి. ఈస్థితియంతయు పురుషుల లోపమువలనను స్వప్రయోజనపరత్వమువలనను గలుగుచున్నదే కాని స్త్రీలదోషమువలననణుమాత్రమునుగాదు. ఏకాలమునందును ఏదేశమునందును తమస్త్రీలను మంచిదశకు తీసికొనిరాక తాముబాగుపడినపురుషులు లేరు. తాము బాగుపడఁ దలఁచినపక్షమున ముందుగా తమస్త్రీలను బాగుచేయవలెను. స్త్రీలబాగే పురుషులబాగు ; స్త్రీలదోగే

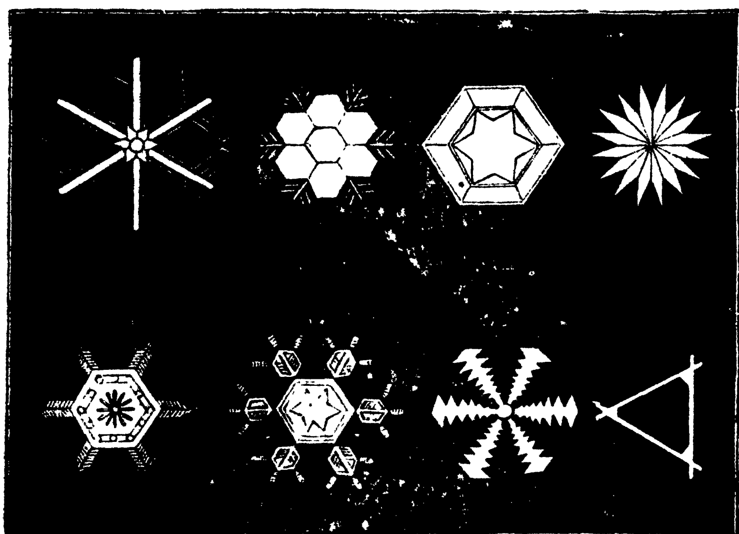
పురుషులయోగు. కాఁబట్టి పురుషులు తమయోగక్షేమాభివృద్ధి నిమిత్తమే మూఢురాండ్రయినయిప్పటి స్త్రీలను తొంటి యుత్తమదశకు మరల దీసికొనివచ్చుటకయి ప్రయత్నింపవలెను. స్త్రీల యభివృద్ధినిమిత్తమయి యెక్కడెక్కడ నుత్తమపురుషులు చేయుప్రయత్నములకు మూఢతాపిశాచావేశముచేత స్త్రీలే ప్రతిబంధకారిణు లగుచున్నారు. ఇంటివద్ద స్త్రీలసాహాయ్యమున్నంగాని కులాచార మతాచారవిషయములయందు పూర్వాచారములకు విరుద్ధములయిన నూతన సదాచారములను నెలకొలుపుట పురుషులకు సాధ్యముకాదు. కాఁబట్టి పురుషులు తమ స్త్రీలను మూఢదశయందుంచియే దేశమున కేమొమహోపకారమును జేయుదు మన్నదురహంకారమును విడిచి వారితోడ్పాటును బొందియే సత్కార్యములను జేయఁజూడవలెను. స్త్రీలసాహాయ్య మున్నప్పుడే పురుషులకు విజయముగలిగి లోకమునకు సత్యమైన యుపకారము కలుగును. సద్విషయములలో స్త్రీలతోడ్పాటును పొందఁదలఁచినపక్షమున ముందుగా వారి నాశ్రయించియున్న మూఢతాపిశాచము తొలఁగునట్లుగా వారిని విద్యావతులను గానువివేకురాండ్రనుగాను జేసి మనకు సరియైనతోడ్పాటు చేయుటకు వారిని శక్తురాండ్రను జేయవలెను.

——:(0):——

మంచుగడ్డ.

(౧౮౮౮ వ సం॥ డిసెంబరు నెల.)

—)○(—

వాయువునందుఁ గలిసియున్న పదార్థములలో నొకటినీటియావిరి యని ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానము కలవారి కందఱికిని దెలియును. అది మనకంటికగపడకపోయినను కొంచెముగానో గొప్పగానో వాయువునం దెల్ల నుండును. కుంపటిగాని పొయ్యిగాని యున్నయింటిలోనిప్పు మండు చుండునప్పుడు గాలి వెచ్చగా నుండుటకు కారణము గాలిలోని యావిరి నిప్పుసెగచేత నింకిపోవుటయే. నీటియావిరి తనసూక్ష్మరూపమును విడిచి స్థూలరూపముపొంది దృశ్యమయినప్పుడది యాయాస్థితి కనుకూలము గా మంచనికాని జలమనికాని చెప్పఁబడును. చల్లనిగాలిలోకంటె వేఁడి గాలిలో నీటియావిరి విస్తారముగా నిముడఁదగియుండును, దీని కొకచిన్న నిదర్శనమును జూపవచ్చును. మనము శ్వాసము విడుచునప్పు డెల్లను శ్వాసాశయములలోనుండి నీటియావిరి పయికివచ్చు చుండును. వేఁడి

యధికముగా నున్నందున గాలిలో తత్క్షణమే కలిసి పోవుటచేత వేసవి కాలమునం దాయావిరి మనకన్నులకు గోచరముకాదు; వేఁడి తక్కువయయి గాలి చల్లగా నున్నందున శీతకాలమునందు మనము శ్వాసము విడువఁగానే దానిలోని నీటియావిరి మనకన్నులకు స్పష్టముగా కానఁబడును. గాలి చల్లపడినకొలఁదిని దానికినీటియావిరిని తనలో నిముడ్చుకొనెడుశక్తి తక్కువయగు చుండును గనుక, అప్పుడందులోనియావిరి దట్టమయి నేత్రముల కగపడుచుండును. సూర్యుఁడు చక్కఁగా ప్రకాశించు చుండెడు మధ్యాహ్నకాలమునందు మం చేమియుంగానఁబడక సాయంకాలమునం దెండ చల్లపడి గాలి చల్లనయినకొలఁదినిపొగవలె నాకాశమునందు మం చనఁబడెడు దట్టమయిన నీటియావిరి కానఁబడు చుండుట కిదియే కారణము. ఇది విన్నతరువాత నీయావిరియంతయు వాయువులోని కెట్లువచ్చు నని మీకు శంక కలుగవచ్చును. మనమొక మూకటిలో కొంచెము నీరుపోసి బయిటను గాలిలో పెట్టెడుపక్షమున నందలిజలము క్రమక్రమముగా తగ్గుచువచ్చి కొన్ని దినములలోనదృశ్యమగుట యెల్లవారునుగని పెట్టియుందురు. ఇట్లు జలముమాయమగుటకు దానిని వాయువు తనలోనికి పీల్చుకొనుచుండుటయే కారణము. చల్లగాలికంటె వేఁడిగాలి తనలో నెక్కువనీట నిముడ్చుకోఁ గలిగినందున, జల మావిరిరూపమును పొంది వాయువులోఁ గలియు చుండుట రాత్రి కంటె పగలును, శీతకాలమునకంటె వేసవికాలమునందుననధికముగా నుండును. మనము తడిబట్టల నిండ్లలో నాఱఁగట్టినప్పుడు మబ్బువేసి చల్లఁగానున్న దినమునకంటెనితరదినములయందు వేగిరమాఱుచుండుట కిదియేకారణము. అంతేకాక గాలి లేకున్నప్పటికంటెగాలియున్న సమయమునందు తడిబట్టలు వేగముగా నాఱుచుండుటయుమనముచూచుచున్నాము. ఇందునకుఁ గారణము గాలి కదలకుండునప్పుడుక్రొత్తగాలి వేగముగా రాకుండుటచేత విశేషజలము నావాయువు తనలో నిముడ్చు

క్కో లేకుండుటయు, గాలి విసరుచుండునప్పుడు ప్రతిక్షణమును క్రొత్త గాలి వేగముగా వచ్చుచు పోవుచు నుండుటచేత వచ్చిన గాలియెల్లను ప్రతిక్షణమును కొంతజలమును తనలోనికి పీల్చుకొనుచుండుటయు,తప్ప మతియేమియుఁ గాదు. తాను వహింపలేనంతటి కంటె నెక్కువనీటి యావిరి వాయువులో నెప్పుడుచేరునో యప్పు డది సాంద్రీభావమును పొంది నేత్రములకు దృశ్యమగు చుండును.

సూర్యాస్తమాన మయినతరువాత గడ్డిమీఁదమంచుపడితడిగా నుండుటయు, ఉదయకాలమునందు మనము లేచి సంచారము వెడలి నప్పుడు చెట్లమీఁదను నదులమీఁదను పర్వతములమీఁదను పొగవలె మంచు క్రమ్మియుండుటయు, మనము తెలుచుగా చూచు చున్నాము. ఈమంచంతయు సూర్యోదయ మయి యెండయెక్కినకొలఁదినిమరల కరఁగిపోయి మరలనదృశ్యమగుచుండుటయుమనముచూచు చున్నాము. దీనివలన గాలి చల్లపడుటవలన దానిలోనావఱ కిమిడియున్న యావిరి దట్టమయి హిమరూపమునో జలరూపమునో పొందునని తేలుచున్నది. ఆవిరి మొట్టమొదట మిక్కిలి సూక్ష్మరూపము కలదిగానేయున్నను, ఆకర్షణశక్తివలన నాసూక్ష్మాణువులన్నియు నొకటిగాఁ జేరి పెద్దపెద్దనీటి బొట్లుగానేర్పడు చుండును. ఈహేతువుచేత నేమనము ప్రాతఃకాలమున లేచి యెండరాకమునుపు పోయి చూచినయెడల, ఆకులమీఁదను గడ్డి మీఁదను మంచుచేత నయినసీటిబొట్లను జూచుచున్నాము. రాత్రివేళ మేఘావరణము లేనప్పుడు భూమి తనలోనియుష్ణమును పయికి విడుచు చుండును. కాఁబట్టి భూమి వేగముగా చల్లపడఁగా దానితోఁ గూడ దానిసమీపమున నున్నగాలి చల్లపడుచుండును. అందుచేత చల్ల పడిన యాగాలి తనలో నున్నయావిరి నంతను నిముడ్చుకో శక్తికలది కాకపోవుటచేత, అధికము గానున్న యావిరిదట్టమయి గడ్డి చెట్లుమొద లయినవానిమీఁద నిలిచిచుంచుబిందువులగును. ఈప్రకారముగానేగాలి

చల్లనిపర్వతశిఖరములయందు సోఁకుటచేత వానిచుట్టు నుండు గాలి యంతయు చల్లబడి యందులోనియావిరి సాంద్రమయి పర్వతశిఖర ములచుట్టును గొడుగువలె మంచు గాని మేఘములుగాని యేర్పడుట సంభవించు చున్నది. ప్రొద్దెక్కిన కొలఁదిని పర్వతశిఖరములచుట్టును జేరినమంచును మేఘములును కరఁగి మరల గాలిలో కలిసిపోవును. మిక్కిలిసూక్ష్మమయి యాకాశమునఁ గ్రిమ్మి నేత్రములకు దృశ్యమగు చుండునీటియావిరిని మనము పొగమంచని చెప్పుదుము. ఒక్కపర్వత సమీపములయందు మాత్రమేకాక యితరస్థలములయందుఁగూడగాలి చల్లపడినచోట్ల నెల్లను ఆకాశమునందు మేఘము లేర్పడి యెండయెక్కిన కొలఁదిని మరలతఱిగి క్రిమక్రమముగా నదృశ్యము లగుచుండును. ఆకాశమునందు మేఘములెప్పుడేర్పడినను గాలిచల్లబడుచుండుటచేతనే కలుగు చుండును. మొట్టమొదట చేటలవలె చిన్న చిన్న మేఘశకలము లేర్పడి తరువాత నవియన్నియు నొకటిగాఁజేరి పెద్ద మేఘమయియాకా శమున వ్యాపించి యందలిజలము వర్షరూపమున భూమిమీఁద కురియ నారంభించును. భూమిమీఁద కురిసెడువర్షమంతయు భూమిలోనుండి యు నదులలోనుండియు సముద్రములు మొదలయినవానిలోనుండియు నావిరిరూపమున లేచివాయువులోగలిసినజలమువలన నేకలుగుచుండును. మేఘములోనిజలము వర్షరూపమున కురియుటయేకాక గాలి మిక్కిలి చల్లపడినప్పుడు గడ్డకట్టి మంచుగడ్డలరూపమునఁ గూడ భూమిమీఁద పడును. ఆమంచుగడ్డను మనము గిదులలోనికి తెచ్చియుంచినయెడల వెంటనే కరఁగనారంభించి జలరూపమునుపొందును. దీనినిబట్టిచూడఁగా నీరు మూఁడుభిన్నరూపములను పొందియుండవచ్చునని తేటపడుచున్నది. ఇందు మొదటిరూపముకన్నులకదృశ్యమయిసూక్ష్మభావమునుపొందెడి యావిరి; రెండవరూపము పలుచగానుండి ప్రవహించుస్వభావము గల జలము; మూఁడవరూపము రాతివలె గట్టిగానుండెడు మంచుగడ్డ. ఉతి

శీతలదేశములందలి నదులు సరస్సులు మొదలయినవానిలోని జలము సహితము పయిభాగమునందు గడ్డకట్టు చుండును. శీత మెంతయెక్కువగా నుండునో యీగడ్డ యంతగట్టిగా నుండును. ఒకానొకప్పుడు శీత మత్యధిక మయినయెడల సరస్సులు మొదలయినవాని జల మంతయు గడ్డకట్టును. పయికి చూచునప్పుడు మంచుగడ్డలు రూపములేనివిగా కానఁబడినను పరీక్షించి చూచినయెడల పయిపటమునందుచూపఁబడినట్లు వివిధచిత్రరూపములను గలిగియుండును. మన మొకమంచుగడ్డ ముక్కను దెచ్చి సూక్ష్మ మయినముక్కలుగా విఱుఁగఁగొట్టి వానిని నల్లగుడమీఁద వేసి పరిశీలనతోఁ జూచినపక్షమున, ప్రతిసూక్ష్మశకలమును నక్షత్రాకారముగానుండి యాతేసికిరణములతోఁగానఁబడును.

వాయువులోఁ జేరెడుజలము మంచురూపమునను వర్షరూపమునను భూమిమీఁదపడుచుండుటయేకాకయొకానొకప్పుడువర్షోపలరూపమున రాళ్ళవలె క్రిందపడుచుండును. ఈవర్షోపలములనే మనవారు వడగండ్లని చెప్పుదురు.

గర్వము.

(౧౮౮౫ వ సం॥ జనేవరి నెల.)

—)o(—

ఎవ్వరును తాము గొప్పవారమనియు తమయందాధిక్యముకలదనియు తలఁచుకొనఁగూడదు. అట్లుతమలోపల భావించుకొనుటవలన గర్వముకలిగి యనేకము లయినకష్టములను జేయును. ఎవ్వరైనను స్వవిషయమే విస్తారముగా మాటాడుకొను చున్నను ఆత్మస్తుతిచేసికొను చున్నను, తామే గొప్పవార మని లోపల నహంభావమున్నట్లు మఱి యేవిధముగాఁ గన బఱిచినను,జనులదృష్టియందట్టివారుపరిహాసపాత్రులుగా నుందురు. కాఁబట్టి యెల్లవారును నిజముగాతమ కెంతయోగ్యత

కలిగియున్నదో యంతకంటె నెక్కువవారుగా కనఁబడుటకయి ప్రయత్నింప కుండవలెను. అంతేకాక లోకమునందలి మన యల్పత్వమును భావించుకొని యొకవేళ మనయం దేదోయోగ్యతయున్న దనుకొన్నను గర్వపడక యడఁగిమడఁగి యుండవలెను. అట్లు వంగియుండుటచేతినే లోకములో మంచివారు గొప్పవా రగుదురుగాని తమయల్పజ్ఞానమును శక్తిని సంపదను తెలుసుకొని విజ్రుంభించువా రెప్పుడును గొప్పవారుకారు. మనసుగుణములవిషయమయి యితరు లొకవేళ స్తుతి చేయు చున్నను మన ముబ్బిపోక నమ్రతను గనఁబఱుపవలెను. విధేయతవలనసుగుణములన్నియు వన్నెకెక్కి మిక్కిలి ప్రకాశించును; వినయవిధేయతలు లేకపోవుటవలన సుగుణములు సహితము తమయోగ్యతను బోఁగొట్టుకొని శోభిల్లకుండును. మన కున్నయోగ్యతి లే వినయము లేకపోవుటవలన నిట్లు నిష్ప్రయోజనము లగుచుండఁగా, మనకు లేనియోగ్యతలున్నట్లు నటించుటవలన మన మధిక పరిహాసపాత్రుల మగుదు మని వేఱుగ వివరింపనక్కఱలేదు. జనసామాన్యముకంటె మనయం దేదోయొకచిన్న యాధిక్య మున్నదని దానిని పెద్దచేసి యందువలన గొప్పవారమగుదుమని విజృంభించితిమేని, పంచతంత్రమునందు వర్ణింపఁబడిన నక్కవలె లేనిపోని కష్టములకు హేతుభూతుల మగుదుము.

పూర్వకాలమునం దొకనక్క రాత్రివేళ శనములనిమిత్తమయి స్మశానవాటికలో తిరుగుచు, చేరువనున్న యొకనీలి చేనిలోఁ బ్రవేశించి, చీఁకటిలోకన్ను గానక యొకనీలినీడుకుండలో పడి, ఆగూనలోనుండి వెలుపలికిరాలేక తెల్లవారినదాఁక నందుండి, ఇంతలో ప్రాణముతప్పించుకొనుటకయి యొక యుపాయ మాలోచించి,పొలముకాపువచ్చునప్పటికి కన్నులుమూసికొని కాళ్ళును చేతులును బిగియఁబట్టి బట్టబిగిసికొని చచ్చినట్టు పడియుండెను. వాఁడదిచూచినక్క-చచ్చినదనుకొనికుండలో నుండి పయికిఁదీసి దూరముగాఁ గొనిపోయి విడిచిపెట్టెను.ఆకాపు దూర

ముగా పోయినతరువాత నక్క కన్నులువిప్పిచూచితన దేహమునందంతయు కొన్న నీలవర్ణమున కాశ్చర్యపడిగర్వముకలదయి, తనకువచ్చినయాయాధిక్యమువలనగొప్పలాభముపొందవలెనని నిశ్చయించుకొని, తనకులము వారివద్దకుపోయి తనరంగునుచూపి, రాత్రి తన్ను దేవేంద్రుడుతనలోకమునకుఁ గొనిపోయి మృగరాజ్యమున కభిషేకము చేసి యీరంగుప్రసాదించె ననియు, ఈవార్తను సమస్తమృగములతోను చెప్పి రావలసినదనియు, చెప్పెను. అప్పుడానక్కలు తమ కులమువారిలో నొక్కనికి మృగరాజ్యము వచ్చినందుకు సంతోషించి, అడవులవెంబడిని పోయి యీవార్తను మృగముల కన్నిటికిని జెప్పి, సింహము పులి మొదలయిన జంతువులు సహితము దానిని కొలుచునట్లు చేసెను. అట్లు సింహాదులు తన సేవకు లగుటవలన నక్క పోతు పట్టరానిగర్వము కలదయితనకులము వారితోఁగలియుట తనగౌరవమునకు లోప మనియెంచి తన కీర్తిస్థితిని దెచ్చిన తనబంధువులతోఁగూడ మాటాడ మానివేసెను. అప్పుడవమానింపఁబడిననక్క లన్నియు నొకచోటచేరియాలోచించుకొనిపులి మొదలయినవి చేరువ నున్నప్పుడు నక్కరాజున కెదురుగా కూరుచుండికూయ మొదలుపెట్టెను. ఆకూతవిని స్వభావగుణమును విడువలేక నక్కరాజును వానితో సమానముగా కూయ నారంభించెను. ఆకూతవిని చేరువ నున్నపులి యిది సామాన్యపునక్కయని తెలిసికొని తమ్మందఱిని మోసపుచ్చినందుకు మిక్కిలి కోపముగలదయి దానిమీఁదపడి చంపివేసెను.

తమవద్ద లేనియాధిక్యమును కల్పించుకొని గర్వపడువారు లేనిపోనివేషము వేసికొన్నయీనక్కవలెనే కష్టములపా లగుదురు. మనకు నిజముగా లేనిపాండిత్యమునుగాని, కలిమినిగాని, గొప్పతనమునుగాని, కలిగినట్లు నటించెదుపక్షమున జనులు నిజము తెలియఁగానే మనయం దెంతమాత్రమును గౌరవమును కనఁబఱుపక పోవుటయెకాక మనలను చులుకచేసి విద్యాధనాదులు మొదలే లేనివారికంటెను తక్కువగాఁ

జూతురు. మనము చెప్పిన దేసరియైనదనియు,ఇతరులు చెప్పినది సరియైనది కాదనియు, మనలో సాధారణముగాఁ గలుగుచుండుగర్వమును సాధ్యమయినంతవఱకు కడఁచివేయుచుండవలెను. మనము చెప్పినది మనకు సరియైనదని తోఁచినను నిజముగా మన మొకప్పుడు భ్రిమపడియుండవచ్చును; ఇతరులు చెప్పినది మనకు సరిగా తోఁచకపోయినను కొన్నిసమయములయందు వారుచెప్పిన దే(క్రమమయి:యుం' వచ్చును. కాఁబట్టి మనమనస్సునకు సరిగా తోఁచనంత మాత్రముచేత నితరులు చెప్పినదంతయు పనికిమాలిన దని త్రోసివేయక వారిమాటయందును గౌరవముంచి సావధానముగా విచారించు చుండవలెను. మన మెంతయడఁగువను గనఁబఱిచిన మనగుణము లంతగా ప్రకాశించును; మనమెంతగర్వముగలవారమయి విఱ్ఱవీఁగుచుందుమో మనగొప్పతన మంతతక్కువగుచుండును. మనశక్తిని మనము పూర్ణముగా తెలిసికోఁ గలుగుటకును చిరకాలానుభవము కావలెను. కాఁబట్టియే లోకానుభవము విస్తారముగా లేనిపడుచువారియందేగర్వమువిశేషముగాఁ గానఁబడుచున్నది. లోకానుభవము తగినంత గలిగి కష్టనిష్ఠురముల కోర్చిజ్ఞానులయినపెద్దలయందు మనము సామాన్యముగా గర్వరాహిత్యమును వినయవిధేయతలను జూచు చున్నాము. మనలోపములను మన కితరులు చూపుటకంటె లోకానుభవమువలనను శోధనవలనను మనమే తెలిసికొని దిద్దుకొను చుండుటవలన మన కెంతశ్రేయస్కరముగా నుండును! అయినను పలువురు తమతప్పులు తమ కన్నులు కనఁబడుచు వఱకును దెలిసికోలేకున్నారు. లోకులు తమలోపములను జూపినప్పుడుకూడ కొందఱు తెలిసికోలేక యితరు లోర్వలేమిచేత తమ్ము దూషించు చున్నారనియు, భావించుకొందురు. ఒకవేళ నీర్ష్యాదులచేత కొందఱిగొప్పతనమును మఱుఁగుపఱుచుటకయి కొందఱు కొంతకాలముకృషిచేయఁగలిగినను, నిజమయిన యోగ్యత గలవారి నెల్లవారును నెల్లకాలమును చులుక

చేయుట యెంతమాత్రమును సంభవింపనేరదు. మనయొద్ద యోగ్యత యున్నప్పుడుగూడ లోకులకు మనయెడల దురభిప్రాయము కలిగి యున్నను మనప్రవర్తనవలననే యాదురభిప్రాయమును తొలఁగించుట కయి ప్రయత్నము చేయవలెను గాని మాటలవలన నెంతమాత్రమునుగాదు. మనయోగ్యతలను మనమేయితరులతోఁ జెప్పుకొని యాత్మస్తుతిని జేసికొనెడుపక్షమున మనకు నున్న గౌరవము కూడ క్రమక్రమముగా తగ్గుచువచ్చును. కాఁబట్టి యెల్లవారును ఆత్మస్తుతి చేసికొనుటయు తాము గొప్పవారమని మనస్సులోనైన గర్వపడుటయు మానుకొనవలెను.

బిడ్డల నాజ్ఞలో నుంచుట.

(౧౮౯౮ వ సం॥ ఫిబ్రవరి నెల.)

—:)o(:—

తల్లిదండ్రులు తమబిడ్డలకు మొట్టమొదట నేర్పవలసినది విధేయత. బిడ్డలుతల్లిదండ్రులయాజ్ఞలకుసదాలోఁబడి, వారిమాటకుమాఱుమాటాడక వారుచెప్పినపని చేయుచువచ్చినం గాని పిల్లలను మంచిమార్గమున నడిపించుటసాధ్యముకాదు. మనముచెప్పినమాటలను లక్ష్యముచేయక మనసువచ్చినట్లు తిరుగునట్లుగా బిడ్డలను విడిచినపక్షమున, వారు మనకులోఁగక యెందుకును పనికిరానివారయిపోదురు. అటుతరువాత వారిని మరల మనము మంచిమార్గమునకు దిద్దుట యసాధ్యమయి, ఆవిషయమయి మనము చేయుప్రయత్నము లన్నియు నిష్ఫలములగును. కాఁబట్టి యెల్లవారును మొట్టమొదట చేయవలసినపని తమబాలురను బాలికలను సమస్తవిషయములయందును తమకు లోఁబడి నడుచుకొనునట్లు చేయుట. బిడ్డలకు తల్లిదండ్రులమాట వినని దుర్గుణము పట్టుపడినపక్షమున, అది వారిని పెంచెడుజననీజనకుల లోపమే కాని యాశిశువులలోప మెంతమాత్రము నయియుండదు. ఒక

నాఁ డొకధనికురాలయిన స్త్రీ తనబిడ్డలను వెంటఁ బెట్టుకొని పొరుగు వీధిని కాపుర మున్నతనబాల్యమిత్రురాలిని జూడఁబోయెను. ఆమిత్రు రాలిబిడ్డ లందఱును బల్లలమీఁదఁ గాని, గూళ్ళలోఁ గాని, ఇతర స్థల ములయందుఁగాని, ఉన్నవస్తువులను వేనిని ముట్టుకోక తల్లి రవికకుట్టు కొనుచుండఁగా సమీపమునం దాడుకొనుచుండిరి. అప్పుడామె తన చెలి కత్తియ తన్నుఁ జూడవచ్చుట చూచి యెదురుగాఁబోయి, ఆమెను బిడ్డ లను తీసికొనివచ్చి, ఆమెతోఁగలిసి మాటాడుచు తమబిడ్డల నామెబిడ్డ లతోఁగలిసి యాడుకొండని యాజ్ఞయిచ్చెను. చూడవచ్చిన మిత్రురాలి బిడ్డలలో నొకఁడు బల్లమీఁద నున్నయద్దమును తీసి, రెండవయామె యొక్క బిడ్డలలో నొకనిచేతి కిచ్చెను. అది చూచి తల్లి కొడుకును బిలిచి, అద్దమును బల్లమీఁద నెప్పటిప్రకారముగా పెట్టిరమ్మని చెప్పెను. ఆ చిన్నవాఁడు వెంటనేపోయి తల్లి చెప్పినట్లు చేసెను. అంతట మొదట అద్ద మును తీసిన రెండవచిన్నవాఁడు పోయి యాయద్దమును మరల పుచ్చు కొనెను. అప్పు డాతనితల్లి యాయద్దమును మును పున్నచోట పెట్టు మని యాజ్ఞాపించెను. ఆమాట చిన్నవాఁడు లక్ష్యపెట్టక యద్దమునుతీసి చేతిలోనే పట్టుకొనెను. అప్పుడు తల్లి యద్దమును బల్లమీఁద పెట్టక పోయినయెడల కొట్టెద నని కేకవేసెను. అప్పుడును ఆచిన్నవాఁ డద్ద మును బల్లమీఁద పెట్టలేదు. అందుమీఁద తల్లి తనమిత్రురాలితో నీబిడ్డలవలె నాబిడ్డలు చెప్పినమాట వినువారుకారని చెప్పెను. అట్లు బిడ్డఁడు తల్లిమాట వినకపోవుట తల్లిలోపముచేత నేగాని బిడ్డలోపము చేతఁ గాదు. ధనికురాలయినతల్లి మొదటినుండియు తనబిడ్డ కేదైనపని చెప్పినప్పుడు, ఆబిడ్డ యాపనిని నిశ్చయముగా చేయవలయు ననెడి యుద్దేశముతో చెప్పుచువచ్చుట యెన్నఁడు లేదు; చెప్పినతరువాత తాను చెప్పినపనిని బిడ్డ చేసినదో లేదో విచారించుట కాని, చేయకపోయినయెడల శిక్షిం చుటకాని, అంతకుమును పేలేదు. అందుచేత నామెబిడ్డలకు తల్లిమాట

లయం దంతగౌరవము లేక, అప్పుడప్పుడు కొట్టుచువచ్చినను తఱు చుగా తల్లిమాటలను వారు లక్ష్యముచేయకుండిరి. రెండవయామెయో, అక్కఱకు మాలినపనుల నెప్పుడును తనబిడ్డలకు చెప్పదు; చెప్పినపనిని వారిచేత చేయించుచు, చేయకపోయినయెడల వారిని తప్పక శిక్షిం చుచు ఉండును. అందుచేత నామెబిడ్డలు తల్లిమాటయందు గౌరవము కలవారయి, దెబ్బ లక్కఱలేక యామె చెప్పినపనిని వెంటనే చేయుట కలవాటుపడి యుండిరి.

ఈవిధముగానే యెల్లవారును తమబిడ్డలు విధేయతగలిగి బాగు పడవలెనని కోరెడుపక్షమున, తమబిడ్డల నేదియైనను జేయుండనికాని చేయకుండనికాని విధించునప్పుడు ముందుగానే చక్కఁగా నాలోచించు కొని నిరర్థకము లయినయాజ్ఞల నెప్పుడు నియ్యక యాపనిని వారిచేత చేయింప నిశ్చయించుకొనియే యాజ్ఞాపింపవలెను. ఆజ్ఞాపించిన తరు వాత, ఆవశ్యకమయినప్పుడు శిక్షించియైనను ఆపనిని వారిచేత తప్పక చేయించవలెను. కాని వా రాపనినిచేయక నిరాకరించినప్పుడు వారిపంత మెప్పుడును గెలువనియ్యఁగూడదు. ఇట్టి విషయములో నొక్కసారి మన ముపేక్ష చేసినపక్షమున, పిల్లలు తరువాతకూడ మనమాటవినక మంకు పట్టు పట్టుచుందురు. ఈవిషయమునుగూర్చి యొకపుస్తకమునందుఁ జెప్పఁబడిన నిజమయినకథ నిందు వ్రాయుచున్నాము:—

ఒకనాఁ డొకగృహస్థుఁడు తనభార్యతోను బిడ్డలతోను గూరు చుండియుండి కొందఱు మిత్రులురాఁగా వారితో సంభాషించుచు, అయిదేండ్లప్రాయముగల తనకొమారునియొక్క తెలివిని వారికి చూప వలెనని కుమారుని చేరఁబిలిచి బాలబోధ చేతఁబట్టుకొనిచూపి "అబ్బా యీ! ఈయక్షరము పే రేమి ?" అనియడిగెను. ఆచిన్నవాఁ డప్పు డేహేతువుచేతనో చిరాకుగానున్నందున, అక్షరము లన్నియు తెలిసియు తన కాయక్షరము తెలియ దనెను. అప్పుడు తండ్రి కుమారుని కోపదృష్టి

తోఁ జూచి చెప్పుమని యాజ్ఞాపించెను. ఆచిన్నవాఁడు చెప్పనని నిరాకరించెను. అందుమీఁద తండ్రి యాబాలుని లోపలికిఁ దీసికొనిపోయి శిక్షించి, మరలఁ దీసికొనివచ్చి యిప్పుడాయక్షర మేదో చెప్పుమని యడిగెను. అప్పుడును వాఁడు చెప్పకపోయెను. తరువాత తండ్రి కొమారుని రెండవసారి లోపలికిఁ దీసికొనిపోయి మరల దండించి తీసికొనివచ్చి యాయక్షర మేదో చెప్పుమని యడిగినను చెప్పకపోయెను. ఇటువంటి సమయమునం దేలయడిగితినని తండ్రికి లోపల దుఃఖముకలిగినను, అప్పుడు విడిచిపెట్టినయెడల పిల్లవాఁడు చెప్పినమాట వినక చెడిపోవు నని యెఱిఁగి యాచిన్నవానిని మరల లోపలికిఁ దీసికొనిపోయి బెత్తముతో దిట్టముగాఁగొట్టి తీసికొనివచ్చి యీయక్షర మేమో చెప్పుమని యడిగెను. అప్పుడు సహితము వాఁడు లోఁబడక వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచు దేహము వడఁక నిలుచుండెను గాని యాయక్షరమిదియని చెప్పకపోయెను. దగ్గఱనే యున్నతల్లి కెంత విచారము కలిగినను బాలకునియొక్క క్షేమమును గోరి యూరకుండెను. తండ్రికాబిడ్డని గొట్టినదెబ్బలన్నియు తన దేహముమీఁద తగిలినట్లున్నను, పిల్లవానిపంతము గెలువనియ్యఁగూడదని యెఱిఁగి యేలాగునసైన వానిచేత నాయక్షరమును చెప్పింప నిశ్చయించుకొని మరల లోపలికిఁ దీసికొనిపోయి శిక్షించుటకయి వానిచేయి పట్టుకొనెను. అప్పు డాపిల్లవాఁడు తండ్రియొక్క నిశ్చయమును జూచి యిఁక నెదిరించినకార్యము లేదనుకొని, ఆయక్షరము "అ" అని చెప్పెను. తండ్రికప్పు డపరిమితసంతోషమువచ్చి బాలబోధ చేతఁబట్టుకొని దాని తరువాతి దేయక్షరమని యడిగెను. "ఆ" అని పిల్లవాఁడుచెప్పెను. అటు తరువాతియక్షర మేమో యని యడుగఁగా, "ఇ" అని పిల్లవాఁడుచెప్పెను. ఈప్రకారముగా మఱికొన్నియక్షరములు కూడఁ జెప్పించి తండ్రి పిల్లవాని నాడుకొన వదలిపెట్టెను. దీనినిబట్టి తల్లిదండ్రుల నెదిరించినప్పుడు తాము గెలువ లేమని తెలిసికొని యాచిన్నవాఁడుమాత్రమే కాక తక్కిన

పిల్లలందఱును గూడ జననీజనకులయాజ్ఞల నతిక్రమింపక నాఁడు మొదలుకొని పరమవిధేయులై నడువ మొదలుపెట్టిరి.

ఆపసిపిల్లవాని విషయమయి తండ్రి జరిగించినచర్య కొందఱికి క్రూరముగా తోఁచవచ్చును. కాని యది యెంతమాత్రమును క్రూరమయినదికాదు. తండ్రి యప్పుడాచిన్నవానిని మనసువచ్చినట్లు విడిచిపెట్టి యుండినయెడల, వాఁడు ముందన్ని విషయములయందును పెద్దవారిమాట వినక చెడిపోయియుండును. కాఁబట్టి వానిబాగునుగోరి చేసిన యీదండన మాచిన్నవానికనుగ్రహమేకాని నిగ్రహముగాదు. అయినను తల్లిదండ్రులు తమబిడ్డలతో నిటువంటివివాదములను సాధ్యమయినంతవఱకు తప్పించుకొనుచు రావలెను.

బిడ్డలకు నిజమైనవిధేయతను నేర్పఁదలఁచుకొన్న పక్షమున, బుద్ధిపూర్వకముగా చేయనితప్పిదములనిమిత్తము వారినెప్పుడును శిక్షింపకుండవలెను. కొందఱుతల్లులు మొదలయినవారు బల్లలు మొదలయినవానిమీఁద నెక్కవలదని పిల్లలకాజ్ఞాపించి వారెక్కినప్పుడు శిక్షింపకయూరకుండి, వారెక్కినప్పుడు దైవికముగా నొకయద్దముకాని మఱియొకవస్తువుగాని పగిలినప్పుడు మాత్రము శిక్షింతురు. అట్లు దండించుట మిక్కిలి యవివేకకార్యము. దానిమీఁదనున్నవస్తు వేదియైనను పడకపోయినను, ఆవస్తువువిలువగలదియైనను కాకపోయినను, తమయాజ్ఞ మీఱి బల్లమీఁద నెక్కినందుకై వారితో తప్పిదమును జెప్పి శిక్షింపవలెను. అట్లుచేయక యేదయిన వస్తువుపడి నష్టముకలిగినప్పుడుమాత్రమే శిక్షించుచు వచ్చినపక్షమున, ఆపని బుద్ధిపూర్వకమయినది కాదు గనుక వారు నిజమైనతప్పిదమునకును ప్రమాదమునకును భేదముఁ దెలిసికొలేక పాడగుదురు. ఇటువంటిసమయములలో వారి కాడుకొ నిచ్చిన వస్తువులనుదప్ప మఱియేవస్తువులను ముట్టుకోకుండ నుత్తరువుచేసి వారాజ్ఞనుమీఱి యేవస్తువునైనను ముట్టుకొన్నప్పుడెల్లను దానివల్ల చెఱుపు

కలిగినను కలుగకపోయినను గూడ శిక్షించుచు వచ్చినచో వారికి విధేయత పట్టుపడి యింటనున్న వస్తువుల కేవిధమయిన చెఱుపునుకలుగక పెట్టినవస్తువులు పెట్టినచోటనే యుండును. పిల్లలను శిక్షింపవలసినదని చెప్పినప్పుడు శిక్షయెప్పుడును దెబ్బలవలననేకాదు. వారికిపెట్టెడుమంచి పదార్థముల నాదినము పెట్టక పోవుటచేతను వేఱువిధముగాను కూడ శిక్షింపవచ్చును. బల్లలు మొదలయిన వెక్కుట, ఇంటనున్నవస్తువులు తీయుట, తప్పిద మని బాలురకు బోధించనప్పు డాపనులనిమిత్తమయి వారిని శిక్షించుట యన్యాయము. అట్టి సమయములయం దాతప్పిద మంతయు తల్లి దేకాని బిడ్డలదికాదు. సమయము వచ్చినప్పుడు బిడ్డలను శిక్షించుట తల్లిదండ్రులకు ధర్మమేయైనను వారు బిడ్డలయెడల సదా కోపదృష్టి గలవారుగాను క్రూరముగాను ఉండక యితరసమయముల యందెల్ల వారియందు ప్రేమయు,దయయుఁగలవారయియుండవలెను; వారియెడల ప్రేమను జూపెడుమాటలనుజెప్పుచు వారుమంచిపనినిజేసి నప్పుడెల్లను తాము సంతోషించినట్లు కనఁబఱుచుచు వారికి ప్రోత్సాహము కలిగించు చుండవలెను. పిల్లలచేత మన మొకపనిని జేయింపఁ దలఁచుకొన్నప్పుడు ముందుగా మంచిమాటలతో చెప్పి యొప్పించుట యావశ్యకమే యయినను వారికి బోధించి న్యాయమును దెలిపియొప్పించినదే పనులు చేయింపఁ జూచుటమాత్రము పనికిరాదు. వారు మంచి మాటలతో విననియెడల బెదరించియు శిక్షించియు చెప్పినపనిని వారిచేత చేయింపవలెను.

కొండెములు చెప్పుట.

(౧౮౮౯ వ సం॥ మార్చి నెల)

—— :o: ——

మనదేశములోని స్త్రీలలో సాధారణముగా కొండెములు చెప్పుట యొక గొప్పతప్పిదముగా నున్నది. ఈదురాచారము చదువు

కొన్నవారిలోకంటె మూఢస్త్రీలలో విస్తారముగాఁ గానఁబడుచున్నది. కాఁబట్టి యీలోపమునకు ముఖ్యకారణము విద్యాభావమేయని చెప్ప వచ్చును. చదువుకోనిమూఢస్త్రీలు పదుగు రొక్కచోట కూడినప్పుడు ప్రసంగించుటకు వారికి మంచివిషయము లేవియు తెలియనందున సామాన్యముగా వారిసంభాషణము కూరగాయవిశేషములలో నుండి పరదోషకథలలోనికి దిగుచుండును. పరులమీఁద సోమరిసభలలో స్త్రీలు చెప్పుకొనెడుదోషములలో కొన్ని నిజ మయినవే యయినను వానిలో ననేకము లసత్య మయినవయికూడ నుండును. సోమరులకిటు వంటిమాటలు చెప్పుటతప్ప వేఱుపనియుండదుగనుక ప్రొద్దుపోవుటకొఱ కును తాముపోయినచోటనెల్లనేదో క్రొత్తవిశేషము చెప్పుటకొఱకును లేనిపోని వేవో పుక్కిటిపురాణములనుకల్పించితఱుచుగానితరులమీఁద నపవాదములు మోపుచుందురు. పనిపాటులులేని స్త్రీలుకొందఱి దేపని గా భోజనములయినతరువాత నింటింటికినిబోయిపోయినవారికడనెల్లను పరులమీఁదిదోషములనో యొండొరులకు కలహములను పుట్టించెడు మాటలనో చెప్పి వచ్చుచుందురు. మఱికొందఱు వీరు చెప్పినమాట లను వారికడను వారు చెప్పినమాటలనువీరికడను జెప్పియొండొరులకుకల హములనుపుట్టించి వారుతగవులాడియొండొరులనుతిట్టుకొనుచుండఁగా చూచి తాము వేడుకచూచు చుందురు. తెలివిగలవా రిటువంటిదుష్ట స్త్రీలను తమయిండ్లకు రానీక వారు చెప్పెడుమాటలను వినక వారిని కాలసర్పములను జూచినట్లుగాఁ జూచు చుండవలెను. విన్నమాటకన్న చెప్పెడుమాట చే టన్నలోకోక్తి యెల్లవారికి ననుభవసిద్ధమయినదే కదా? ఈసత్యము నెఱిఁగినవారు పనిలేక యింటింట తిరుగువారితోను మిక్కిలి వదరుఁబోతులుగా నుండువారితోను మిక్కిలి మితముగాసంభా షించుచు బహుజాగ్రత్తగా నుండవలెను. అట్లుండనిపక్షమున వీరి మాటలమూలమున ప్రాణములవంటిబంధువు లయినను పగవా రగుట

సంభవించును. ఒకవేళ నితరులయెడల నిజమయినలోపములేయున్నను వానినెల్లవారిముంగడఅను జెప్పక మనసులో నుంచుకొనుట మంచిది. ఊరక కన్నవారికడనెల్లనువారితప్పిదములను వెల్లడిచేయుచుండుటవలన వారిని నిష్కారణముగా మనకు వైరులనుగా చేసికొనుటతప్ప వేఱు ప్రయోజనముకలుగదు. అటువంటివిషయములలో మనము చేయవలసినపని యంతయు వారియయోగ్యప్రవర్తనమును గుఱించి వ్యసనపడుచు సాధ్య మయినయెడల నయమున భయమున బుద్ధిచెప్పి వారిని మంచిమార్గమునకు ద్రిప్పుటకయి ప్రయత్నించుటగా నుండవలసినది. వారితరులు చెప్పెడుబుద్ధిని వినక తమదుష్టత్వమునువిడువకున్నయెడల సమయముతటస్థించినప్పుడు తగినవారిచేత వారిని దండింపించుటకయి ప్రయత్నింపవలయునేకానియప్పుడుమాత్రమునిజమును మఱుఁగుపఱిచి దుష్టుని కుపకారముచేయుటకయి పూనఁగూడదు. ఒకనితప్పిదముల నతనిపరోక్షమునం దితరులతోఁ జెప్పుటకంటె ప్రత్యక్షముగాతప్పిదము చేసినవానియెదుట చెప్పుటయే యుత్తమపక్షము. అట్లునిశ్చయముగా ముఖముముందర చెప్పుటకు ధైర్యము చాలకపోయినపక్షమునచాటున నెవ్వరితోను జెప్పక యూరకుండుట క్షేమకరము. అనేకకుటుంబములలో కలహములును మనస్తాపములును కలుగుటకు కారణము కొండెపుమాటలే గనుక వివేకము గలవారందఱును కొండెపుమాటలను కాలకూటవిషమునువలె విడుచుచు సత్ప్రవర్తనము గలిగి మెలఁగుచుండవలయును.

పాతివ్రత్యము.

(౧౮౮౫ సం॥ ఏప్రిల్ నెల.)

——:o:——

లోకములో జనులు వృద్ధియగునిమిత్తమును, స్త్రీ పురుషులొకరికొకరు సహకారులుగా నుండునిమిత్తమును, వారికిఁగలిగినసంతా

నమునకు విద్యాబుద్ధులును సంరక్షణమును చక్కఁగాకలుగునిమిత్త మును, వివాహ సంబంధ మేర్పడినది. ఈవివాహసంబంధమునలన నెక్కడనో పుట్టిపెరిగిన స్త్రీయును మఱియొకయింట జన్మించినపురుషుఁడును ఆప్తబంధువు లగుటయేకాక యిరువురునుఏకదేహమని చెప్పఁదగినంత యన్యోన్యసంబంధు లగు చున్నారు. ఈవివాహసంబంధమువలన భార్యయెడల భర్తప్రవర్తింపవలసినవియు భర్తయెడలభార్యప్రవర్తింపవలసినవియు అయినధర్మము లనేకమ లేర్పడుచున్నవి. అట్టి ధర్మము లనేకము లున్నను వారు యావజ్జీవమును పరస్పరప్రేమముకలవారయి యేకదేహమువలె నొండొరులకు తోడు పడు చుండుటయు, పర స్త్రీ సాంగత్యమువలనఁగాని పరపురుషసాంగత్యమువలనఁ గాని యొండొరులకు ద్రోహము తలఁపకుంటయు వానిలోనెల్ల ముఖ్యధర్మములని చెప్పవచ్చును. పురుషునియెడల భార్యప్రవర్తింపవలసిన విధమును పాతివ్రత్యమని మనపెద్దలు చెప్పియున్నారు. భార్యాభర్త లొండొరులవిషయమున నడుచుకో వలసినధర్మము లన్నియు ఇరువురకును సమానమ లే యయినను, భర్తయాజ్ఞకులోఁబడి విధేయతగలిగి ప్రవర్తించుట స్త్రీ కొక్కటి విశేష మయి యున్నది. భార్య భర్తయొక్కయభీష్టప్రకారముగా ప్రవర్తించు చుండెడుపక్షమున భర్తకామెమీఁదననురాగము హెచ్చుగుటయేకాక తఱచుగా నతఁడును భార్యయొక్కయభీష్టప్రకారమే నడుచు చుండు ననుటకు సందేహముండదు. కుటుంబమున కంతకును పురుషుఁడే యజమానుఁడుగా నుండినను, సాధారణముగా తనకు ప్రియముగా నడిచెడుభార్యయొక్కమాటచొప్పుననే పురుషుఁడు ప్రవర్తించుచుండునుగాన సామాన్యముగా స్త్రీయే కుటుంబయజమానురాలని చెప్పవచ్చును. అందుచేత భార్య యెప్పుడును సమస్తవిధములచేతను భర్తమనస్సును సంతోష పెట్టుటకయి చూచు చుండవలెను. అతఁడు బయల పనిచేసి యలసి యింటికి వచ్చినప్పు డాతనిమనస్సునుకలహకథల

తోను గృహచ్ఛిద్రములతోను నొప్పింపక యిల్లు శుచిగా నుంచి తాను శుచిగా నుండి నవ్వుమొగముతోను ప్రియవచనముతోను పురుషున కుల్లాసము కలుగఁజేయవలెను. అటుపిమ్మట నాతని కిష్టముగా పాకము చేసి భోజనము పెట్టి తృప్తిచేయవలెను. ఒకవేళ భర్త కోపిష్ఠియై నిష్కారణముగా కానిమాట లాడినను తానెదురొడ్డి కలహింపక యోరుగాలి వచ్చినప్పు డొదిగియుండి నిరపాయముగానుండెడుచిన్న మొక్కలవలెనే తనక్షేమము నిమిత్తమయి కోపశాంతి యగువఱకును మాఱుమాటాడక యొదిగి యుండి యాతనికోపాగ్నిని తనశాంతిజలముచే చల్లార్చుచుండ వలయును. ఇట్లుచేయక కోపసమయమునందు భర్త నెదిరించి యుత్తరమిచ్చుచు కలహించుచు వచ్చెడుపక్షమునభర్తమఱింతక్రూరుఁడయి తిట్టుచు కొట్టుచు నెక్కువయనాదరము చేయు చుండును. భర్త చేసిన యనాదరమును గాని పలికినకానిమాటలనుగాని పగలతోనెప్పుడును చెప్పఁగూడదు. ఈవిధముగాఁ జేయుచువచ్చినచో భర్తయెంత దుష్టుఁడయినను క్రమక్రమముగా మంచివాఁడయి భార్యయందు నిజమయినయనురాగము కలవాఁ డగును. భాగ్యవంతులు కట్టుకొనెడు వస్త్రములను పెట్టుకొనెడుభూషణములను జూచి తమ కట్టివి తెచ్చి పెట్టుమని భార్య పెనిమిటి నెప్పుడును తొందర పెట్టరాదు. తనకు కలదానితోనే తృప్తినొందియుండి యెల్లప్పుడును తనస్థితి కనుగుణమయిన వేషముతోనే ప్రవర్తింపవలయును. పెనిమిటి యయోగ్యప్రవర్తనము కలవాఁ డయియున్నపక్షమున నతని నిందింపక, ఆతని నాక్షేపించినట్టు చెప్పక, మంచిసమయముచూచి ప్రియవచనములతో హితోపదేశము చేసి ప్రేమానుబంధముచేతనే యాతనిని మంచిమార్గమునకు త్రిప్పుట కయి ప్రయత్నించుచుండవలెను. యోగ్యురాలయినస్త్రీ భర్తచేత లేనిపోనివస్తువులను కొనిపించి ధనము దుర్వినియోగము చేయింపక మిగిలినధనమునులోకోపకారముగానత్కార్యములయందుపయోగించు

నట్లుప్రోత్సాహ పఱుపవలయును. భార్య సమస్తవిషయములయందును భర్తకులోఁబడి యాతనియాజ్ఞానువర్తినియయి మెలఁగవలసిన దేయయి నను, హత్యచేయవలసిన దనికాని, అసత్యము పలుకవలసిన దని కాని, దొంగతనము చేయవలసిన దనికాని, నీతిమాలినపనులను భర్త విధించి నను భార్య యెప్పుడును చేయఁగూడదు. ఇటువంటి దుష్టకార్యములు భగవంతునికి సమ్మతము లయినవికానందున నరకహేతువులగును. స్త్రీకి పెనిమిటియే యీలోకములో ప్రభు వయినను, అందఱికిని ప్రభువయి మనకు శాశ్వత మయినసుఖదుఃఖములనుగలుగఁ జేసెడియీశ్వరుఁడను పరిపాలకుఁడు మఱియొకఁ డున్నాఁడు. కాఁబట్టి స్త్రీలెప్పుడునుభగవం తునియెడల భక్తిగలవారయి త్రికరణశుద్ధిగా నారాధించుచు, ఈశ్వరు నకు ప్రీతికరములుకావని పాపకార్యములను భర్తలువిధించినను చేయక వారందువిషయమయి శిక్షించినను లోఁబడుచు, సాధ్యమయినంత వఱకు భర్తలనుగూడ నీశ్వరభక్తియు పాపభీతియు గలవారినిగాఁ జేయుటకయి పాటుపడు చుండవలయును.

సహనమును ధైర్యమును.

(౧౮౭౫ ౨ సం॥ మెయి నెల.)

—:)0(:—

లోకములో ననేకులు కష్టములు రానంతవఱకు మహాధైర్య శాలులవలె నటించినను కొంచె మాపదరాఁగానే ధైర్యమును విడిచి పిల్లలవలె నేడ్వఁజొత్తురు. ఈయధైర్యము పురుషులలోను విస్తారము గానే యున్నను స్త్రీలలో మఱి త యెక్కువగా కానఁబడుచున్నది. ఆపదవచ్చినప్పుడు వావిశిచి యేడిచి చేసెడికార్య మేదియులేదు. అట్ట్ట మువలనశోక వచ్చినయాపద యెంతమాత్రమును తగ్గకపోవుటయేకాక

శోకించెడి వారి మనస్సులకును కొన్నిసమయములయందితరుల మన స్సులకును మితిమీఱిన యాయాసము కలుగును ఇంట నెవ్వరికయిన రోగమువచ్చినప్పుడు ధైర్యముకలిగి రోగనివారణమునకయి తగినప్రయత్నములు చేయుటకువమాఱుగారోగము హెచ్చుగా నున్నప్పుడింటనున్న స్త్రీలందఱును వ్రేలుమొగములు వేసికొని రోగియొక్క మంచముచుట్టు ను జేరి రోదనముల కారంభింతురు. అందువలన రోగికి రోగము కుదురు నేమో యని మనస్సులో నున్నయాశ తగ్గిపోయి యధైర్యముపుట్టి రోగమసాధ్యమగును. రోగికధైర్యముకలిగినతరువాత సాధారణముగా రోగము కుదురుట కష్టము; వైద్యుఁ డెంతగట్టివాఁడయినను రోగికి నమ్మకము చెడినప్పు డౌషధము తిన్నగాపనిచేయదు. రోగి తనరోగము కుదురునన్నదృఢవిశ్వాసము కలవాఁడయి యున్నపక్షమున,అతనిధైర్య ము రోగమును పదిపాళ్ళు నిమ్మళింపఁజేయును. కాఁబట్టి రోగులదగ్గఱ నుండువా రాకారవికారములచేతను మాటలచేతను శోకమున కెంత మాత్రము నెడమియ్యక సహనము గలవారయి నవ్వుమొగములతో నుండి రోగికి ధైర్యముచెప్పి యుత్సాహము కలిగించు చుండవలెను. లోకములో కొందఱితరులకు రోగాదికమువచ్చినప్పుడుధైర్యముకలిగియే యున్నను తమకేమైననుకొంచెము రోగమో చిన్నకష్టమోరాఁగానే ధై ర్యమంతయువిడిచి గోరంతలుకొండంతలుచేసిచుట్టుపట్లనున్న వారికేమి యు పనితోఁచకుండునట్లుగొందరపడుచు తాముత్తరక్షణముననే యీ లోకమును విడిచిపోవుచున్నట్లుగా దుఃఖింతురు. నిజముగావారికవసాన కాలము సమీపించినదే యనుకొన్నను, అప్పుడేడిచి సాధించెడికార్య మేమున్నది? తమ కెంతకష్టమువచ్చిననుసహించుకొనియుండియితరులకు కొంచెము కాలిలో ముల్లుగ్రుచ్చుకొన్న దనఁగానే యధైర్యపడి విలపించెడి విపరీతస్వభావము మఱికొందఱియం దుండును. ఈరెండువిధము లయినపనులును మంచివి కావు. ఆపత్సమయములయందు సహనమును

ధైర్యమును గలిగియుండవలెను. అట్టిసమయములయందు మనస్సు చెడక దృఢముగా నున్న పక్షమున విపన్నివారణమునకు మార్గము కలిగినను కలుగును. ఆపదవచ్చినప్పుడే యుండనిపక్షమున, సహనమును ధైర్యమును మఱియెప్పుడు కావలసియుండును? స్వతంత్రురాండ్రుకాకపోవుట మొదలయిన కారణములవలన స్త్రీలకీలోకములో కష్టములధికముగా నుండునుగాన సహనము మొదలయినవి వారియం దధికముగా నుండవలెను. అట్టిసహనమువలననే కష్టములయొక్క బాధనగముతగ్గిపోవును. సహనము విడిచి దుఃఖించుచు పలుమాఱు ఆపదలనే తలంచుకొనుచు పరులతో చెప్పుచునుండెడుపక్షమున దానిబాధ రెట్టింపగును. కొందఱుస్త్రీలు తమ్ము భర్తలు బాధించిరనియు, అత్తలు కోడఱికము పెట్టిరనియు, తఱుచుగా పరులముందఱ ఘోషించు చుందురు. అట్టి ఘోషవలన తమకు కలిగెడులాభ మేదియు లేదుగాని యింటిగుట్టువీధి కెక్కుటవలన ననేకము లయినకష్టములుమాత్ర ముండును. కాఁబట్టి తెలివిగలవారు తమకష్టములను గృహచ్ఛిద్రములను పరులవద్దకుపోయి మొఱపెట్టుకొనుచుండక తమలోనే యడఁచివేసి మిక్కిలి గోప్యముగా నుంచుటయెంతయు శ్రేయస్కరము. నలుగురిలోరవ్వయగుటతప్ప వారు గింటిఛిద్రములను పరులువిని యేమిచేయఁగలరు? కొందఱి కందఱికన్న విశేషకష్టము లేవియు లేకపోయినను తామేమో లోకములో లేనికష్టముల ననుభవింపు చున్నామని కన్నవారికడ నెల్లను మొఱపెట్టుచుతమ తెలివితక్కువను చాటుచుందురు. ఈయవివేకమునువదలియెల్లవారును ఓర్పుగొని కనఁబఱుతురుగాక!

సూక్ష్మవస్తుదర్శక యంత్రము.

(౧౮౮౮వ సం॥ అక్టోబరు నెల.)

—:o:—

ఈకాలమునందు బుద్ధిమంతులయిన శాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టిన యంత్రములలో సూక్ష్మవస్తుదర్శక యంత్రము మిక్కిలి యద్భుతమయినది. ఇది మిక్కిలి యుపయుక్తమయినదని వేఱుగ చెప్పనక్కఱలేక యేయెల్ల వారును తెలిసికోవచ్చును. ఈయంత్రసాహాయ్యమున మనము కంటితో చూడలేని సృష్టిలోని పదార్థములయొక్క రహస్యములను తెలిసికోఁగలము. ఇదియద్దపుబిళ్ళలతో చేయఁబడినది. ఆయద్దపుబిళ్ళలకు చిన్నవస్తువులను పెద్దవిగా కనఁబఱచెడుశక్తి యున్నందున, వాని సాహాయ్యమునఁ జూచునప్పుడు కేవలదృష్టికిగోచరములుకాని సూక్ష్మవస్తువుల నేకములు తేటగా కానఁబడును. ఈయంత్రముతో చూచెడుపక్షమున సూది యొక్క సన్నగునపమువలెను, తలవెంట్రుక వెదురుబొంగువలెను, ఇసుక రేణువు పోకకాయవలెను, పెద్దవిగా కానఁబడును. ఇందు పయినున్న పటమునందు చూపఁబడినది సూక్ష్మవస్తుదర్శక యంత్రముతో చూడఁబడిన యొక జలబిందువుయొక్క స్వరూపము. నీటిచుక్క పయికినిర్మలముగా కానఁబడినను దానియందనేకసూక్ష్మాతి సూక్ష్మములయినవిచిత్ర

జంతువులుండును. ఒక్కనీటిబొట్టులో లెక్కలేని సూక్ష్మజంతువులను వివిధాకారములుగా సృజించి వానినిస్వేచ్ఛగాతిరుగుచుసంతోషించు నట్లుచేసిన యీశ్వరునిమహిమ లత్యద్భుతములయినవిగదా! మనమా భూతదర్పణముతో నిదానించి చూచుచున్నయెడల, ఆనీటిబొట్టులోని యపరిమితములయిన జంతువులతో కొన్ని మహావేగముగానిటునటువరు గెత్తుచుండుట మొదలయిన వానిచేష్టలను, కొన్ని నిడుపుగాను కొన్ని గుండ్రముగాను వివిధాకారములుగానున్న వానిరూపములను, చిత్రము లైన వాని యవయవములను చూచి యానందింపవచ్చును.

ఈ యంత్రములు సామాన్యముగా గుండ్రనియద్దపుబిళ్ళలతోఁ జేయఁబడ యిత్తడిగొట్టములయం దమర్పఁబడియుండును. కొన్నిటికొక్క బిళ్ళమాత్రమేయుండుటయు, మఱికొన్నిటికి పెక్కుబిళ్ళ లుండుటయుఁ గలదు. అద్దపుబిళ్ళకుబదులుగా నీటితోకూడ ఈయంత్రములు నిర్మింపఁ బడినవిగాని, అవి మొదటివానియంత చక్కఁగా నుపయోగపడలేదు. అద్దపుబిళ్ళలను లోపలబోలుగాచేసి యాలోపల నొకద్రావకమునువేసి దూరవస్తుయంత్రములను నిర్మించిచూచిరికాని వానివలనఁగూడరూప ము లంతస్ఫుటముగా కనఁబడలేదు.

పా ము లు.

(౧౮౭౮వ సం॥ మెయి నెల)

—:o:—

లోకములో సర్పజాతులలో వందలకొలఁది భేదము లున్నవి. వానిలో నధికసంఖ్య విషముకలవి కాకపోయినను నలువదిజాతులకంటె నెక్కువగానే విషముగల పాములున్నవి. మనదేశములోనున్న పాము లన్నిటిలోను త్రాచుపాముయొక్క విషము మిక్కిలి యపాయకరమయి నది. అది కఱచిన పైమెదనిమిషములలోపల చచ్చినవారు సహితము

పలువురున్నారు. కొందఱిరువదినాలుగుగంటలలోపల చత్తురు. కాట్లు లోతుగా దిగినను విషముతగినంత పడకపోయినపక్షమున, ఒకవేళ దేహము తెలియకమూర్ఛపోయినను బ్రతుకుదురు. ఈవిషమునకువిఱుగుడయిన మందేదియు నిదివఱకు దొరకలేదు. మంత్రములచేత పాముకాటు కుదిర్చెదమని కొందఱు చెప్పుదురుగాని మంత్రములచేత బ్రతికెడువారు మంత్రము వేయకపోయినను బ్రతుకుదురు. ఈక్రిందిరీతి త్రాచుపాములను పాములవాండ్రు బుట్టలలో పెట్టి తెచ్చి యాడించుచుండఁగా

మీరుచూచియుందురు. ఈజాతిపాములకు పడగయుండును. ఈపడగమీఁదమనవారుకృష్ణపాదములని చెప్పెడుగీతలుండును. పాములవాండ్రు త్రాచుపాములను పట్టుకొని గరళముపిండివేసికాని కోఱలూడఁదీసికాని బుట్టలలో పెట్టి యింటింటికి తెచ్చి నాగస్వరముపట్టి యాడించుచుందురు. ఊడఁదీసినకోఱలును పిండివేసినవిషమును నెలదినములలోపల మరల వచ్చుచుండును. పాములవాండ్రు తమయొద్ద మణిరాయియున్నదనియు, దానిప్రభావముచేత తమకువిషమెక్కదనియు, చెప్పెదరు. పాములవాండ్రనేకులుపాములుగఱచి చచ్చుచునేయుందురు. ఆమణిరాయివలన నెత్తురునకంటిపట్టుకొనుట తప్ప వేఱుప్రయోజనము కలుగదు. పామునకు పయిదౌడయందిరుప్రక్కల రెండుకోఱలువంపుగానుండి వానిక్రిందవిషపు తిత్తులుండును. పాముకాటువేసి యాతిత్తులను నొక్కఁగానే కోఱసందు

లోనుండి నీరువంటి యావిషముగాయములోపడి రక్తములోనుండి దేహమంతటనువ్యాపించి హృదయముయొక్క వ్యాపారమును నిలిపివేయును. ఈకోఱలు సామాన్యముగా వాలియుండి పాముకోపమువచ్చి కఱువఁబోవునప్పుడునిలువుగాలేచును. త్రాచుపామయిదాఱడుగులపొడుగుండును.

ఈపయిది అమెరికాఖండమునందుండెడు మిక్కిలిక్రూరమయిన గిలకపామనఁబడెడు విషసర్పము. ఇదికఱిచినవారు మూడునాలుగుగంటలలోపల తప్పకమృతినొందుదురు. దీనితోఁక చివరను గిలకవలెగలగలలాడెడు పొలుసులుండునుగనుక దీనికీపేరు కలిగినది. ఇది నడుచునప్పుడు గలగలమని తోఁకచప్పుడగునుగనుక సాధారణముగా జంతువులు దాని రాకను కనిపెట్టి తప్పించుకొనుట కవకాశము కలుగును. దీని నిడివి యేడడుగులకంటె హెచ్చుగా నుండదు.

ఈపయినివేసినది కొండచిలువ. ఈజాతిలో పెద్దవి యిరువది యైదడుగులవఱకును పొడుగుండును. ఇవి విషముకలవి కాకపోయినను నిరపాయకరమయినవికావు. ఇవి సాధారణముగా జంతువులు నీళ్ళు త్రాగుటకయి వచ్చెడు జలాశయముల సమీపమున పొంచియుండి యె

దయిన జంతువు తగినంత సమీపమునకు రాఁగానే దానిమీఁదికి దుమికి నోటితో మెడపట్టుకొని తనదేహమును దానికడుపుచుట్టును చుట్టి తోఁకచివరతో చెట్టుమొదలును దేనినయినను పట్టుకొనికాని మఱి యొకవిధముగాఁగాని చుట్టలు బిగించును. దానియొక్క బలముచేత పట్టుకొన్నజంతువుయొక్క యెముకలన్నియు పటపటవిఱిగి ముద్దయయి జంతువు నిమిషములో చచ్చిపోవును. ఈవిధముగా అది బలమయిన దున్నపోతులను సహితము చంపి తినును.జంతువుచచ్చిన తరువాత కొండచిలువ తనచుట్టలను విప్పి జంతువుదేహమంతయునాకి పదునుచేసి కొమ్ములతోనుగిట్టలతోను కూడజంతువునంతను మెల్లమెల్లగామ్రింగివేసి నెలదినములవఱకునుదేహము తెలియక మత్తెక్కి పడియుండును. నెల దినములకు జంతువంతయు జీర్ణముకాఁగా మరల లేచి యది యెరనిమి త్తమయి ప్రయత్నము చేయుచుండును.

———